gemeente Rheden

Bijlagen-boek

Samen Leven in Rheden

BIJLAGENBOEK BIJ HET KOERSDOCUMENT SOCIAAL DOMEIN

GEMEENTE RHEDEN 2024

Inhoud bijlagenboek

Gemeente Rheden: **Facts & figures** 3

Opiniepijlers: **De kijk van inwoners op Samen Leven in de gemeente Rheden** 18

Moventum: **facts & figures** 92

Berenschot: **Naar een evenwichtig sociaal domein** 95

Opiniepijlers: **Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden** 128

Moventum: **Rapportage Koersdocument sociaal domein** 205

Gemeente Rheden

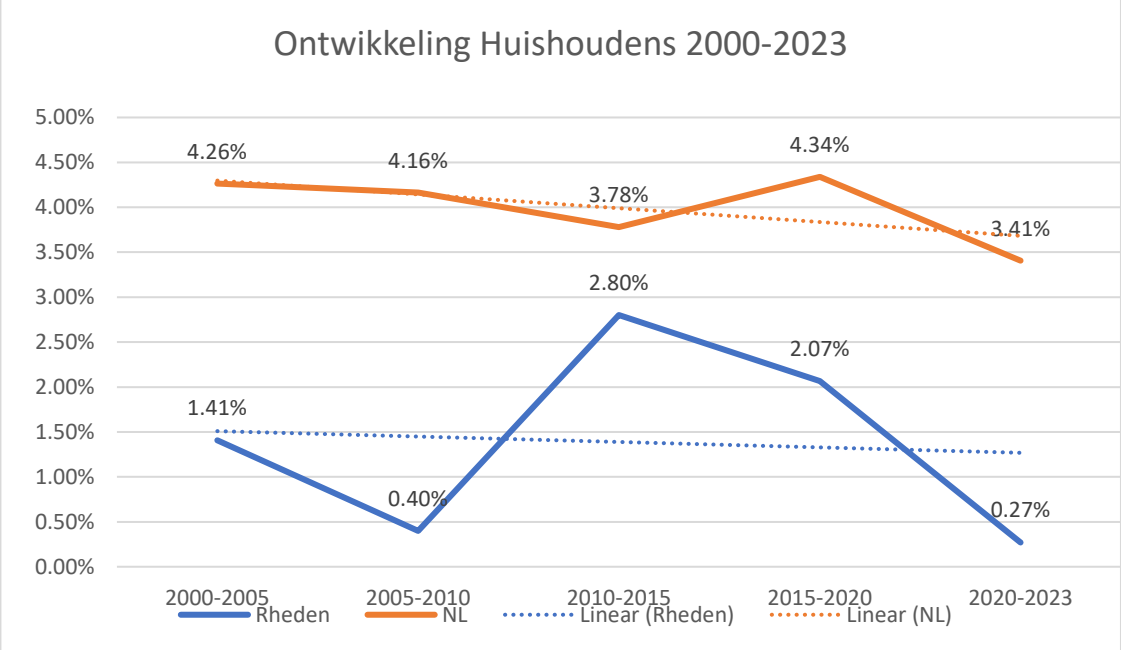
Facts & figures

Ontwikkeling aantal huishoudens 2000-2023 absoluut Bron

	Rheden	NL
2000	19.778	6.801.008
2005	20.056	7.090.965
2010	20.136	7.386.144
2015	20.700	7.665.198
2020	21.128	7.997.800
2023	21.185	8.270.244

Ontwikkeling aantal huishoudens 2000-2023 percentage

	Rheden	NL
2000-2005	1,41%	4,26%
2005-2010	0,40%	4,16%
2010-2015	2,80%	3,78%
2015-2020	2,07%	4,34%
2020-2023	0,27%	3,41%

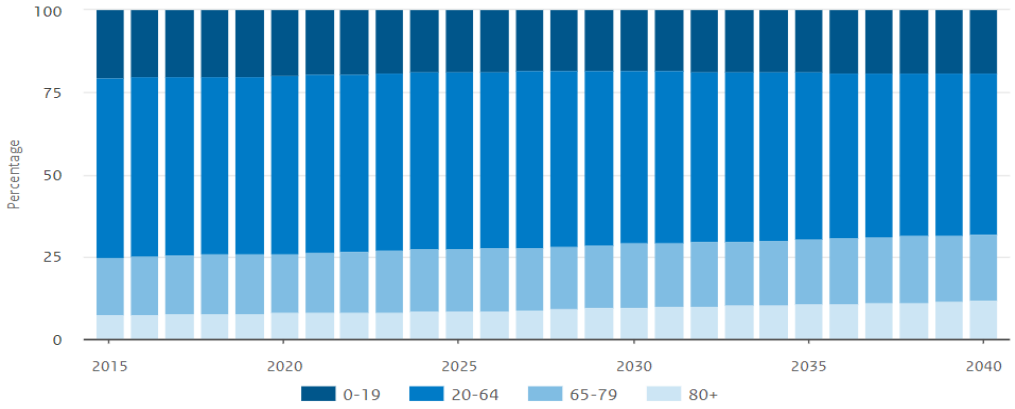
Percentage alleenstaanden Bron

	Rheden	NL
2000	34%	33%
2023	42%	39%

Bevolkingsopbouw Rheden bron

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
0-19	20,4%	19,6%	18,6%	18,4%	18,7%	18,9%
20-64	54,7%	54,3%	53,9%	52,4%	50,7%	49,2%
65-79	17,5%	18,0%	19,0%	19,4%	19,9%	19,9%
80+	7,4%	8,1%	8,5%	9,8%	10,7%	11,9%

Leeftijdsopbouw Rheden

Bevolkingsprognose 80+ bron

	Rheden	Gelderland
2015	7,4%	4,5%
2040	11,9%	9,1%

Rheden kent nu een hoger % 80+, maar de procentuele stijging tot 2040 is lager dan voor heel Gelderland (61% t.o.v. 102%)

(Netto)* Arbeidsparticipatie vrouwen bron

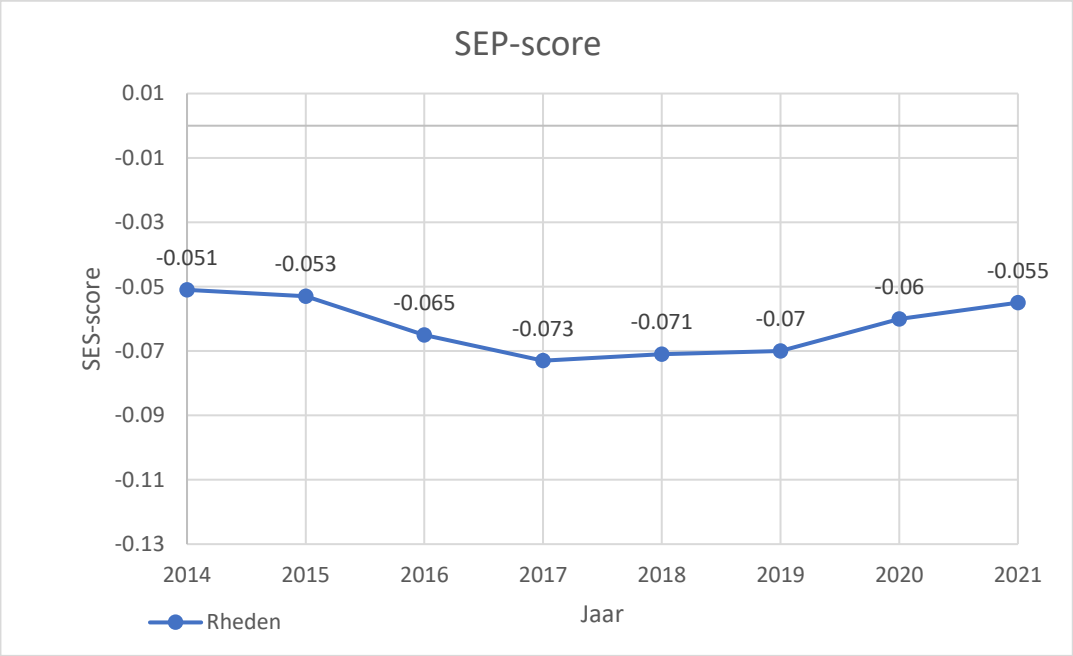
	Rheden	NL
2014	56%	61%
2018	59%	64%
2022	63%	67%

*Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de bevolking (15-75 jaar)

% Inwoners dat moeite heeft met rondkome	[trend data technis	Bron
Rheden	16,7%	
NL	18,8%	
GGD Gelderland Midden	17,2%	

% Laaggeletterde inwoners	[trend data technisch niet	Bron
Rheden	7%	
Nederland	12%	

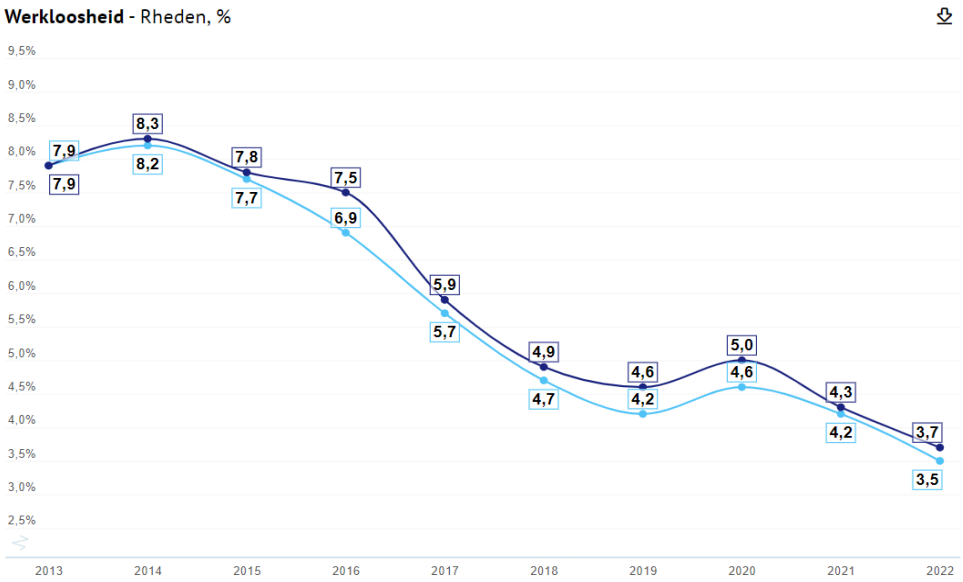
Sep-score-trend	**Rheden**	Bron
2014	-0,051	
2015	-0,053	
2016	-0,065	
2017	-0,073	
2018	-0,071	
2019	-0,07	
2020	-0,06	
2021	-0,055	

**SEP-score voor NL is altijd ongeveer 0, SEP-score varieert in GGD-regio van -0,226 tot 0,187*

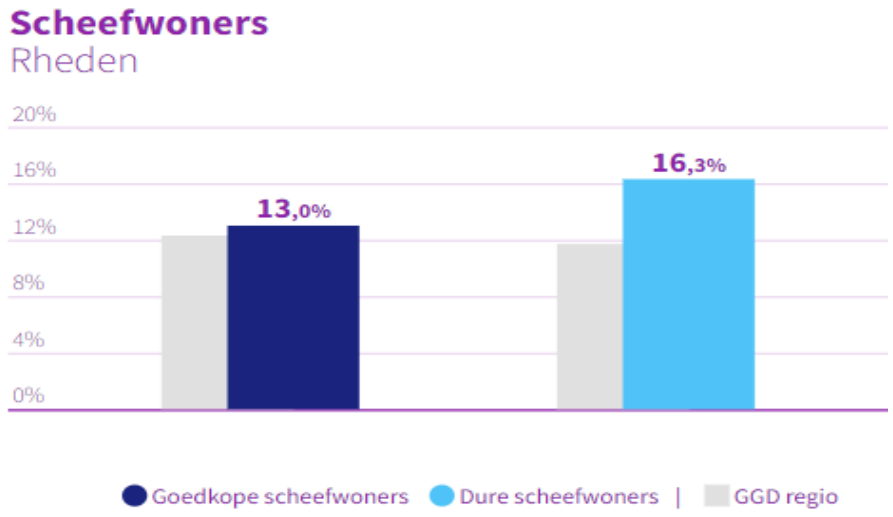
*SEP-score voorheen bekend als SES-score (positie i.p.v. status)

Werkloosheid-trend	**Rheden**	**GGD-regio**	Bron
2013	7,9%	7,9%	
2014	8,3%	8,2%	
2015	7,8%	7,7%	
2016	7,5%	6,9%	
2017	5,9%	5,7%	
2018	4,9%	4,7%	
2019	4,6%	4,2%	
2020	5,0%	4,6%	
2021	4,3%	4,2%	
2022	3,7%	3,5%	

Scheefwonen	**Rheden**	**GGD-regio**	bron
Goedkope scheefwoners (2021)	13,0%	12,3%	
Dure scheefwoners (2021)	16,3%	11,7%	

FINANCIEEL KWETSBARE INWONERS

In de gemeente Rheden zien we een gemiddeld lage SEP-score. De SEP-score wordt bepaald op basis van het inkomen en vermogen van inwoners, het opleidingsniveau en het recente arbeidsverleden. Mensen met een lagere SEP zijn vaak kwetsbaarder. Dat zien we terug op verschillende leefdomeinen. De kans op werkloosheid en financiële problemen is binnen deze groep groter, maar we zien ook dat inwoners met een lage SEP vaak een slechtere gezondheid en ongezondere leefstijl hebben.

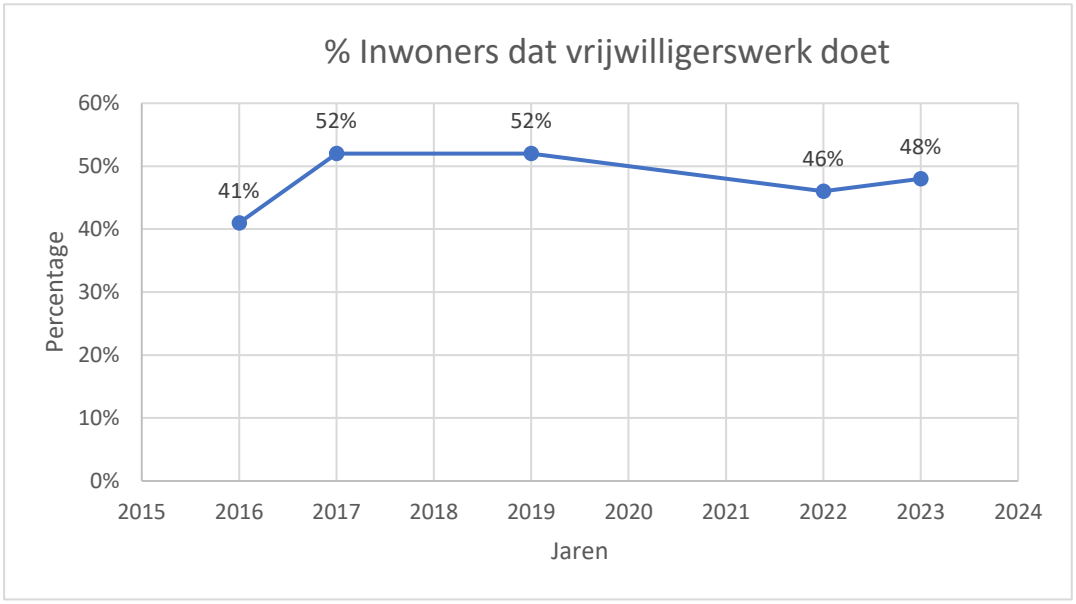
Binnen de groep inwoners met een lage SEP zijn alleenstaanden en alleenstaande ouders oververtegenwoordigd.

Ruim 1 op de 6 Rhedense inwoners (16,7%) geeft aan moeite te hebben met rondkomen. Voor een gemeente van onze grote is dit een relatief hoog percentage. Wat hieraan bijdraagt is dat de gemeente Rheden veel inwoners kent met een laag inkomen en juist weinig mensen met een hoog inkomen. Dit betekent veel voor het huishoudboekje van de gemiddelde Rhedenaar. Rondkomen is moeilijker. Vaste lasten nemen daarbij een grote hap uit het maandelijks budget. Binnen onze gemeente zien we een relatief grote groep inwoners die te duur woont voor hun inkomen. Dit alles samen zorgt voor een grote groep financieel kwetsbare inwoners.

Aantal vrijwilligers

Bron = Rheden spreekt

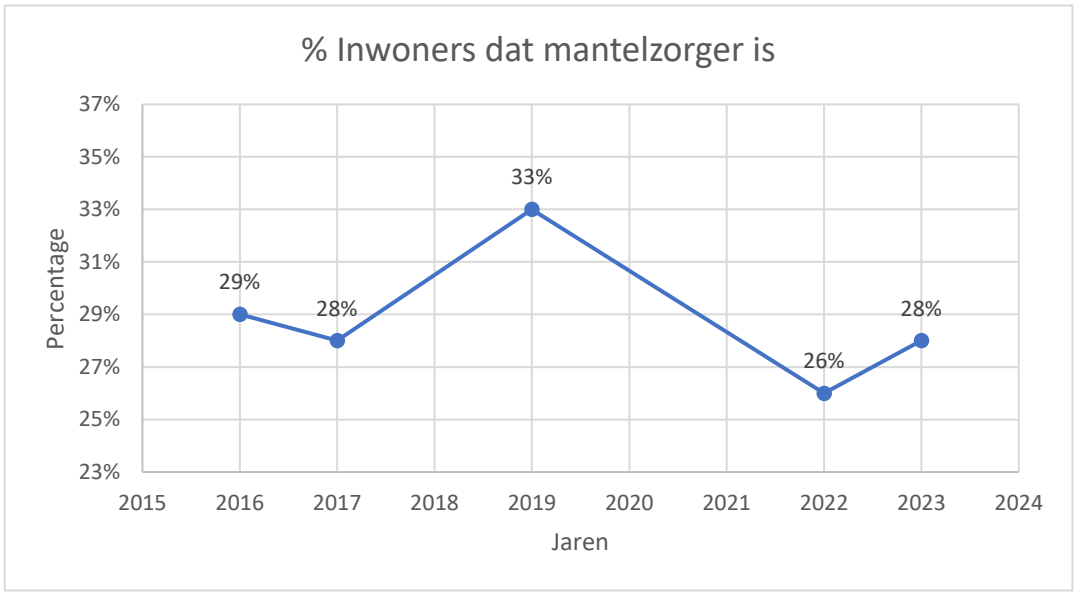
	Rheden
2016	41%
2017	52%
2019	52%
2022	46%
2023	48%

Aantal mantelzorgers

Bron = Rheden spreekt

	Rheden
2016	29%
2017	28%
2019	33%
2022	26%
2023	28%

Cultuurparticipatie *Hoe cultureel actief vindt u zichzelf*

Bron = Rheden spreekt

	(Zeer) actief	Enigszins actief
2015	24%	35%
2018	26%	35%
2021	37%	41%

Jongeren **Bron = dashboard Incluzio**

2878 jongeren* (12-18) bezochten in 2022
277 bijeenkomsten in de sociale basis. (16 verschillende activiteiten)

*Wanneer jongeren verschillende activiteiten bezochten dan wordt deze jongere meerdere keren meegeteld.

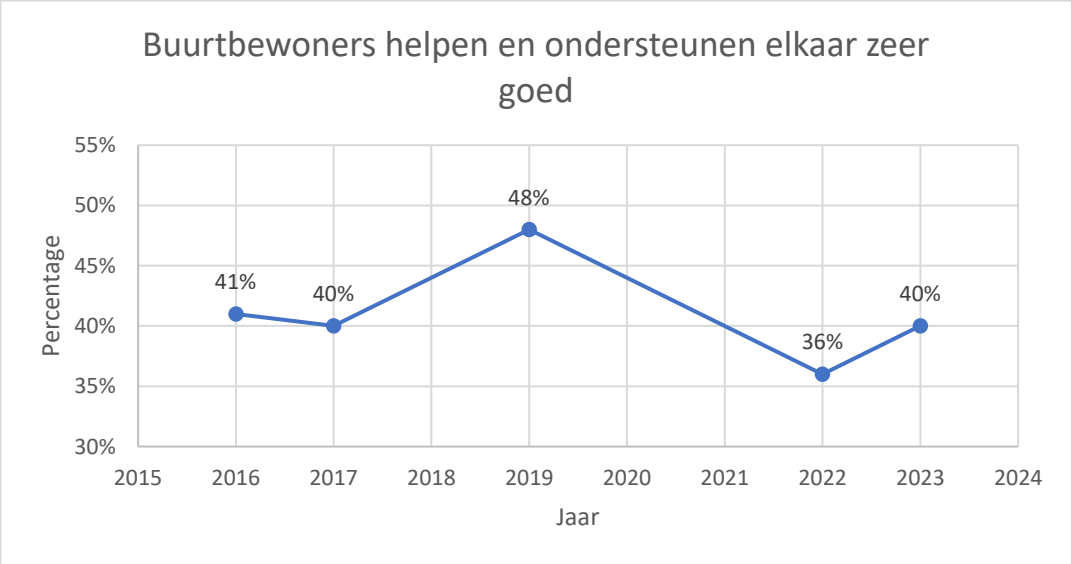
Bron = dashboard Incluzio

133 jongeren (12-18) ontvingen hulp van de welzijnsorganisatie (sociale Basis). Meer dan de helft hiervan ging over geestelijke gezondheid.

Buurtbewoners helpen en ondersteunen elkaar, zeer goed

Bron = Rheden spreekt

2016	41%
2017	40%
2019	48%
2022	36%
2023	40%

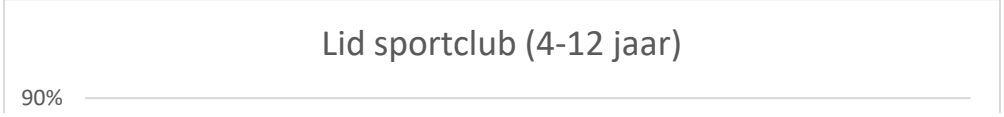

Bron = Kindermonitor GGD 2021

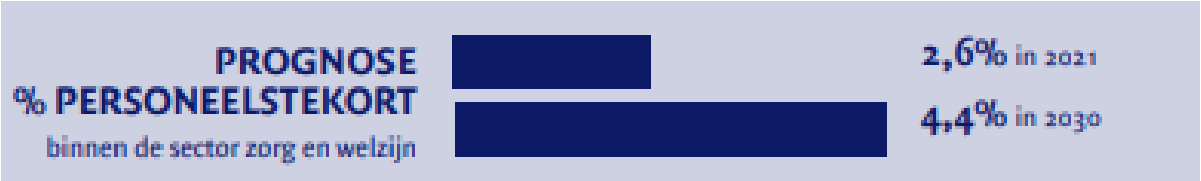
Rheden	84%
GGD-regio	76%

Landelijk zien we een daling van het lidmaatschap naar mate kinderen ouder worden.
Bij de overgang van de groep 12-19 naar 20-34 daalt het percentage van 61% naar 28%

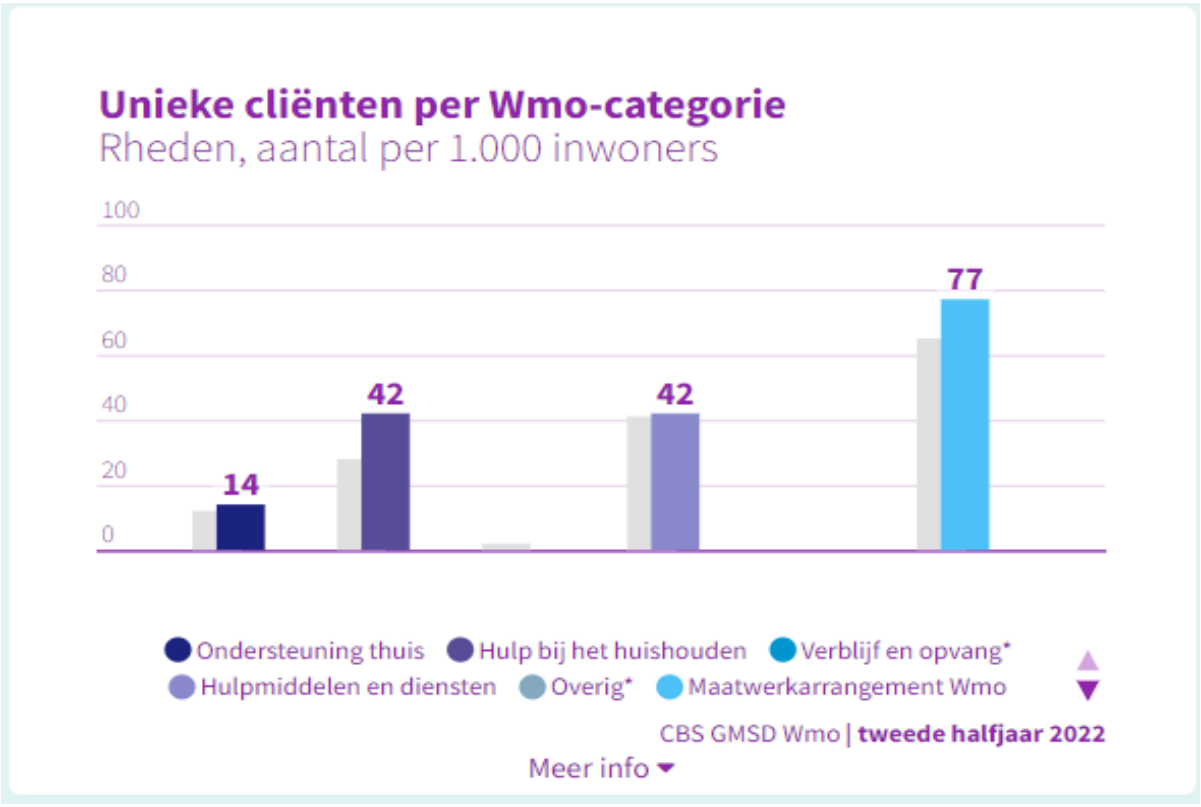
bron

Prognose personeelstekort Bron: prognosemodel zorg en welzijn

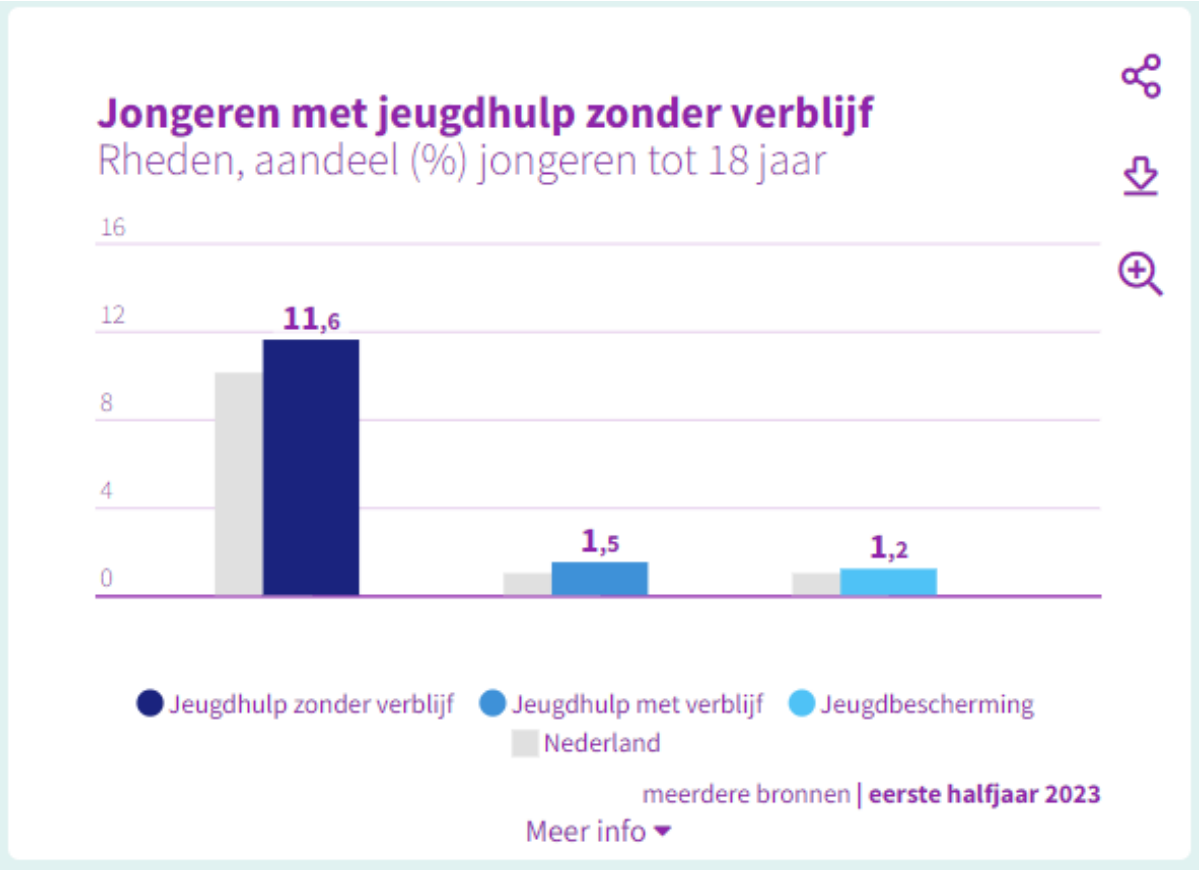

Gebruik voorzieningen WMO Bron

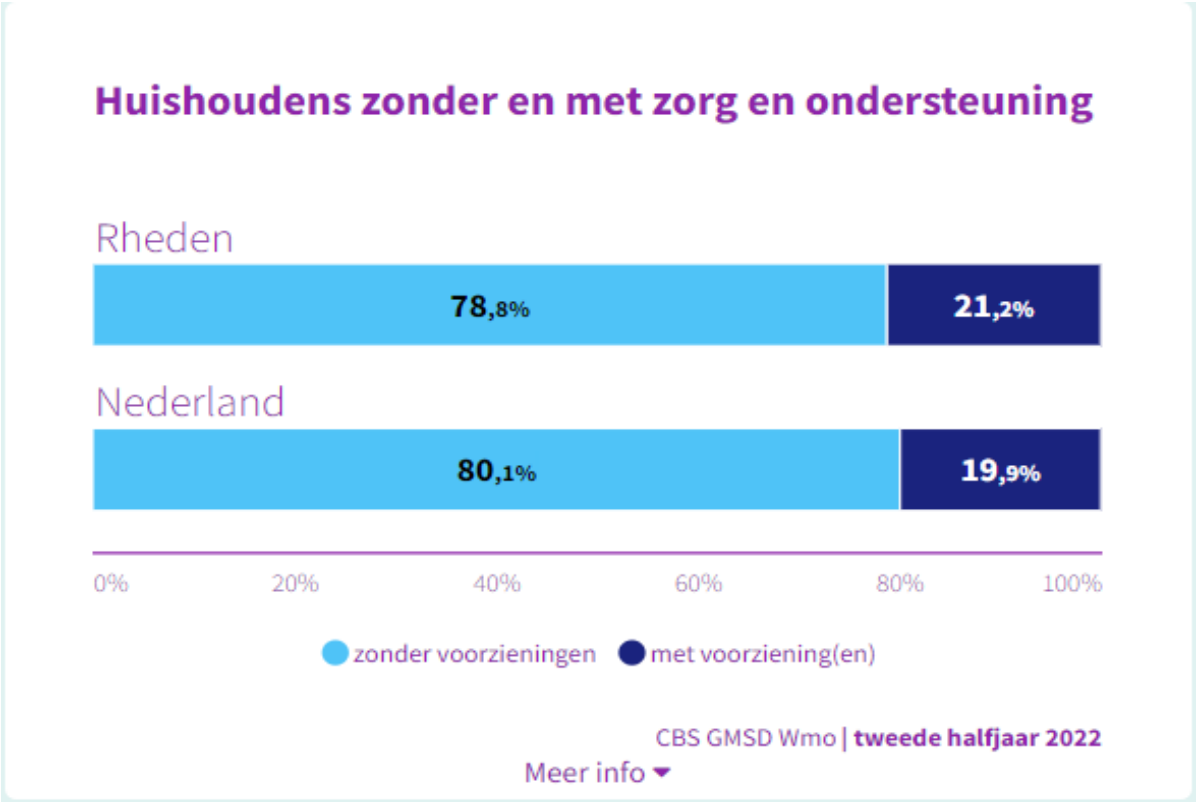

Voorzieningen jeugd Bron

Stapeling Bron

Participatiewet Bron

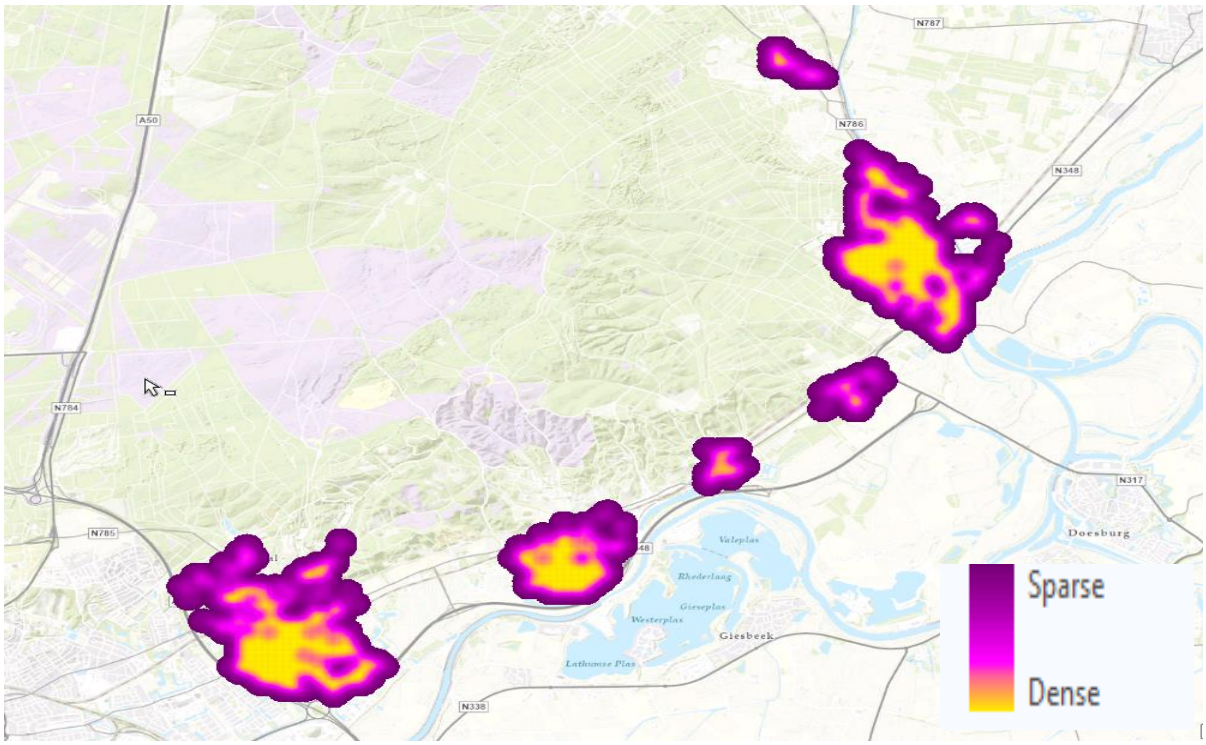
GEÏNDICEERDE ONDERSTEUNING

Gezien de demografie, de SEP-opbouw van de bevolking en de ontwikkelingen op gezondheid en welbevinden, zien we ook dat er in Rheden meer gebruik wordt gemaakt van geïndiceerde ondersteuning vanuit de Participatiewet, Wmo en Jeugdzorg en als gevolg daarvan ook hogere uitgaven
dan gemeenten uit een vergelijkbare grootteklasse.

PERSONEELSTEKORT IN DE SECTOR ZORG

Naast de betaalbaarheid staat ook de beschikbaarheid van geïndiceerde ondersteuning onder druk. Het personeelstekort binnen de sector zorg en welzijn in de zorgkantoorregio Arnhem loopt

Bron=interne data Csam uit Geoportaal
Geel is clustering van uitgaven, paars is verdere spreiding van kosten
In verband met herleidbaarheid zijn losstaande stippen uit de afbeelding gelaten.

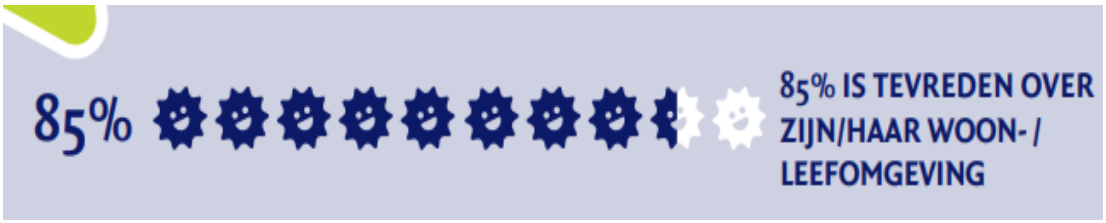
Gezondheid en welbevinden Bron

	Rheden	NL
Ervaart goede Gezondheid	64,5%	70,0%
Ervaart psychische klachten	20,9%	21,5%
Ervaart stress	20,9%	20,6%
Ervaart eenzaamheid	50,4%	48,6%
Gezond gewicht	48,3%	47,9%

VRAAG NAAR ZORG ZAL TOENEMEN De vraag naar zorg zal toenemen, mede door de vergrijzende populatie en een toename van mensen met meer chronische aandoeningen. Naast de vergrijzing zijn ongezondere leefstijl en leefomgeving (bewegen, voeding, lucht, groen, hitte) van invloed op de gezondheid en zorgvragen van inwoners. 65% van de Rhedense inwoners Rheden voelt zich gezond. Een belangrijk aspect van je gezond voelen is mate van stress. Stress is van grote invloed op de gezondheid. Landelijk en ook in Rheden ervaren ongeveer 1 op de 5 mensen (heel) veel stress in de afgelopen 4 weken. Risicogroepen zijn vrouwen en 18-34 jarigen. Langdurige stress kan leiden tot een verminderde werking van het immuunsysteem. Ook hebben mensen die veel stress ervaren de neiging zich ongezonder te gedragen door bijvoorbeeld te roken of te drinken.

EENZAAMHEID Voor het welbevinden speelt ook het gevoel van eenzaamheid een rol. De eenzaamheid groeit in Nederland, zo ook in de gemeente Rheden. Vereenzaming raakt aan de kern van het menselijk bestaan en gaat ten koste van het emotionele en fysieke welbevinden. Niet alleen het welbevinden vermindert, maar op termijn heeft eenzaamheid ook een negatieve invloed op de gezondheid. Eenzaamheid is niet alleen een vraagstuk voor ouderen, dit geldt voor alle leeftijden. 50% van onze inwoners ervaren eenzaamheid, 13% ervaart sterke eenzaamheid

Tevredenheid woon- / leefomgeving Bron = Moventem conceptrapport Koersdoc

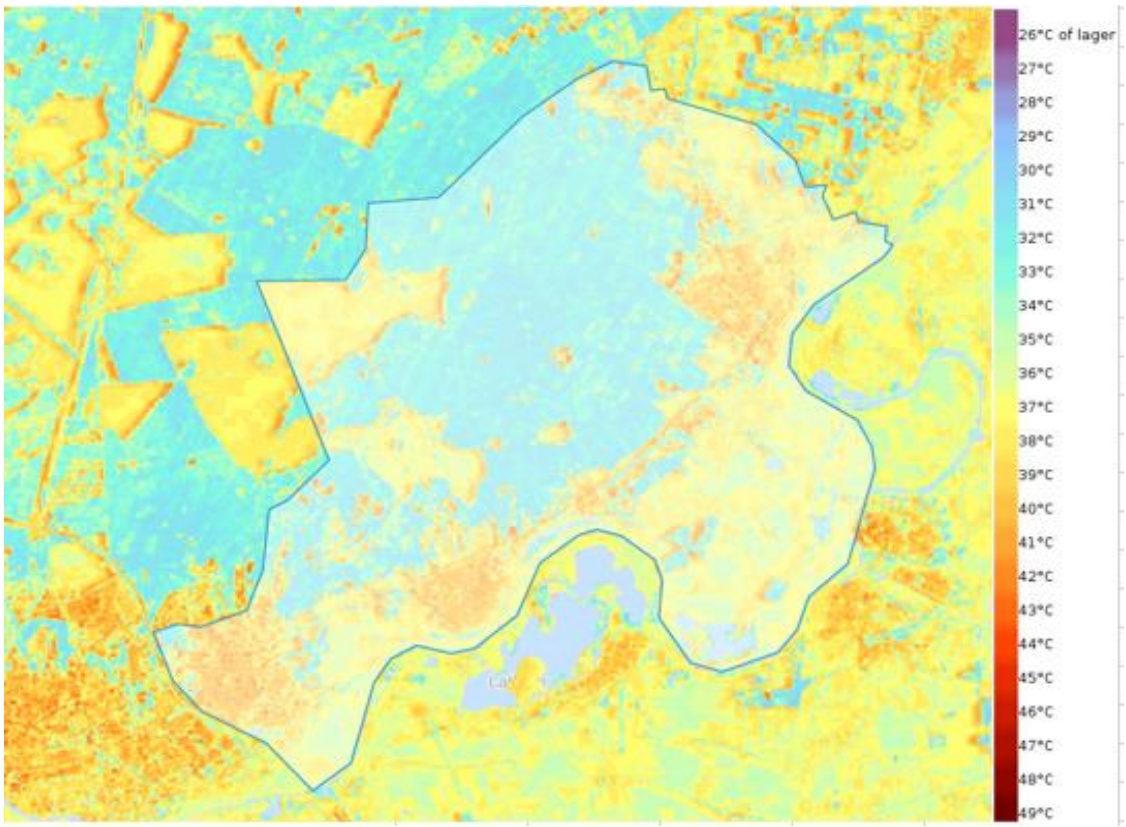

Dit moet 84% zijn

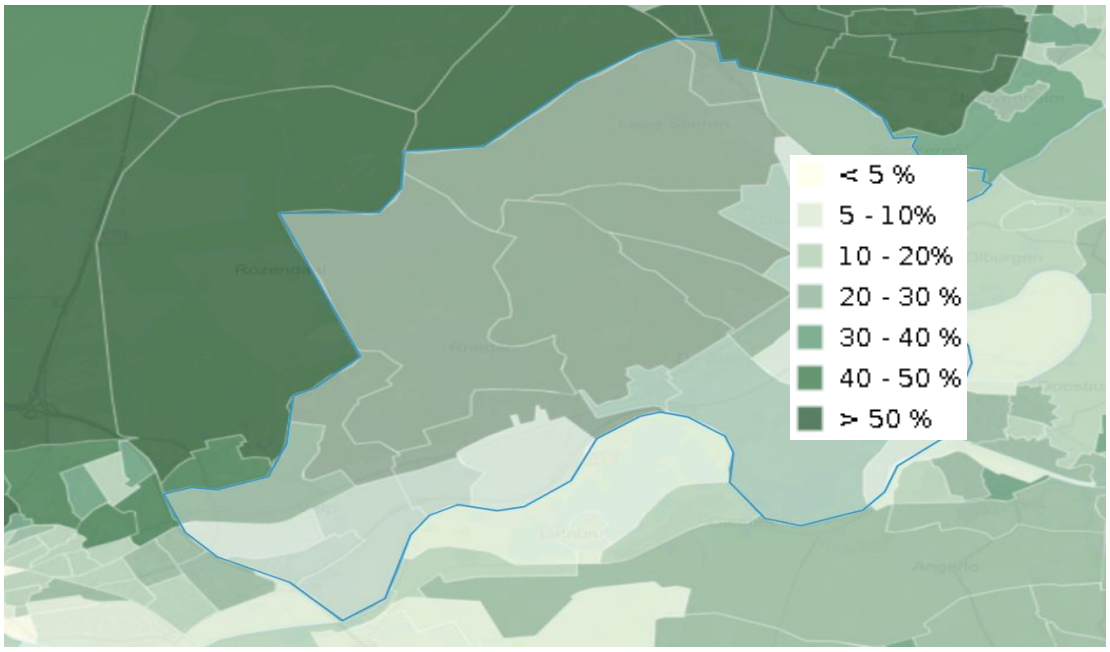
FYSIEKE EN SOCIALE ASPECTEN BINNEN ONZE LEEFOMGEVING

De plek waar inwoners wonen en leven is van groot belang voor gezondheid en welbevinden. De omgeving van een wijk, buurt, dorp of straat maken van een huis een 'thuis'. Dat geldt in het bijzonder voor mensen in bestaansonzekerheid of met fysieke of mentale beperkingen. En juist als mensen klein wonen, of geen (ruim) balkon of tuin hebben, winnen openbare ruimte en publieke plekken in de buurt aan belang. Bij een gezonde leefomgeving gaat het enerzijds om fysieke kwaliteiten. Je kunt denken aan voldoende groen en water in de buurt, een toegankelijke openbare ruimte, toegang tot voorzieningen, schone lucht en een buitenruimte die uitdaagt tot bewegen en spelen. Met name in de gebieden op en rondom de Posbank zien we een concentratie van groen en bomen, in de bebouwde gebieden is dit percentage aanzienlijk lager. De afgelopen jaren is de lucht steeds schoner geworden, maar de luchtkwaliteit voldoet nog niet aan de WHO advieswaarden. Anderzijds zijn de minder tastbare sociale kwaliteiten van onze leefomgeving van groot belang. Dan gaat het bijvoorbeeld om de (mogelijkheden tot) sociale banden met buurtgenoten of het gevoel 'thuis' te zijn in de eigen buurt en de ervaren veiligheid in de buurt. Uit de ontwikkelingen van de veiligheidsmonitor blijkt dat inwoners zich veiliger voelen (veiligheidsgevoel), maar wel het idee hebben dat er meer criminaliteit is (onveiligheidsperceptie).

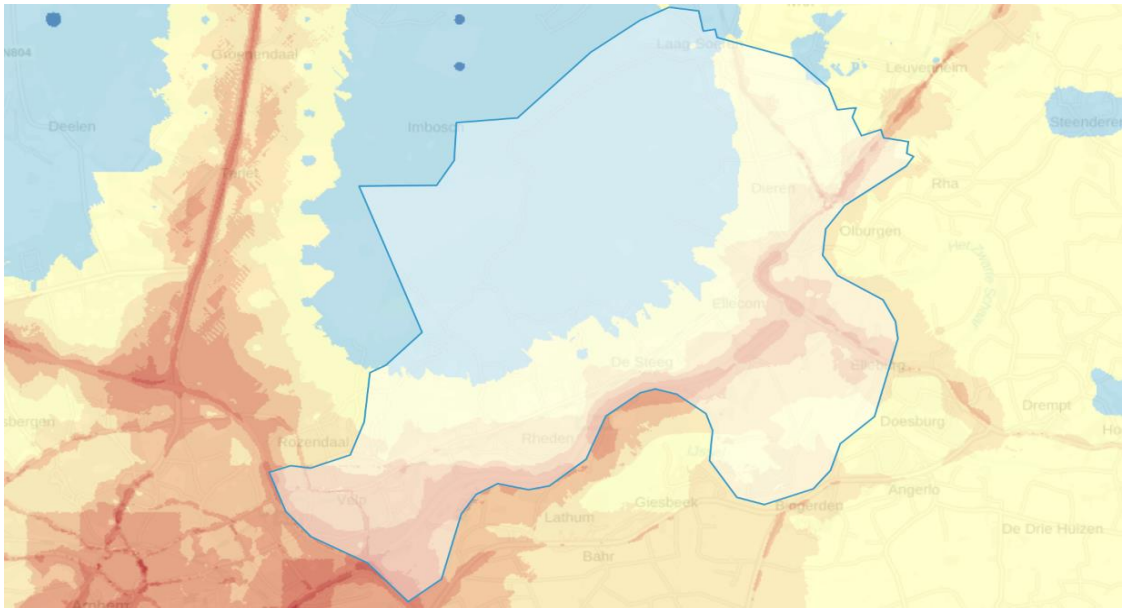
Hittestress Bron

Bomen per buurt Bron

Luchtkwaliteit Bron fijnstof & no2

Afbeelding toont spreiding NO2

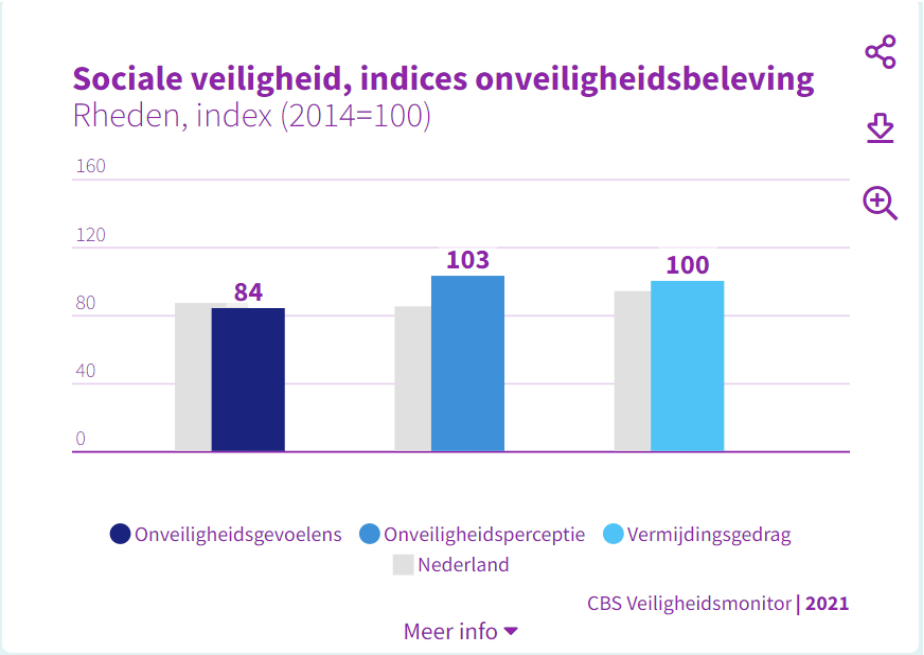
NO2

2021: Met 14 µg NO2 / m3 ligt dit ver onder de europese grenswaarde van 40µg, maar boven de WHO advieswaarde van 10µg

Fijnstof

2021: Met 9 µg PM2,5 / m3 ligt deze waarde ver onder de EU grenswaarde van 40µg, maar boven de WHO advieswaarde van 5µg

Veiligheid Bron

lager het cijfer hoe beter de ontwikkeling. De cijfers zijn niet op gemeenteniveau maar op niveau van he

Opiniepijlers

De kijk van inwoners op Samen Leven in de gemeente Rheden

Samenleven in Rheden in 2030

In gesprek met inwoners van
Velp, Ellecom, Dieren, De Steeg,
Laag-Soeren, Rheden en Spankeren

Interviews
Citaten
Infographics

gemeente Rheden

OPINIE PIJLERS
in gesprek met bewoners

Sociaal domein in de gemeente Rheden
In gesprek met inwoners van Velp, Ellecom, Dieren, De Steeg, Laag-Soeren, Rheden en Spankeren

Onderzoeksbureau Opiniepijlers, september 2023
In opdracht van de gemeente Rheden

Samenstelling Reinder Boeve en Frank Bolder

Interviews Tessa Ariaans, Reinder Boeve, Maurice Doppen, Fred Eggink, Elsbeth Lelyveld van Cingelshouck, Menno Provoost, Hans Teunissen, Gytha van der Veer, Lyan van Vliet

Graphics, ontwerp en opmaak creaza reclamebureau

Disclaimer
Uitspraken, conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op gesprekken met respondenten. Feiten, aantallen en cijfers zijn verwerkt zoals ze zijn genoemd in deze gesprekken en niet verder getoetst.
Citaten worden opgenomen als het exemplarische voorbeelden zijn en als er over het betreffende onderwerp vergelijkbare opmerkingen zijn gemaakt.

Leeswijzer diagrammen
Bij een deel van de vragen kon gekozen worden uit meerdere antwoorden. In dat geval kan het percentage hoger zijn dan 100 procent.

Sociaal domein in de gemeente Rheden

In gesprek met inwoners van
Velp, Ellecom, Dieren, De Steeg,
Laag-Soeren, Rheden en Spankeren

gemeente Rheden

OPINIE PIJLERS
in gesprek met bewoners

Kunnen we het even met je hebben over...?
Financiële bestaans-zekerheid
Sociale basis
Gezond en vitaal
Prettig wonen

Inhoud

1. Managementsamenvatting 6

2. *Inleiding*
Beschrijving van de werkwijze 14

3. Uitwerking principes 18
Principe 1: de inwoner staat centraal en de gemeente sluit aan bij wat inwoners nodig hebben 18
Principe 2: de ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving en door inwoners zelf 23
Principe 3: inwoners voelen zich fijn in de woonomgeving 27
Principe 4: voorkomen is beter dan genezen 37
Principe 5: hulp is laagdrempelig en dichtbij 48

4. Zijn we een vraag vergeten te stellen? 52

5. Jongeren 56

6. Verantwoording 60

Bijlage 64

1

Managementsamenvatting

De managementsamenvatting wordt uitgewerkt langs vijf principes die centraal staan in Samenleven in Rheden in 2030.

Principe 1: *de inwoner staat centraal en de gemeente sluit aan bij wat inwoners nodig hebben*

Principe 2: *de ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving en door inwoners zelf*

Principe 3: *inwoners voelen zich fijn in de woonomgeving*

Principe 4: *voorkomen is beter dan genezen*

Principe 5: *hulp is laagdrempelig en dichtbij*

Principe 1: de inwoner staat centraal en de gemeente sluit aan bij wat inwoners nodig hebben

Dit onderzoek maakt duidelijk dat inwoners in de gemeente Rheden op allerlei manieren contact hebben met de gemeente. Omgezet naar een klantreis verloopt dat voor de ene inwoner gemakkelijker dan voor de andere. Iemand met een duidelijke hulpvraag die ook nog aansluit bij wat de gemeente kan bieden, heeft een fijne reis met goede reviews voor de gemeente.
Ook zijn er inwoners voor wie de reis minder vlot verloopt. Dat heeft een aantal oorzaken, soms liggen die bij de inwoners. Soms aan de kant van de gemeente.

In de gesprekken komt duidelijk naar voren dat een hulpvraag niet eenvoudig te stellen is. Welke steun hebben we precies nodig? Wanneer stellen we de hulpvraag. Of kunnen we nog wachten? Waarom hebben we hulp nodig? Bij wie moeten we dan zijn? Bij de gemeente? Bij een organisatie? Moeten we het zelf doen? Ook zijn er overwegingen om geen hulp te vragen. Trots, we kunnen het zelf wel, kosten. Dat komt allemaal voorbij.
Aan de kant van de gemeente zitten meestal intrinsiek gemotiveerde helpers met een uitgebreid ondersteuningspakket binnen handbereik. In termen van een klantreis zijn dit loketten waar de inwoner kan aankloppen om zijn reis te vervolgen. Al met al zijn inwoners daar tevreden tot heel

positief over. Als het niet goed loopt zit het bijna altijd in de eerste fase, als inwoners bezig zijn de hulpvraag te formuleren en te bezien wat er in zijn/haar specifieke geval nodig is.

Als we uitgaan van het principe: we sluiten aan bij wat de inwoner nodig heeft, zit hier de belangrijkste uitdaging.
In die fase zouden inwoners erg geholpen zijn als ze goed geïnformeerd worden. Een persoonlijk reisadvies. Maatwerk. Laat zien wat je in huis hebt om inwoners mee te nemen. Dat is veel, maar inwoners zeggen nu dat ze moeten zoeken, dat het tijd kost, dat het soms frustrerend is en dat het in andere gemeenten gemakkelijker gaat. Inwoners vragen om een pro-actieve gemeente met goed zichtbare en bereikbare loketten.

> “HOE RICHTEN WE DEZE LOKETTEN IN ZODAT ZE GOED BEREIKBAAR ZIJN?

Het zou voor het burgerberaad sociaal domein een goede vraag zijn: hoe richten we deze loketten in zodat ze goed bereikbaar zijn, pro-actief werken en inwoners meenemen aan het begin van hun klantreis?

Aanbevelingen

Zorg voor een zo laagdrempelig mogelijk reisadvies, maak vanaf het eerste contact helder wat de gemeente wel (en niet) kan betekenen voor inwoners. Verken daarbij in een 1 op 1-gesprek de behoefte en hulpvraag en voorkom zoveel mogelijk formulieren met alleen regelgeving en bepalingen.

Principe 2: de ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving en door inwoners zelf

In de gemeente Rheden helpen inwoners elkaar op allerlei manieren. Veel mensen redden zichzelf. Ze hebben een grote familie of vinden in de buurt steun. Tegelijkertijd zijn er men-

sen die zeggen dat ze daar moeite mee hebben, ze vinden het moeilijk om iemand te vragen, soms ook de kinderen die verder weg wonen en hun eigen leven hebben. Inwoners signaleren dat mensen in hun buurt eenzaam zijn en gaan soms langs voor een praatje.
Vrijwilligers spelen hier een belangrijke rol. We zijn ze in de gesprekken veel tegengekomen. Ze spreken over de voldoening van het werk, van de energie die ze krijgen om mensen te helpen, maar we horen ook veel over een groot gebrek aan vrijwilligers en het spanningsveld rond de opvang van bijvoorbeeld mensen met dementie of een GGZ-profiel. Daar zien vrijwilligers het gebrek aan vrijwilligers als oorzaak voor een niet adequate opvang of begeleiding.

> “RUST, GROEN EN SOCIALE COHESIE ZIJN DE BELANGRIJKSTE GRAADMETERS VOOR EEN FIJNE BUURT

We horen weinig over de rol van de gemeente in de ondersteuning die inwoners die elkaar kunnen ondersteunen. Als de gemeente hier op dit moment al een actieve, stimulerende rol speelt, dan horen we dat niet terug in de gesprekken.

Aanbevelingen

Draag beter en vaker uit op welke manier Rheden vrijwilligerswerk wil stimuleren en ondersteunen. Zoek initiatiefnemers en vrijwilligers (en hun organisaties) actief op en open het gesprek.

Principe 3: inwoners voelen zich fijn in de woonomgeving

Rust, groen en sociale cohesie zijn de belangrijkste graadmeters voor een fijne buurt. Minpunten zijn geluidsoverlast, samenstelling van de wijkbevolking en achteruitgang van de wijk.
Inwoners spreken soms lovend over hun buurt als een warm bad, het sociale netwerk is ook in orde (sociale cohesie) en

de omstandigheden zijn prettig (rust en groen). Tegelijkertijd is ook in dit soort wijken lang niet altijd de steun te vinden die inwoners zoeken. Een fijne wijk helpt zeker voor het welbevinden; aan de andere kant is er behoefte aan een zichtbare overheid. De maatschappij is door de digitalisering op afstand gekomen, er is behoefte aan sociale cohesie, communicatie met mensen van vlees en bloed en een overheid die uitgaat van vertrouwen.

Opvallend is de invloed van jonge mensen/gezinnen in vergrijzende wijken. Op de vraag of de wijk is veranderd scoort de komst van jonge mensen/gezinnen hoog. Door de kinderen die meer leven in de buurt brengen en door hun ouders, die door leeftijd en hun energie het profiel van de wijk positief doorbreken.

Aanbevelingen

Communiceer – digitaal en via fysieke aanwezigheid - hoe de gemeente eigen initiatieven in buurten en dorpen faciliteert en wat de gemeente nog meer doet in de woonomgeving.

Principe 4: voorkomen is beter dan genezen.

Preventie leeft niet breed onder de respondenten van dit onderzoek. Nut en noodzaak van preventie is wel bekend, maar er rekening mee houden is een ander verhaal. De intrinsieke motivatie om er mee aan de slag te gaan is beperkt. In hun antwoorden benoemen respondenten het ontbreken van kennis en bewustzijn. Fietsen en wandelen worden bijvoorbeeld veel genoemd, meestal zonder een duidelijk beeld van de invloed van deze activiteiten op hun gezondheid of een verband met bijvoorbeeld gezond eten. Deze voorbeelden en opmerkingen over gezond eten komen vaak voorbij, er is absoluut een bewustwordingsproces aan

de gang. Ook komt duidelijk naar voren dat veel afhangt van het inkomen.

De gesprekken leveren een bonte verzameling op van allerlei suggesties om integraal te kijken naar voeding en beweging. En verder te gaan dan holle kreten: veel bewegen en gezond eten is belangrijk, maar is weinig betekenisvol als mensen niets hebben met koken, niets weten van voedselprijzen en ook geen idee hebt wat gezond is. Kun je koken, voeding en bewegen niet slim met elkaar combineren? Hoe kunnen lokale producenten en gangmakers hierbij worden betrokken? Stimuleer kinderen door samen te eten op school, te koken voor buren, producten te verbouwen in een buurttuin en kookworkshops te organiseren.

> “DE KANS IS GROOT DAT MENSEN MET EEN PROBLEEM, MEERDERE PROBLEMEN HEBBEN

Voor de meeste inwoners gaat preventie over meer bewegen en gezond leven. Inwoners onder financieel bewind hebben een heel andere kijk op preventie. Ze vinden dat ze veel te lang hebben gewacht met hulp vragen. Maar erkennen ook dat het heel zwaar was om het te vertellen. Eerder signaleren, pro-actief aanpakken en niet wachten tot er een probleem is. Een probleem voorkomen is goedkoper dan een probleem oplossen.

De preventievraag bij psychische problemen en dementie levert een weinig rooskleurig beeld op. In de reacties gaat het over gebrek aan vrijwilligers, probleemsituaties die niet adequaat worden aangepakt, het ontbreken van persoonlijk contact en gebrek aan kennis en ervaring. Ook hier wordt gewezen op een integrale benadering. Iemand zegt: “Laat ambtenaren vooral over de schuttingen van alle loketten kijken. De kans is groot dat mensen met een probleem, meerdere problemen hebben.”

> JONGEREN MOETEN MEER GEPUSHT WORDEN TOT INTERACTIE

Aanbevelingen

Zet in op uitbreiding van kennis en bewustzijn op het vlak van preventie. Stimuleer innovatieve initiatieven en leg contact met bijvoorbeeld lokale producenten en gangmakers, gezond voedsel en/of beweging. Inwoners verwelkomen een (pro-)actieve lokale overheid, die verder kijkt dan het eigen loket, als het gaat om mentale en financiële problematiek bij inwoners.

Principe 5: hulp is laagdrempelig en dichtbij

De ervaringen van respondenten op deze punten zijn wisselend. De reacties zijn positiever als inwoners al in het systeem van lopende regelingen zijn opgenomen; als dat nog niet is gebeurd of bij zaken die vragen om maatwerk moeten respondenten soms wel over geduld beschikken. (Zie de klantreis bij principe 1.)
Op hoofdlijnen weten inwoners wel wat de gemeente kan doen, bijvoorbeeld bij armoede, maar die kennis is vrij algemeen. Mensen die er mee te maken hebben zijn daar over het algemeen tevreden tot positief over. Dat geldt ook voor de Wmo. De regelingen zijn in orde, zegt een ander, maar het hangt erg af van de persoon die tegenover je zit.

Aanbevelingen

Zorg voor duidelijke en complete informatie over de regelingen bij de gemeente en wat inwoners hier aan kunnen hebben.

Jongeren

De conclusie is dat jongeren wel wat meer bij de hand mogen worden genomen. Eén van de jongeren vat het zo samen: "Ze moeten meer gepusht worden tot interactie. Dat ze zo elkaar positief gaan beïnvloeden, want uit zichzelf doen ze

dat niet. Met tafeltennistafels, een voetbalevenement, of een evenement met andere spel- en sportactiviteiten. Muziekevenementen. Als daar een goede vibe is, dan doen jongeren daar wel aan mee. Daar ontmoeten ze leeftijdgenoten en komt het contact van zelf wel."

Aanbevelingen

Ga in gesprek over welke ontmoetingsmogelijkheden er zijn en verken waar jongeren (nog meer) behoefte aan hebben.

Afronding

Dit onderzoek gaat over het sociaal domein, over het beleid dat de gemeente voert, maar ook over waarden die voor inwoners belangrijk zijn. Die gaan over vertrouwen, over een ruimhartig beleid, over luisteren, over open en eerlijke communicatie en over persoonlijk contact.

Een vrijwillige chauffeur van de Gelders Hof-bus zei het zo: "De mensen in mijn bus hebben te weinig contact en vinden het heerlijk mee om te gaan. Ik merk de behoefte aan contact en persoonlijke aandacht. Vanuit de eigen kring, organisaties, met vrijwilligers of een maatschappelijke stage of zoiets, maar richt je vooral op het aandacht geven aan de mensen zelf, niet op vergaderen over het probleem. Maak het meer persoonlijk, beter bereikbaar, en zorg voor meer maatwerk."

Kunnen we het even met je hebben over...?
Kunnen we het even met je hebben over...?

2

Inleiding

Beschrijving van de werkwijze

De gemeente Rheden heeft opdracht gegeven voor dit onderzoek om bouwstenen te verzamelen voor de leidende principes, die de basis vormen voor het nieuw te ontwikkelen beleid. Het gaat om de volgende uitgangspunten:

1. de inwoner staat centraal en de gemeente sluit aan bij wat inwoners nodig hebben.
2. de ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving/ inwoners zelf: samenlevingskracht.
3. inwoners voelen zich fijn in de woonomgeving. Het is makkelijk om in contact te komen met anderen.
4. voorkomen is beter dan genezen. Gemeente zet stevig in op preventie.
5. hulp is laagdrempelig en dichtbij. Wij communiceren en werken als gemeente proactief om inwoners zo snel mogelijk de juiste ondersteuning te bieden.
6. inwoners kunnen rekenen op passende ondersteuning. Met unieke oplossingen sturen we op het gewenste resultaat.
7. Rheden investeert in innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden. Toekomstige opgaven vragen om niet-traditionele oplossingen.

Voor de input is een belangrijke rol weggelegd voor inwoners en stakeholders. Hiervoor hebben we op straat gesproken met inwoners en gebruik gemaakt van een online enquête. Leidraad was een vragenlijst die in overleg met de gemeente is opgesteld. Er was een aparte vragenlijst voor jongeren, die we online spraken, op scholen en plekken waar ze elkaar opzoeken.

Straatgesprekken

Met de vragenlijst voerden we op straat gesprekken met 289 inwoners. De straatgesprekken vonden gedurende tien dagen plaats, in de periode van 16 tot en met 29 juni. Onze interviewers waren aanwezig in Velp, Ellecom, Dieren, De Steeg, Laag-Soeren, Rheden en Spankeren. Waar mogelijk in de buurt van supermarkten of scholen, of andere centrale punten in de dorpen.

Online onderzoek

Inwoners konden gedurende twee weken ook online de vragenlijst invullen. De link daarvoor werd verspreid via de website van de gemeente, Facebook en de lokale pers. Van deze mogelijkheid maakten 120 inwoners gebruik.

In gesprek met doelgroepen

Verder hebben we met 80 mensen uit de doelgroep gesproken: Jongeren hebben we gesproken op hangplekken, mensen met een uitkering in het buurthuis, ouderen op een soos- en bingo-avond en sporters in het zwembad en sportcomplexen. Ook hebben we gesproken met moslims in de moskee in Dieren en via het bestuur zijn mails verstuurd naar het moskee-netwerk met het verzoek om deel te nemen aan de online vraagstelling.

Breed bereik

We bereikten op deze manier allerlei inwoners: jong, oud, man, vrouw, werkend, studerend, gepensioneerd, laag- en hoogopgeleid, tweeverdieners, thuiswonend, alleenstaand of met een gezin. We kregen een helder beeld van hoe inwoners betrokken willen worden bij projecten en/of het maken van beleid, welke behoeften, belangen, ideeën en initiatieven er al leven.

Uitwerking langs lijnen

De gesprekken op straat, op scholen en de online reacties leverden een veelheid aan antwoorden, opmerkingen en suggesties op. Deze hebben we gerubriceerd en geclusterd. De resultaten werken we vanaf hoofdstuk 3 verder uit langs de in het begin van dit hoofdstuk beschreven leidende principes. Voor het onderzoek gaan we uit van de leidende principes, dit zijn de hoofdlijnen die we samen met opdrachtgever hebben uitgewerkt naar een vragenlijst voor de straatgesprekken en de online raadpleging.

Beschrijving van de onderzoeksmethode

Onze onderzoeksmethode is een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Bij de eerste is het aantal deelnemers belangrijk – dat gebeurde online met een enquête. Bij de tweede gaat het om verdieping door middel van gesprekken met veel open vragen. Dit hebben we in Rheden in alle dorpen op straat gedaan.

Online en in de straatgesprekken stellen we dezelfde vragen, zodat we de resultaten van alle antwoorden bij elkaar kunnen optellen.

In onze onderzoeken wordt altijd naar geslacht, leeftijd, opleiding en woonplaats (dorp, wijk) gevraagd, de vier hoekstenen van een representatief onderzoek. De data laten zien dat er voldoende spreiding is over het te onderzoeken gebied Ook spreken we voldoende mensen voor een representatief oordeel. Voor een representatief onderzoek zijn voor de gemeente Rheden ongeveer 210 reacties nodig, daar zitten we met 489 respondenten ruim boven.

Door de vele open vragen die we stellen wijkt onze methode

af van wat gewoonlijk onder representatief onderzoek wordt verstaan; daarbij gaat het uitsluitend om gesloten vragen. Met onze werkwijze vullen we de diepgang van onze gesprekken aan met het aantal respondenten van een kwantitatief onderzoek.

Het betreft een semi-gestructureerd onderzoek, dus niet overal te onderbouwen met cijfers. De graphics in het rapport zijn gebaseerd op gesloten vragen. Hier gaat het om objectieve gegevens. De meningen en signalen van inwoners die we optekenen via de open vragen zijn subjectief. Het is hun mening of ervaring maar vaak ook die van anderen. De samenstellers van eindrapporten wegen deze uitspraken op hun waarde. Opmerkingen die verschillende inwoners meermaals maken, krijgen meer gewicht. Een tip, idee, suggestie of gefundeerde kritiek van een enkele inwoner geven we ook mee.

Opiniepijlers vervult in de informatievergaring en -verwerking een neutrale rol. Onze interviewers leggen in de gesprekken een directe relatie tussen opdrachtgevers en inwoners/ passanten. Dat stellen de respondenten op prijs: ze geven graag hun mening en vinden het in beginsel positief dat de gemeente wil luisteren naar wat er speelt onder de inwoners. De interviews hebben geresulteerd in ruim 20.000 data-gegevens; deze zijn verwerkt, geanalyseerd en samengevat. De resultaten kunnen bijdragen aan communicatie en informatievoorziening op maat, onderbouwing van het voorgenomen beleid en verdere versterking van de kwaliteit van dit beleid.

Wij voeren onafhankelijk onderzoek uit. Onze interviewers voeren de gesprekken objectief, neutraal en zonder enig belang bij de uitkomst ervan. Tijdens het interview maken onze medewerkers duidelijk wie de opdrachtgever van het onderzoek is, en dat Opiniepijlers als onafhankelijke partij gevraagd is voor de uitvoering. Opiniepijlers is het onafhankelijke ‘doorgeefluik’ tussen inwoners en de gemeente.

3

Uitwerking principes

In dit hoofdstuk werken we de leidende principes verder uit op basis van de straatgesprekken en online reacties.

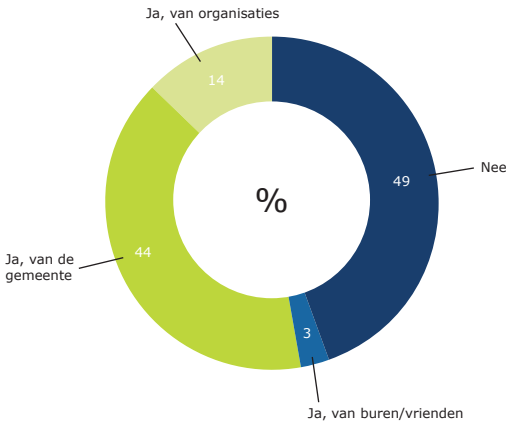
Principe 1: de inwoner staat centraal en de gemeente sluit aan bij wat inwoners nodig hebben. De gemeente werkt integraal vanuit de leefwereld van de inwoner en sluit daarop aan

Voor inwoners is lang niet altijd duidelijk waar hun behoefte precies ligt. Er speelt een kwestie (ouders met zorg-problematiek, opvoedingsproblemen, moeite om rond te komen) maar voor veel inwoners is dan nog niet duidelijk welke vraag daarbij hoort en bij wie ze eventueel terecht kunnen. Als ze al op het idee komen om hulp te vragen. Uit de reacties maken we op dat inwoners lang niet altijd weten wat de gemeente te bieden heeft. En dat is veel, dat horen we ook. Maar vaak is het een zoektocht om daar te komen.

We hebben aan mantelzorgers gevraagd of ze behoefte hebben aan ondersteuning. Eventueel ook van de gemeente. We spraken 72 mantelzorgers.

Heeft u behoefte aan hulp of ondersteuning bij deze taak? (Mantelzorg)

Deze vraag is beantwoord door 72 mantelzorgers.

QUOTES

We weten van andere onderzoeken (onder andere in Venlo, Roermond en Veenendaal) dat mantelzorgers hun werk vaak in stilte doen. Dat wordt anders als ze specifieke kennis missen (bijvoorbeeld wondzorg of diabetes). Huisartsen en thuiszorg zijn dan belangrijke hulpbronnen.
Tegelijkertijd blijkt in dit onderzoek dat de gemeente een belangrijke partner is. De vraag was: wat hebt u nodig van de gemeente?
Drie zaken komen terug in veel antwoorden: betrokkenheid, de menselijke maat en inzicht in de afhandeling van een aanvraag. Maar ook: ik mis niets.

In de quotes geven respondenten daar een reactie op.

- 'De gemeente is alleen 's ochtends bereikbaar, vreemd voor een organisatie die er is voor de burgers…'
- 'Ik mis inzicht. Bijvoorbeeld wat de gemeente doet aan armoedebestrijding.'
- 'Ik mis niet echt iets.'
- 'Ik los alles zelf op.'
- 'Ik was mantelzorger voor mijn ouders. Arnhem deed niets voor hen en mij. Teleurstellend. Zelfs op het einde: het verpleeghuis was een naargeestig, verpauperd hok, een gedateerde bende. Ik hoop dat het in de gemeente Rheden in de toekomst beter is. De tijdelijke opvang voor ouderen in de Biesdel is ook vreselijk verouderd, ik ben geschrokken van alles daar.'
- 'We vroegen hulp in de huishouding aan. Dat ging erg moeizaam. We hebben het uiteindelijk zelf geregeld.'
- 'Stel niet alleen vragen, maar ga echt in gesprek en biedt een luisterend oor.'

> IK HEB EEN BEETJE AANDACHT VAN IEMAND NODIG

- ‘Ik heb een beetje aandacht van iemand nodig. De gemeente en Incluzio? Onbereikbaar. Mijn grootste angst: dat ik dood ga en ze me pas na maanden vinden.’
- ‘De gemeente zou veel meer seniorenwoningen moeten bouwen. En dan met twee slaapkamers. Die zijn er nu nauwelijks.’
- ‘Initiatieven zijn hier volop. Het zou fijn zijn als daar laag-drempelige steun voor kan worden aangevraagd zoals via de Ik Buurt-Mee vouchers.’
- ‘Als we hier blijven, hebben we een traplift nodig. Maar de vervolgafspraak is pas over vier maanden! Biedt meer ondersteuning en reageer sneller.’
- ‘Dat voorzieningen op peil zijn: zorg, scholen, sport, netheid op straat. Ik weet niet meer zo goed waar de gemeente verantwoordelijk voor is tegenwoordig.’
- ‘De communicatie met de burger kan een stuk beter. Alles moet altijd maar volgens de regeltjes, er is weinig menselijkheid te bespeuren. Ik weet het uit ervaring als voorzitter van de belangenvereniging Dieren.’
- ‘Zet meer bankjes op mooie plekken, een stimulans om dagelijks een rondje te lopen. Er stond altijd een bankje op het hoogste punt op de Oversteeg. Dat is weggehaald. Jammer, je had er zo’n mooi uitzicht. Er hoeft ook niet altijd een prullenbak bij als dat het punt is.’
- ‘We hebben ambtenaren nodig die zich bewust zijn van het feit dat ze dienstbaar zijn aan de gemeenschap – niet zij zijn normatief, dat is de gemeenschap.’
- ‘Ik heb vooral nodig dat de aanvraag van hulp of steun minder moeizaam en omslachtig verloopt.’
- ‘Minder moeilijk doen met Wmo-indicaties, minder bureaucratie, meer vrije keuze in welke hulp je wilt. Het zou fijn zijn als ik kon praten met een jobcoach of een levenscoach of zo. Incluzio vroeg mij van alles over

mijn psychische verleden. Ik vind dat ze dat niet moeten doen, ik heb toch recht op privacy?'
- 'Het gemeentehuis mag wel toegankelijker zijn. Dat je gewoon binnen kunt lopen voor een kopje koffie en een gesprek, zonder afspraak.'

Ook hebben vroegen we inwoners hoe de ondersteuning door de gemeente eruit zou moeten zien. Wat zeggen inwoners?

- 'We hebben ondersteuning vanuit de Wmo. Soms kan dat wel coulanter. Bijvoorbeeld de duur van de beschikking. Ik heb een chronische aandoening maar je krijgt een korte beschikking gericht op bepaalde ontwikkeling. Maar soms ben je al blij als er stilstand is. Het mag persoonlijker, meer op maat.'
- 'Ik had te maken met de zorgvraag voor een autistische man. Lastig, het zou 'niet schrijnend genoeg' zijn. Het duurt vaak lang. Als ik voor iemand anders aan het loket kom dan verwacht ik dat het gewoon geregeld wordt.'
- 'Ze had huishoudhulp nodig. Komt niemand, ze hebben geen mensen, nu doe ik het.'
- 'We hebben gelukkig een Alzheimer casemanager gekregen via de gemeente. Door hem is ging de roze bril af en werd duidelijk dat ze 24 uur per dag toezicht moet hebben en regelmaat nodig heeft.'
- 'Ze werken soms langs elkaar heen. We weten nu van een familielid in een andere gemeente hoe het daar werkt. Het duurt altijd vaak lang voordat je de goede personen hebt gevonden.'
- 'Sommige dingen kunnen eigenlijk alleen door familie worden gedaan. Degenen voor wie ik mantelzorger ben hebben geen sociaal netwerk.'
- 'Ik heb Wmo-ondersteuning voor de mantelzorg, heel fijn en plezierig.'

Over het algemeen vinden mantelzorgers dat ze voldoende waardering krijgen. De meeste reacties in het eigen netwerk zijn positief. Het schuurt soms wel, blijkt uit de reacties. Het werk wordt als vanzelfsprekend gezien.
Iemand zegt: ‘Ze hebben het niet eens in de gaten.’

Mantelzorgers vragen zich af of de gemeente Rheden iets doet aan waardering, bijvoorbeeld een compliment zoals in andere gemeenten. Geen reactie is het meest gegeven antwoord.

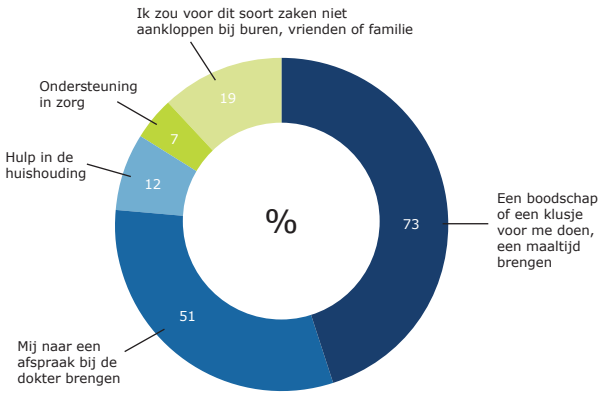
- ‘Mijn vader heeft een paar jaar geleden een bos bloemen aangevraagd voor mij, als mantelzorger, dat kon kennelijk. Nooit iets ontvangen…’
- ‘Het is allemaal matig. Als je bij de Wmo aanklopt werd je eerst normaal geholpen, nu naar onhandig participatie formulier verwezen.’
- ‘Ik heb het idee dat ze mij lastig vinden. Ik ben moeder, mentor, bewindvoerder. Zij vinden dat mijn zoon zelfstandiger moet zijn. Ik vind die houding vrij star. Ik ben ervaringsdeskundige die goed weet wat werkt voor hem en wat niet.’
- ‘Hoe moeten die weten dat ik mantelzorger ben?’

Principe 2: de ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving en door inwoners zelf. De gemeente vervult daarbij vooral een stimulerende, faciliterende en/of coördinerende rol. De uitvoering ligt bij de samenleving.

In de gemeente Rheden helpen inwoners elkaar op allerlei manieren. Vooral als het gaat om kleinere klusjes, en dan af en toe. Als hulp vaker nodig is kloppen respondenten gemakkelijker aan bij familie en vrienden. Gaat het om zorgvragen dan noemen respondenten ook de instanties, die daarvoor benaderd kunnen worden.

Stel, u heeft hulp of ondersteuning nodig. Bijvoorbeeld omdat u door ziekte niet alles zelf kan. Waarvoor zou u aankloppen bij buren, vrienden, familie?

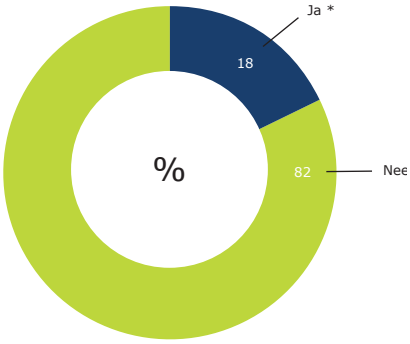
Deze vraag is beantwoord door 378 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

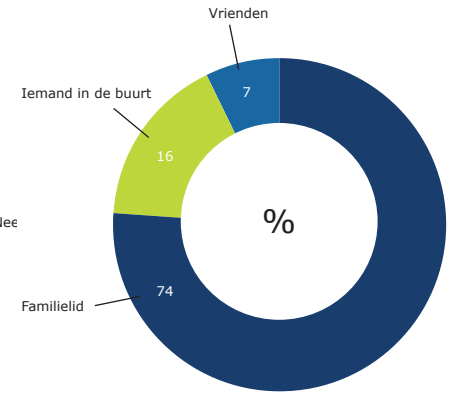
Gevraagd naar een toelichtingen zeggen respondenten:

- ‘Een boodschap laten doen is geen probleem. Naar de dokter brengen gebeurt alleen in acute noodgevallen.’
- ‘Als ik ondersteuning nodig zou hebben, dan zou ik aankloppen bij instanties.’
- ‘Ik zou niet zo snel bij buren aankloppen, wel bij familie en vrienden. Maar alleen als het echt niet anders kan.’
- ‘Als mijn man en ik er samen niet uitkomen, dan zijn er vast wel instanties die kunnen helpen. Daar ga ik geen vrienden of familie mee lastig vallen.’
- ‘Stel ik breek een been, dan zou ik zeker om hulp vragen. Ik zou dan waarschijnlijk eerst bij vrienden uit de buurt aankloppen.’
- ‘Kleine klusjes. Maar ik zou me niet laten verschonen als ik incontinent was.’
- ‘Je vraagt niets aan je buren.’
- ‘Voor kleine dingetjes zou ik gerust goede bekenden of familie vragen. Voor professionele zorg zou ik aankloppen bij de daarvoor bestaande instanties.’
- ‘Ik heb wel hulp nodig, maar niet van Incluzio. Er is een kantoortje in de Groenestraat, maar ze zijn er niet. Ik heb daar wel staan wachten, er kwam niemand. Anderen klagen daar ook over.’
- ‘Ik heb geen mensen om me heen die ik kan vragen.’
- ‘Ik zou veel dingen aan de buren vragen: we staan altijd voor elkaar klaar.’
- ‘Bij ons in de wijk is het nog echt 'ons kent ons'. Dus als iemand hulp nodig heeft, zijn we er voor elkaar.’
- ‘Ik vraag niet snel iets van buren, eerder bij de daarvoor aangewezen instantie. Misschien moet ik dat nog leren.’
- ‘We hebben hulp maar dat geeft ook veel ellende. Steeds wisselende mensen of ze komen niet opdagen.’

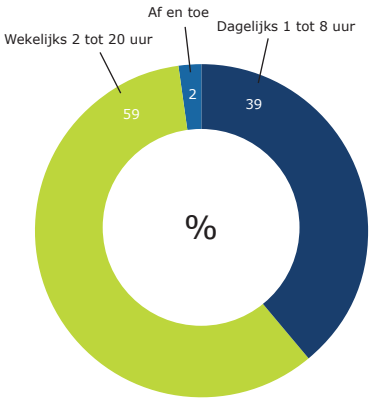
Bent u mantelzorger voor iemand in deze gemeente?

Voor wie in de gemeente bent u mantelzorger?

Hoe vaak verleent u deze ondersteuning en/of zorg?

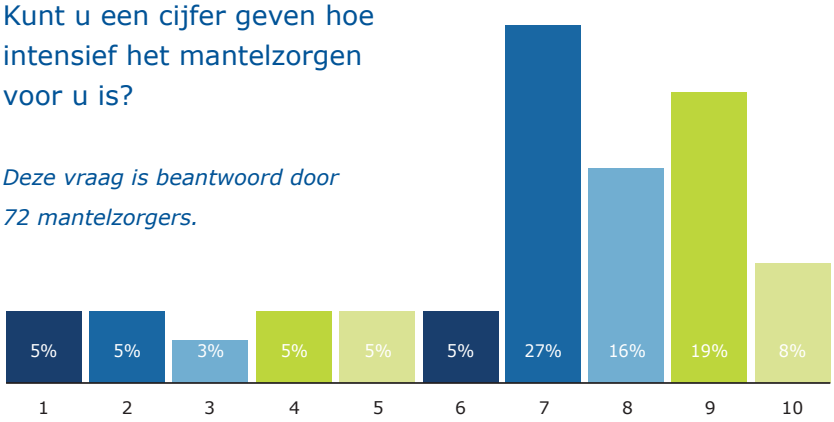
Deze vragen zijn beantwoord door 72 mantelzorgers.

QUOTES

- ‘Ik heb gelukkig een goed sociaal netwerk. Toen ik ernstig ziek werd, kreeg ik van vrienden maar ook van buurtgenoten aan alle kanten hulp aangeboden.’
- ‘Ik kom wekelijks in ieder geval 3 uur, maar het kunnen ook dingen tussendoor zijn. Of bijvoorbeeld een artsenbezoek dat meer tijd vraagt.’
- ‘Ik ga mee naar de markt of een winkel.’
- ‘Het kost heel veel tijd en energie. Ik red me wel, maar ik maak me zorgen om mijn ouders en kinderen. Voor mijn ouders: is er wel voldoende zorg als ze dat nodig hebben? Voor mijn kinderen: kunnen ze wel ergens een woning krijgen en hun leven opbouwen? Zonder woonperspectief hebben jongeren ook niet echt een toekomstperspectief. Waarom zouden ze veel gaan werken als ze er toch geen woning mee kunnen betalen?’
- ‘Ik krijg hulp van Home Instead Dieren. Professionele thuiszorg met dagopvang.’
- ‘Voor de boodschappen, een oogje in het zeil, contact als er iets is. De professionele zorg is prima geregeld door kinderen.’

Kunt u een cijfer geven hoe intensief het mantelzorgen voor u is?

Deze vraag is beantwoord door 72 mantelzorgers.

QUOTES

- ‘Mijn gezondheid laat te wensen over, maar er is verder niemand die mijn oom kan ondersteunen.’
- ‘Het is erg zwaar, ik moet veel regelen. Het is ook psychisch zwaar.’
- ‘Het vraagt veel en is erg intensief.’
- ‘Ik ben dat gewoon gewend, ik doe een hoop dingen voor andere mensen.’
- ‘Zo lang het niet fysiek wordt, is het goed te doen.’
- ‘Ik maakte me ernstig zorgen over de veiligheid. Ze rookte, maakte brandplekken en was alcoholiste.’
- ‘Het zuigt me leeg. Het is deels alleen praten, maar ook dat kost zoveel energie. En het speelt al zo lang....’

Wat heeft u van mensen uit uw omgeving nodig?

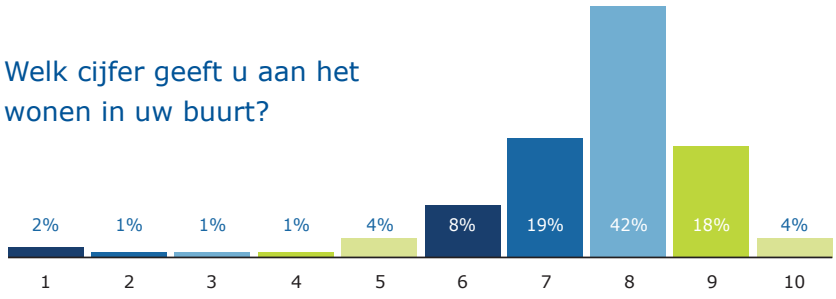
- ‘Je merkt dat hier de cohesie ontbreekt.’
- ‘Zorg, vriendschap, een fijne buurt.’
- ‘Druk, druk druk, een beetje rust graag.’
- ‘Een vriendelijk hallo is al voldoende!’
- ‘Nu nog niets, maar als het nodig is een beetje hulp. Omkijken naar elkaar.’
- ‘Ik zou willen dat meer mensen in mijn omgeving wat positiever in het leven stonden.’
- ‘Een beetje begrip zou fijn zijn.’
- ‘Aandacht, elkaar kennen, goed met elkaar omgaan, belangstelling voor elkaar hebben, dat alles voelt heel aangenaam.’
- ‘Ik zou leuk vinden met iemand een kopje koffie te drinken en gezellig te kletsen. Vooral in de winter heb ik daar behoefte aan. Ik vraag iedereen maar ze hebben geen tijd. Dat is de hedendaagse maatschappij.’

- ‘Een gemeenschap, zoals het is in Ellecom.’
- ‘Misschien heb ik over een tijdje wel een traplift nodig. Een paar deuren verder zijn jonge mensen komen wonen, maar de traplift van de vorige bewoner is er nog. Misschien kan ik die wel overnemen tegen die tijd, de huizen zijn identiek.’
- ‘De gemeente zou wat meer moeten omkijken naar niet zelfredzame mensen. Teams de wijk insturen. Bij mij in de straat zie je twee huizen waar nooit de (vieze) gordijnen opengaan, het voortuintje een verwaarloosde bende is. Je ziet gewoon dat het daar niet goed gaat.’

Principe 3: inwoners voelen zich fijn in de woonomgeving. (Het is makkelijk om in contact te komen met anderen. Wijken en dorpen zijn leefbaar en er is sprake van sociale cohesie. Als de context goed is, gedijt het individu beter.)

Rust, groen en sociale cohesie zijn de belangrijkste graadmeters voor een fijne buurt. Geluidsoverlast, samenstelling van de wijkbevolking en achteruitgang van de wijk worden het meest genoemd bij de minpunten.

Opvallend is de invloed van jonge mensen/gezinnen op een wijk. Op de vraag of de wijk is veranderd scoort de komst van jonge mensen/gezinnen hoog in positieve zin.

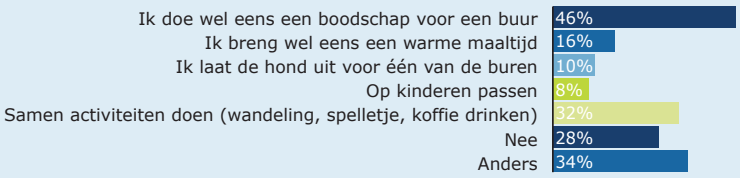
Deze vraag is beantwoord door 411 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

MENSEN ZIJN ERG OP ZICHZELF

Wat zijn pluspunten in de buurt?
Groen, rust, betrokken, voorzieningen dichtbij, fijne buurt, sociale samenhang, fijne woning, fijne wijk, speelvoorzieningen voor kinderen, vlak bij het bos.

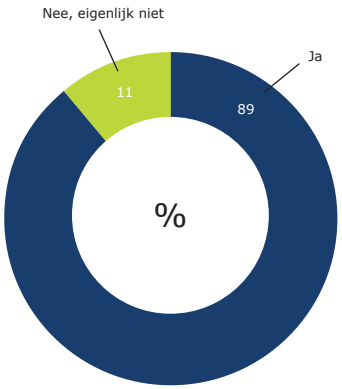
Wat zijn minpunten in de buurt?
Hardrijders in de buurt, verloedering van de buurt, geluid snelweg A348, geluidsoverlast, troep op straat, te veel witte mensen in de wijk, overlast goederenspoor, mensen zijn erg op zichzelf.

Doet u dingen voor uw buren?

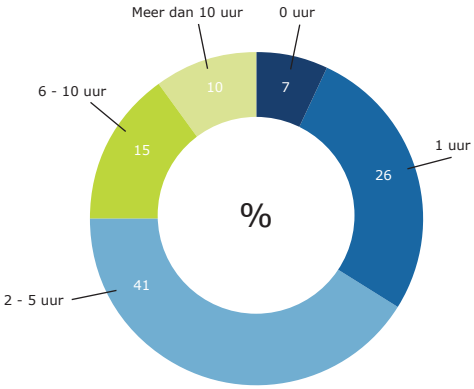
Deze vraag is beantwoord door 392 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Kent u de mensen in uw straat (of woongebouw) bij naam?

Deze vraag is beantwoord door 374 respondenten. Aan dit onderzoek hebbben 489 respondenten deelgenomen.

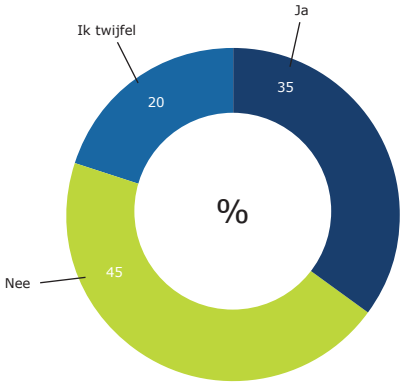
Hoeveel uren per week, buiten werk, studie of eigen huishouden, bent u bezig met andere mensen in uw buurt en/of sociale kring?

Deze vraag is beantwoord door 388 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

QUOTES

Ziet u in uw buurt mogelijkheden om samen met uw buurtgenoten meer voor elkaar te betekenen? Denk aan samen groen onderhouden, oppassen op de kinderen van de buren, kleine klusjes of boodschappen doen voor de buren, activiteiten organiseren.

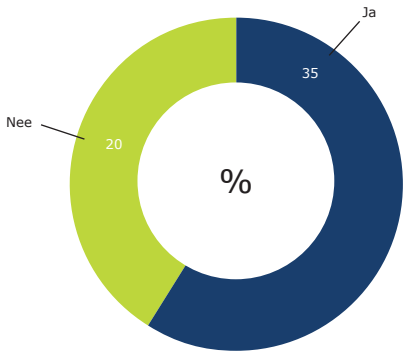
Deze vraag is beantwoord door 352 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

- 'In deze straat is het ieder voor zich.'
- 'Wij hebben niet zulke banden. Alleen met de familie die naast ons woont.'
- 'Nee, daar is het niet echt de buurt voor. Iedereen is best op zichzelf. Af en toe op straat of in de winkel even een praatje maken, is voldoende. Voor mij in ieder geval, al heb ik het gevoel dat dat niet voor iedereen voldoende is.'
- 'Misschien zijn er wel mogelijkheden met dat clubje hoor, maar dan denk ik vooral aan bijvoorbeeld de post en de planten verzorgen tijdens vakanties.'
- 'Mijn man en ik werken vaak en veel. We zijn blij als we lekker samen thuis op de bank zitten.'
- 'Ik heb geen behoefte aan contact met asociale mensen. En iets als samen groen onderhouden? Hier is de mentaliteit vooral: groen eruit, tegels erin'. Verschrikkelijk.'
- 'Ik zou mijn kinderen bellen, of Attent (als het iets medisch is) of eventueel de buren. Ik heb al hulp in de huishouding via de Wmo.'
- 'Gemeente: 'Geef terug' aan burgers. Laat waar het kan bewoners zelf beslissen over hun buurt. Laat de regelzucht niet doorslaan.'
- 'Ik sta altijd voor iedereen klaar. En ik ben ook wel voorstander van samen dingen doen. Maar ik vermoed dat niet iedereen in mijn buurt zo is, iedereen heeft het tegenwoordig druk, druk, druk.'
- 'Ik heb jaren in Lathum gewoond. Daar kent iedereen elkaar. Logisch, klein dorp. Ik heb ook twee jaar in Elderveld gewoond. Daar is meer sociale activiteit dan hier.'
- 'We hebben sinds kort een buurt-app, bijna iedereen in de straat doet mee en ik denk dat dit de contacten zal versterken. En wie weet komen daar ook gezamenlijke activiteiten uit voort.'
- 'We brengen nieuwe buren een bloemetje, iedereen helpt elkaar, er is een buurtapp.'

> HET GAAT AL HEEL GOED, IK BEN AL HEEL POSITIEF

- ‘Ik word in september 50 en heb op 10 adressen een uitnodiging in de bus gestopt. Er hebben tot nu toe 4 gereageerd. Het is een begin. Als we elkaar wat beter leren kennen, komen er vast ook mogelijkheden om dingen samen te ondernemen.’
- ‘We hebben met vrijwilligers een groentetuin in de Steeg. De oogst gaat naar de voedselbank.’
- ‘We onderhouden al samen het groen, het zou leuk zijn om in ons hofje soms jeu de boule te doen, of een toneelstuk te lezen, ontspanningsactiviteiten.’
- ‘Lastig, hier woont van alles door elkaar, Nederlands, Marokkaans, Turks, allemaal een beetje met hun eigen kring. Een jaarlijks een buurtfeest zou leuk zijn. Ik woon er nog niet zo lang, maar met het Suikerfeest kregen we van alles van de buren, dus dat was wel heel leuk.’
- ‘Ik heb twee buren waar ik het goed mee kan vinden. De rest is erg op zichzelf, ik denk niet dat verandert. Als er iets in ‘t Sprengenhus is doe ik altijd mee. Ik woon al zes jaar hier maar hier integreren is moeilijk.’
- ‘Het gaat al heel goed, ik ben al heel positief. We gaan ook wel eens met buren samen de ladder op, dan maken we de dakgoten in de buurt schoon. Da’s normaal.’

Is uw buurt de laatste jaren voor u veranderd? Denk aan: meer samen doen, minder eenzaamheid, meer veiligheid, plezier in het leven, meer groen, minder overlast (of misschien juist het omgekeerde).

Deze vraag is beantwoord door 344 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

De grootste veranderingen zien respondenten in de samenstelling van de wijkbevolking. Met name de komst van jonge mensen en gezinnen heeft een positieve uitwerking. Ze zien de samenstelling van de wijk veranderen en merken ook invloeden van inwoners die meer op zichzelf zijn, wat ook invloed heeft op de cohesie van de wijk.

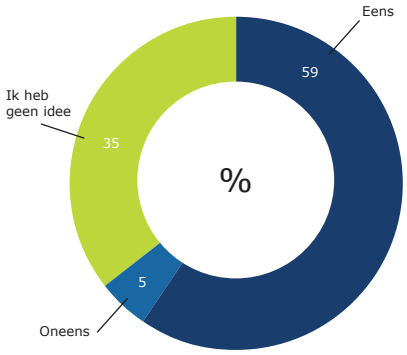
Ja, de buurt is veranderd, want:

- 'Er is minder oog voor elkaar. Door 'meer overheid' is er minder zelfredzaamheid.'
- 'Er is een jong gezin naast ons komen wonen. Dat is leuk.'
- 'Er zijn meer jonge gezinnen, leuk, je krijgt gemakkelijker contact.'
- 'De buurt is echt aan het verjongen. Leuk, omdat we zelf ook nog jong zijn.'
- 'Het is drukker geworden.'
- 'Ik zie verloedering van het groen sinds de hete zomer van 2018.'
- 'Er is meer overlast van brommers met gele plaatjes op het Nachtegaalspad. Stoer doen: wheelies, steeds gas geven en zo.'
- 'Er is minder sociale samenhang. Jammer, maar ook iets van deze tijd.'
- 'Van een mooi ouderencomplex is dit een 'asoflat' geworden.'

Nee, de buurt is niet veranderd, want:

- 'Er is niet echt wat veranderd, op wat nieuwe huizen na. Het is nog net zo rustig, groen en fijn als vijf jaar geleden.'
- 'Ik woon hier al 45 jaar en het is nog altijd even gezellig. Er zijn een paar nieuwe huisjes bijgekomen, maar niet op een storende of indringende manier.'
- 'Terwijl de buurt verjongt blijven we dingen voor elkaar doen, gelukkig wel.'

Stelling: In mijn gemeente is veel verborgen eenzaamheid

Deze vraag is beantwoord door 312 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

QUOTES

- 'Kijk naar ouderen die zelfstandig wonen en waar niet naar omgekeken wordt. Een aanleunwoning zou in veel gevallen beter zijn.'
- 'Ik onderhoud tuinen voor enkele alleenstaande ouderen. Gruwelijk wat ik soms aan eenzaamheid, pijn en armoede aantref. Mijn hart breekt.'
- 'Onder ouderen. Dat ligt ook aan die generatie, die vraagt niet snel hulp. Dat ligt dus ook aan henzelf. Er is veel te doen in Ons Raadhuis.'
- 'Ik was zelf eenzaam. Maar ik heb zelf actie ondernomen, nu doe ik mee aan allerlei activiteiten, heel erg leuk.'
- 'Als ik 's avonds wandel, zie ik veel eenzame mensen alleen in de kamer zitten.'
- 'Alle activiteiten zijn gericht op mensen die mobiel zijn. Zoals het dorpsfeest.'
- 'Ik ben vrijwilligers bij de 'telefooncirkel', eenzame mensen bellen elkaar als een soort ketting en bellen mij terug.'
- 'Ik ben driemaal per maand chauffeur van de buurtbus in Dieren. Daar maken heel veel ouderen gebruik van. In Rheden wonen heel veel ouderen. Maar degenen in de bus gaan er dus nog op uit. De eenzame mensen zitten thuis.'
- 'Creëer weer woonvormen voor bejaarden: de oplossing voor veel problemen.'
- 'In mijn buurt zie ik oudere dames, die sinds hun partner is overleden bijna de deur niet meer uitkomen.'
- 'Voor mijn werk haal ik overleden mensen op, die nog nader onderzocht moeten worden. Ik kom regelmatig in woningen waar mensen al maandenlang dood liggen. Dus ja, er is zeker eenzaamheid.'
- 'Ik hoor dat wel. Zelf heb ik daar geen last van. Ik stap

makkelijk op iemand af en heb veel contacten en bezoek. Er zijn dagen dat ik mijn man ontzettend mis en dat ik erg verdrietig ben. Ik ga ook vaak naar zijn graf, dat vind ik helend. Niemand kan daarbij helpen, je moet het zelf doen.'

- 'Ik heb een groot netwerk, dus ik weet dat er veel eenzaamheid is. Eigenlijk zouden er vrijwilligers moeten zijn die af en toe langs gaan of bellen.'
- 'Mijn schoonmoeder zit in een bejaardentehuis en die bezoeken we regelmatig. Helaas zie ik daar ook veel bewoners, die zelden tot nooit bezoek krijgen. Dat zie je ook aan hun hangende kopjes. Schrijnend om te zien.'
- 'Dat is moeilijk op te lossen. Wij gaan naar de kerk, dat is een hechte groep. Maar het wordt wel minder en verder van huis. De RK-kerk is al gesloten. Wij gaan vanuit de Steeg samen met Ellecom en straks met Rheden.'

Heeft u concrete ideeën voor meer ruimte voor ontmoeting in de gemeente?

- 'Meer subsidie naar initiatieven uit buurten: belangenverenigingen et cetera.'
- 'Wijkcentra openhouden en activiteiten stimuleren.'
- 'Maak gebruik van de buurthuizen. Organiseer daar overdag dingen voor ouderen, en 's avonds voor werkenden.
- 'Buurthuizen en verenigingen nieuw leven inblazen en meer ondersteunen.'
- 'Neem drempels weg, en vraag iemand mee naar een buurthuis of je club.'
- 'Volgens mij zijn er hier meer dan voldoende ontmoetingsplekken, het is aan de mensen zelf of ze daar gebruik van maken.'
- 'Organiseer meer in de buurt. Zoals in Beverode. Ook voor de cliënten.'

- ‘Eenzame mensen opzoeken. Er zijn voldoende activiteiten, maar mensen moeten het weten, maar ook de behoefte hebben om eraan mee te doen.’
- ‘Een bakkerij waar je zelf mee kunt bakken, sociale werkplaats, gratis volksuniversiteit, een leestafel in de bieb.’
- ‘Ze hadden het Klokhuis nooit moeten slopen. Daar was op natuurlijke wijze een mooi ontmoetingscentrum ontstaan waar mensen graag en veel kwamen. Nu is in de Willem de Zwijgerschool een nieuw buurthuis, maar daar worden allerlei strenge regels gehanteerd. Er is geen ongedwongen sfeer waardoor mensen er niet zo makkelijk en graag meer naar toe gaan.’
- ‘Samen eten stimuleren met eetclubs voor ouderen. Mensen doen samen boodschappen, koken, eten en wassen af. Ook omdat ondervoeding bij ouderen vaak voor komt. Voor de jeugd: ontmoetingsplekken met activiteiten.’
- ‘Wij van ‘t Sprengenhus verwachten dat Incluzio zich meer inzet voor makkelijker vervoer voor senioren. Dat is een probleem.’
- ‘Er zijn op zich voldoende ontmoetingsplekken, maar maak er als beheerders wat meer werk van. Zorg dat iedereen weet wat en wanneer er iets te doen is.’
- ‘Dat kan heel makkelijk met foldertjes, die huis-aan-huis verspreid worden.’
- ‘Zorg dat het filmhuis in Theothorne terug komt. Zorg ook voor meer ontmoetingsplekken speciaal voor de jeugd: er is nu veel te weinig voor ze. En verder is het heel simpel: zet gewoon veel meer bankjes in het dorp neer.’
- ‘Ik ben wel eens naar de Paperclip geweest maar dat is vaak dicht en meer gericht op mannen. Biljart en kaarten. Ik zou wel weer eens een mooie lezing of filmvoorstelling willen bezoeken.’

> ER BESTAAT WEL ZOIETS ALS BUURT-BEMIDDELAARS, MAAR DIE CONSTATEREN VOORAL

Heeft u concrete ideeën voor meer bewegen in de gemeente?

- ‘Gratis sporten, wandelclubs opzetten, kinderopvang zodat vrouwen kunnen sporten.’
- ‘Gratis sporten voor mensen met lage inkomens.’
- ‘Verhoog het tegoed op de Gelrepassen specifiek voor sporten.’
- ‘Zo’n plein als het Churchillplein is niks voor kinderen. Waarom geen sportveldje en speeltoestellen?’
- ‘Meer activiteiten organiseren voor de inwoners. Toen de Da Costa mavo leeg kwam staan, heb ik de toenmalige wethouder geattendeerd op de mogelijkheden van het gebouw voor Dieren. In mijn geboorteland Canada gebeurt alles onder één dak: zwemmen, sporten, knutselen, gezellige bijeenkomsten. Daar moet hier ook plek voor gevonden worden.’

Heeft u concrete ideeën wat inwoners nog meer kunnen doen aan goed en veilig samenleven.

- ‘Er bestaat wel zoiets als buurtbemiddelaars, maar die constateren vooral. Echt aanpakken: ho maar. Het zou fijn zijn als er wat beter gekwalificeerde buurtbemiddelaars zouden komen, die écht kunnen zorgen dat inwoners beter en velliger met elkaar omgaan dan nu het geval is. En ja, dan heb ik het vooral over mijn buurt.’
- ‘Een groepsapp opzetten waarmee mensen elkaar in de gaten kunnen houden, op een positieve manier, en elkaar waarschuwen als er iets geks gebeurt. Heb oog voor elkaar.’
- ‘Iedereen een reanimatiecursus laten volgen.’
- ‘Stimuleren dat mensen hun auto wegdoen, dingen samen delen, kennis maken met je buren.’

> WE HEBBEN HIER EEN GOEDE WIJK-AGENT DIE VEEL VOOR DE MEN-SEN DOET. ZIJN PERSOONLIJKE AANPAK VER-DIENT LOF EN NAVOLGING.

- ‘Elkaar respecteren. Dat kun je niet opleggen. Daar moet je vroegtijdig mee beginnen, breng het kinderen op basisscholen spelenderwijs bij.’
- ‘Het is niet meer vanzelfsprekend dat buren elkaar kennen. In onze straat is toevallig een informele straat-vereniging actief, maar dit is lang niet overal zo.’
- ‘Wellicht kan de gemeente faciliteren met kennis, tips en tricks?’
- ‘Dorpscontactpersonen kunnen hier een grote rol in spelen.’
- ‘Vroeger werden er in Dieren regelmatig themabijeen-komsten gehouden met een stuk of 15 mensen uit verschillende bevolkingsgroepen: om over allerlei zaken van hier te praten. Ik zat ik die themagroep en die bij-eenkomsten waren heel nuttig en ook bruikbaar voor wijkteams. Met corona is de groep gestopt, maar daarna is ‘ie nooit meer opnieuw opgestart. Dat zou wel heel goed zijn.’
- ‘We hebben hier een goede wijkagent die veel voor de mensen doet. Zijn persoonlijke aanpak verdient lof en navolging.’
- ‘Laat wijkagenten te voet en alleen surveilleren, dan zijn ze aanspreekbaar.’
- ‘Communiceer beter. Ook over plannen en ontwikkelingen in de buurten. Via via hoorde ik dat in onze buurt vier huizen worden gesloopt en dat er 15 woningen terug-komen. Ik weet niet of het klopt. Zoiets hoor ik liever in een vroeg stadium van de gemeente.’
- ‘De communicatie met inwoners kan beter. Mijn zus woont in Arnhem; dat is toch een wereld van verschil hoe je daar aangeschreven wordt over bv energiesubsidie of in de coronatijd. Veel persoonlijker en directer op hulp gericht. Daar kunnen ze hier wat van leren. In Rheden

zijn het toch vaak meer formulieren met allerlei regels en bepalingen.'
- 'Initiatieven van inwoners oppakken! Inwoners willen graag dat deze wijk 30 km wordt, dat er drempels komen, voor de veiligheid van de kinderen.'
- 'Een inwoner leegt prullenbakken maar stopt daarmee. De prullenbak wordt weggehaald. Dat is fout, er moeten juist meer prullenbakken komen.'

Principe 4: voorkomen is beter dan genezen. Gemeente zet stevig in op preventie

Preventie leeft niet breed onder de respondenten van dit onderzoek. Nut en noodzaak van preventie is wel bekend, maar er rekening mee houden is een ander verhaal. De intrinsieke motivatie om er mee aan de slag te gaan is beperkt. In hun antwoorden benoemen respondenten het ontbreken van kennis en bewustzijn.

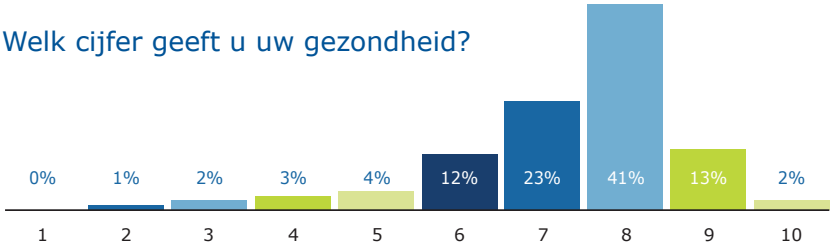
Wat is belangrijk voor uw gezondheid?
Meer dan 10x worden genoemd rust, groen, plezier, beweging, voldoende geld en gezond eten. Ook genoemd worden een fijne leefomgeving, geen herrie en actief blijven.

QUOTES

- 'Een eerlijke en open communicatie vanuit de overheid over zorg zou mij helpen.'
- 'Biologische voeding is beter, maar niet iedereen kan die keuze maken. Ik zie om mij heen genoeg mensen die dat niet kunnen betalen.'
- 'Zuivere lucht. Daar ben ik voor hier komen wonen. Ik ben een longvluchteling maar als longpatiënt heb ik ook hier veel last van een varkensboer, van houtkachels en barbeques.'

OVERGEWICHT IS EEN IJKPUNT

Welk cijfer geeft u uw gezondheid?

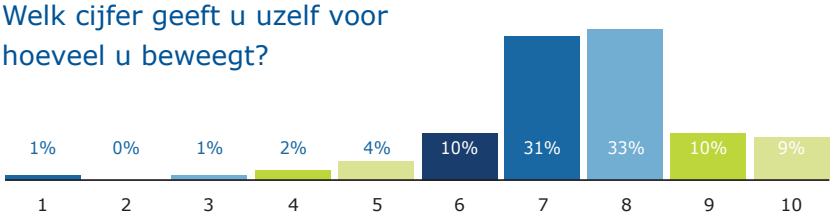

Deze vraag is beantwoord door 344 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Bij de hoge cijfers noemen mensen vooral dat ze zich fit voelen, veel bewegen, nooit ziek zijn, gestopt zijn met alcohol, hulp hebben van een coach, nog veel kunnen doen, gezonder zijn gaan eten.

Overgewicht is ook een ijkpunt, deze mensen geven een voldoende maar vinden wel dat ze (iets) te dik zijn en daar iets aan moeten/willen doen. De onvoldoendes zitten vooral bij de mensen met (chronische) aandoeningen, met name kanker wordt vaak genoemd.

Welk cijfer geeft u uzelf voor hoeveel u beweegt?

Deze vraag is beantwoord door 348 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Fietsen en wandelen wordt het meest genoemd.

- ‘Ik doe bewust met de fiets boodschappen.’
- ‘Ik pak zo vaak als ik kan de fiets en ik wandel ook heel veel. De auto gebruik ik zelden, alleen als ik bijvoorbeeld ver weg moet of heel veel boodschappen moet halen.’
- ‘Ik ben altijd bezig, ik heb een grote tuin. Soms kan ik nauwelijks lopen. Dan kruip ik op handen en voeten de trap op. Maar ik wil geen traplift, want ik zie het als een oefening om in beweging te blijven.’
- ‘Mijn hond loopt niet zo ver, en ik om die reden ook niet.’
- ‘Ik ben altijd onderweg om flesjes te verzamelen en weg te brengen, lopend of op de fiets.’
- ‘Ik moet nog lid worden van sportschool.’

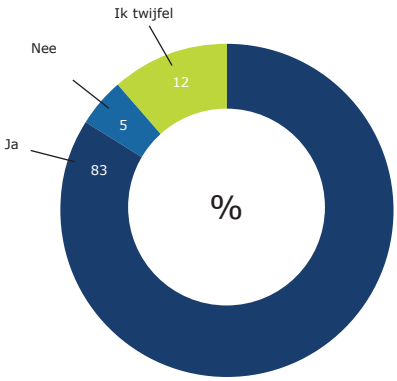
QUOTES

Welk cijfer geeft u zichzelf voor een gezond voedingspatroon?

In de antwoorden gaat het vooral om een beperkte bewustwording en een matige kennis van voeding, daar zouden inwoners best wel wat meer van willen horen. Hier en daar steekt ook schuldbesef de kop op over het snackgebruik.

- 'Ik let op wat ik eet, ik gebruik geen pakjes en zakjes. Alles is vers.'
- 'We eten gevarieerd en normale porties. We hebben geen frituur of airfryer, we maken alles zelf, ook de pasta's, van verse ingrediënten.'
- 'Ik probeer zoveel mogelijk ecologisch eten te kopen, ben matig met vlees, en eet regelmatig vis.'
- 'Niet iedere dag alcohol.'
- 'Doordat ik veel zit, ga ik meer eten.'
- 'Dat kan beter.'
- 'Ik eet op regelmatige tijden elke ochtend, middag en avond. Het zou soms alleen wel wat minder vet en zout mogen.'
- 'Laat ik het zo zeggen: ik eet voor 60 procent gezond en voor 40 procent ongezond. Mijn man en ik hebben allebei een drukke baan en dan doe je het qua eten best vaak 'even makkelijk'. En ik vind het ook gewoon lekker om minstens één keer per week shoarma met friet speciaal te eten. Dan eten we na afloop wel vaak nog een bak fruit hoor, dat dan weer wel.'
- 'Ik let op mijn voeding, maar snack nog wel eens, chips, chocola, en zo.'
- 'Ik let op wat ik eet.'
- 'Dat wisselt nog wel eens, we eten niet altijd gezond, ondanks de moestuin.'
- 'We maken veel gebruik van de HelloFresh-maaltijden.

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom zet de gemeente stevig in op preventie. Het is belangrijk snel met problemen aan de slag te gaan om erger te voorkomen. Bijvoorbeeld aanbellen bij mensen die achterstanden hebben bij rekeningen voor bijvoorbeeld energie om hen te helpen. Of het inzetten van vrijwilligers zodat mensen langer thuis kunnen wonen. Bent u het hier mee eens?

Deze vraag is beantwoord door 322 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Dat is niet heel goedkoop, zelfs een luxeproduct, maar we kunnen ons het veroorloven.'
- 'We hebben een groententuin bij onze dochter, maar we zondigen ook wel eens met een patatje.'
- 'Ik kook zelf.'
- 'Ik eet veel groente en niet te veel vlees.'
- 'Ik kan weinig eten maar doe wel heel erg mijn best. Ik wil niet nog meer afvallen en aan de sondevoeding.'
- 'We letten op de hoeveelheid zout en suiker.'
- 'Ik spring nog wel eens uit de band...'

Hoe zou u willen dat uw leven er uitziet over tien jaar?
Voor mij hoeft er niet zoveel te veranderen, ik vind het goed zo. Dat is het meest gegeven antwoord op deze vraag. Ook veel genoemd: minder zorgen en meer contact. Verder een gezonder leven en ook worden wensen geuit, dat ze nog kunnen autorijden (mobiel zijn) en dat kinderen een huis hebben gevonden, maar ook zeggen respondenten dat ze liever het aardse leven achter zich laten. "Dan hoop ik niet meer te leven." Of: "Geef mij maar een spuitje. Ik wil niet naar het verzorgingshuis."

QUOTES

- 'Nee, dan moet het gaan zoals de gemeente wil en raak je je vrijheid kwijt.'
- 'Nee, je met je niet te snel bemoeien met mensen.'
- 'Nee, ik vind juist dat mensen recht hebben op een senioren faciliteit. Het duurt soms ook schrijnend lang voor er echte hulp komt.'
- 'Het recht op privacy botst hier met het belang van preventie.'

QUOTES

Heeft u concrete ideeën hoe inwoners en/of de gemeente nog meer kunnen helpen als er financiële zorgen dreigen te komen?

- ‘De hulp moet laagdrempeliger: de gemeente moet meer naar de mensen toe.’
- ‘De gemeente moet veel meer de wijk in. Onder de mensen zijn, snappen wat er leeft. Men staat veel te ver van de werkelijkheid af.’
- ‘Bied een goed alternatief voor digitale overheid. Digitaal is onveilig en ingewikkeld. Zorg dat mensen ook zonder email zaken kunnen doen met de gemeente. Digitaal als optie voor wie dat wil, niet als standaardoptie zonder laagdrempelig alternatief.’
- ‘Biedt hulp en ga actief met mensen aan de slag. Vaak gaat het niet om één probleem en speelt er meer..’
- ‘Het belangrijkste is mensen met financiële problemen vertrouwen. In redelijkheid natuurlijk. Probeer de formele drempels zo snel mogelijk te nemen. Niet rigide zijn of verschuilen achter regels.’
- ‘Schuldsanering nooit aan een commerciële club overlaten.’
- ‘Bureaucratie verminderen, op kwaliteit gaan registreren en niet op kwantiteit, want daar koopt een burger niets voor. Haal de schotten weg tussen alle hulporganisaties. Versoepel de bijstandsregels zoals andere gemeenten.’
- ‘Meer werk maken van werkervaringsplaatsen bij de gemeente zelf en alle bedrijven in de gemeente. En dan niet alleen in het groenonderhoud. Werkzoekenden actiever, in samenwerking met het UWV, benaderen, en zo voorkómen dat ze in de Bijstand belanden.’
- ‘Vroeg ingrijpen en contact zoeken met mensen waarvan je vermoed dat ze hulp nodig hebben. Budget bewaken,

advies geven en zorgen dat ze aan de slag kunnen, eventueel als vrijwilliger.’

- ‘Informeer mensen actief over hoe de gemeente kan helpen. Zorg voor informatie op punten waar mensen komen die hulp/zorg nodig hebben, zoals bij de huisarts en in zorginstellingen.’
- ‘Ik denk dat de gemeente meer geld zou kunnen vrijmaken om mensen die niet mee kunnen komen en werkelijk aan de rand van de maatschappij zitten, actief op te zoeken en te helpen. Dat is absoluut kosteneffectief. Een bijzondere overheid voor bijzondere mensen!’
- ‘De mogelijkheden voor bijzondere bijstand uitbreiden. Na de eerste toetsing komt vrijwel iedereen met een bezwaarschrift. Het duurt ook allemaal te lang.’
- ‘Bied regelingen voor financiële steun aan waar het relevant is. Bijvoorbeeld in een brief van school over een schoolreisje. Verspreid informatie via scholen en sportverenigingen. Verspreid huis-aan-huis folders.’
- ‘Ik ben zelf schuldhulpmaatje geweest. Geen fijne ervaring. Je ziet dat mensen niet willen veranderen. Hoe meer je hen helpt, hoe minder je ze eigenlijk helpt. Ze gaan ervan uit dat een ander hun problemen wel oplost en willen alsmaar meer. Streng zijn en eigen verantwoordelijkheid stimuleren.’
- ‘Armoede hang je niet aan de grote klok. Het is heel belangrijk dat er mensen zijn die opletten wat er bij iemand nodig is. Dat moet heel laagdrempelig zijn. Dat je gewoon kunt mailen wat er nodig is, en dat het dan geregeld wordt.’
- ‘De gemeente moet waarborgen dat mensen basisvoorzieningen hebben. Het mag niet zo zijn dat mensen moeten kiezen tussen de gasrekening betalen of eten.’
- ‘Er zijn voedselkastjes. Misschien huis-aan-huis informatie

> VROEGTIJDIG SIGNALEREN VOORKOMT 90 PROCENT VAN DE PROBLEMEN

verspreiden met hulpmogelijkheden. Laagdrempelig in de buurt, niet dat je ervoor naar het gemeentehuis moet.'
- 'Ik heb zelf schuldhulppreventie gedaan in Den Bosch. Het gaat echt niet alleen mis bij mensen onderaan de maatschappelijke ladder, ook bij mensen met een goed inkomen kan het ineens snel fout gaan. Vroegtijdig signaleren voorkomt 90 procent van de problemen. De gemeente moet goed samenwerken met bijvoorbeeld verzekeraars en banken, want het eerste waar het misgaat is bij het betalen van hypotheeklasten en de ziektekostenverzekering. De AVG is wel een probleem. De privacy-regels zijn zo streng dat ze de samenwerking blokkeren.'
- 'Meer ruchtbaarheid aan de bestaande regelingen geven.'

Heeft u concrete ideeën hoe inwoners en/of de gemeente kunnen bijdragen aan gezonde voeding voor zo veel mogelijk mensen?

- 'Meer buurttuinen waar groenten worden verbouwd. De bewoners een boodschappenkaart voor groente en fruit geven in plaats van de Ik buurt mee-projecten.'
- 'Meer doen met lokale boeren, lekker gezond eten.'
- 'Geen snoep, frisdrank, en frituur in scholen, sportscholen en organisaties waar de gemeente over gaat, of die subsidie krijgen.'
- 'Een gemeentelijke tafeltje dekje opzetten voor gezond eten.'
- 'Je ziet in steeds meer steden van die watertappunten. Hartstikke goed. Wie weet kun je ook dat soort punten op het gebied van gezonde voeding creëren? De vraag is natuurlijk wel wie gaat dat aanleveren en betalen.'
- 'Meer geld voor de voedselbank uittrekken.'

QUOTES

- ‘Maak gezonde voeding goedkoper.’
- ‘Actie voeren en voorlichting geven. Goed zorgen voor inwoners, want gemeenten krijgen steeds meer taken.’
- ‘Gezamenlijk ontbijten op alle scholen.’
- ‘In Arnhem heb je de blauwe tomaat. Wellicht zoiets opzetten. Groente en fruit voor een goede prijs aanbieden. Cursus gezond koken aanbieden. De BTW op gezond voedsel afschaffen.’
- ‘Stimuleer buurtmoestuinen en voedselprojecten met lokale ondernemers en scholen, sportverenigingen en bedrijven.’
- ‘Er zijn ook weggeefkastjes met levensmiddelen: zorg dat er daar meer van komen. En dan natuurlijk met gezonde levensmiddelen hè?’
- ‘We leven in een waterwin gebied. Geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruiken.’
- ‘In Nijmegen heb je iets als ‘Nijmegen eet bij elkaar’. Kan de gemeente dit stimuleren en subsidiëren? Het zorgt ook voor ontmoeting.’
- ‘Koken voor mensen die dat zelf niet meer kunnen.’
- ‘Geen ongezond aanbod in sportkantines, bij scholen, kinderopvang, ouderencentra. Watertappunten aanleggen. Het faciliteren van kookworkshops in dorpshuizen. Campagnes over gezonde voeding.In het kader van tegels eruit, plantjes erin ook groentetuintjes stimuleren en bijvoorbeeld gratis metertuintjes met groenten aanbieden.’
- ‘Voedselbossen initiëren.’
- ‘Geef meer informatie en voorlichting, bijvoorbeeld wat zijn calorieën eigenlijk? En dan niet op een droge saaie manier.’
- ‘Meer bijdragen aan de voedselbank. Soms krijg je bijna niks.’

Heeft u concrete ideeën om inwoners in de gemeente Rheden zoveel mogelijk aan het bewegen of sporten te krijgen?

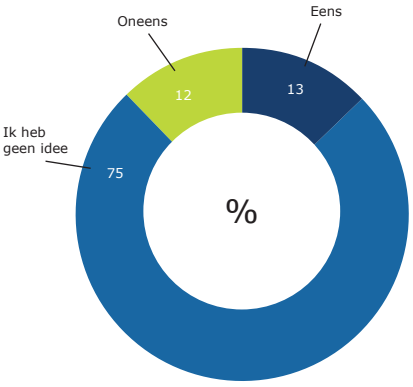
- ‘Een sportpas voor mensen met een laag inkomen, voor ouders en kinderen.’
- ‘Liften sluiten in openbare (school-)gebouwen, behalve voor mindervaliden et cetera. In een straal van 1 - 2 km rondom school, sportschool, openbaar gebouw, een auto verbod.’
- ‘Bon voor uitproberen sporten?’
- ‘Als je sportscholen wat laagdrempeliger maakt, en dan bedoel ik vooral goedkope abonnementen?’
- ‘Fietsen met de Fietsersbond?’
- ‘Sportscholen zijn over het algemeen best duur voor mensen met de wat kleinere portemonnee zou er korting moeten zijn: dat zou zeker zorgen dat meer mensen naar de sportschool gaan.’
- ‘Sporten op school aanbieden.’
- ‘Sporten is duur. Wellicht voor mensen die net boven de grens zitten van een Gelrepas ook iets verzinnen. Zij vissen steeds achter het net.’
- ‘Lanceer een app: Rhedense routes. Met de mooiste wandelroutes in, tussen en rond de dorpen. Werkt ook voor recreatie en toerisme.’
- ‘Buurtsportcoaches inzetten in lage SES wijken en bij kwetsbare doelgroepen.’
- ‘Het belang van sporten EN bewegen in kaart brengen, veel mensen doen of het een of het ander. Vakantie-activiteiten voor kinderen.’
- ‘Samenwerkingen met zorg- en welzijnspartners om mensen door te verwijzen naar geschikt sportaanbod. Het faciliteren van ongeorganiseerd sporten op bestaande

> GRATIS BEWEGING OF GYMLESSEN

sportaccommodaties (verhogen van de bezettingsgraad). Onderzoek doen naar waar de behoefte ligt.'

- 'Co-creatie in het zoeken naar geschikte sport- en beweegactiviteiten: betrek juist de mensen die totaal geen zin hebben in sport en bewegen om erachter te komen hoe men denkt. Het promoten van het sportakkoord en koppelingen maken met de gelden van de brede SPUK om zo meer sportinitiatieven te ondersteunen. Het laten zien van best practices en verhalen delen.'
- 'In plaats van ik-buurt-mee-cheques een cheque om te sporten.'
- 'Ik wil therapeutisch zwemmen in het Biljoenbad maar dat kan niet, er is een wachtlijst. Dat is wel jammer want mijn knieën worden steeds slechter. Zorg dat daar meer capaciteit is.'
- 'Bankjes op de goede plekken om mensen te stimuleren dagelijks een wandeling om het dorp te maken.'
- 'In Theothorne gratis beweging of gymlessen ofzo - zoals Olga Commandeur op tv doet, gericht op ouderen en/of mensen met weinig geld. Incluzio doet al wel wat sportdingen.'
- 'Als mensen bezig zijn met overleven, hebben ze daar geen aandacht/ruimte voor.'
- 'Clubjes bewegende ouderen zou de gemeente kunnen ondersteunen. Mensen moeten wel willen. De intrinsieke motivatie om aan beweging te doen verdwijnt bij oude mensen, dat zie ik wel om me heen.'

In Rheden is er voldoende aandacht voor mensen met dementie en hun naasten.

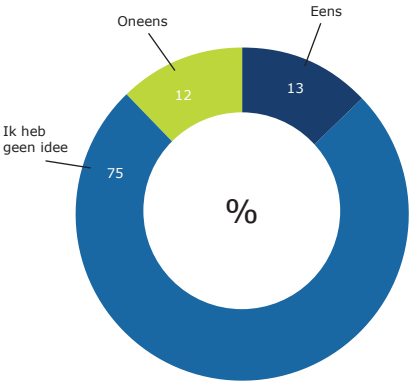

Deze vraag is beantwoord door 310 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

In Rheden is er voldoende aandacht voor mensen met dementie en hun naasten

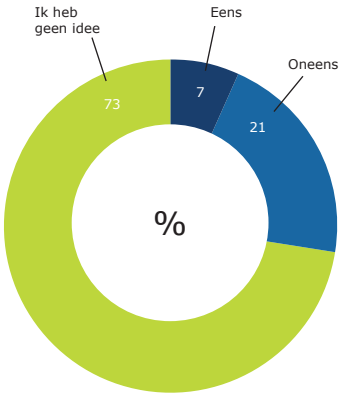
- ‘Ik ervaar het nu zelf. Voordat het überhaupt gediagnosticeerd is….’
- ‘Ambtenaren hebben geen flauw benul waar mensen tegen aan lopen. En ook hun mantelzorgers niet.’
- ‘Van de mensen die de buurtbus gebruiken, heeft een groot aantal een dementerende partner. Ik hoor eigenlijk altijd dat de hulp vanuit de gemeente goed is. Ik merk dat ook als vrijwilliger bij Gelders Hof en hiervoor bij de vriendenbus. Er is vooral behoefte aan persoonlijke aandacht, op welke manier dan ook. Richt je daarop, niet op vergaderen over het probleem.’
- ‘Ik heb dat met mijn ouders meegemaakt. Op zich werden ze goed opgevangen, maar het duurde veel te lang voor ze ergens terecht konden. Op zo’n moment kan dat eigenlijk niet wachten.’
- ‘Ik heb een schrijnend geval meegemaakt bij m’n buurvrouw die lang niet de juiste hulp kreeg. Ik heb het idee dat jonge mensen geen idee hebben wat het inhoudt. Je krijgt veel goedbedoelde adviezen en casemanagers voor je neus. Maar niet de hulp die nodig is.’
- ‘Ik ben vrijwilliger bij Beverrode. Te weinig vrijwilligers en te weinig personeel.’
- ‘Ik ben vrijwilliger bij het Jachthuis. Er is echt een structureel tekort in de zorg.’
- ‘Vroeger was het anders, toen er nog bejaardentehuizen waren. Je vond in sociaal opzicht makkelijker aansluiting. Het zou ook voor de woningmarkt goed zijn als dit soort woonvormen, in een modern jasje, zouden terugkomen.’

In Rheden is voldoende aandacht voor mensen met psychische problemen.

Deze vraag is beantwoord door 336 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Weet u dat de gemeente regelingen heeft voor mensen met een laag inkomen en/of schulden?

Deze vraag is beantwoord door 332 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

- 'Mensen die een beroep doen op de Wmo worden doorgestuurd naar Incluzio. Dan ben je zo zes maanden (i.p.v. weken) verder.'
- 'Heel wat mensen zijn echt de weg kwijt. Die zie ik ook regelmatig over straat zwalken. Het is meer dan duidelijk dat de begeleiding echt niet oké is.'
- 'Er is te weinig en te versnipperde hulp. Ik zag dat bij mijn zoon. Steeds andere mensen en als een traject afgelopen is worden ze losgelaten en vallen ze terug. Het ontbreekt aan de juiste hulp van vaste betrouwbare mensen/organisaties.'
- 'De aandacht is mager. Welzijn op recept is bijvoorbeeld niet zo bekend.'
- 'Vermoed dat de gemeente dit probleem onderschat. Menselijk contact is erg belangrijk.'

Principe 5: hulp is laagdrempelig en dichtbij. (Wij communiceren en werken als gemeente proactief om inwoners zo snel mogelijk de juiste ondersteuning te bieden.)

De ervaringen van respondenten op deze punten zijn wisselend. De ervaringen zijn positief als inwoners al in het systeem van lopende regelingen zijn opgenomen; als dat nog niet is gebeurd of bij zaken die afwijken van de lopende regelingen dan moeten respondenten soms wel over geduld beschikken.

- 'Uiteindelijk is het door veel vragen en mailen goed gekomen.'
- 'Slechte service, medewerkers die niet weten waar ze het over hebben.'
- 'Ja, dat weet ik. Mijn vader had kanker en hulp in huis

QUOTES

nodig. Dat is niet gelukt, ik werd pas gebeld toen mijn vader al overleden was. Een slechte zaak.'

- 'Ik heb 10 jaar geleden in de schuldsanering gezeten. Nare tijd, maar prima geholpen.'
- 'Simpele dingen (vuil opruimen, losse tegels) worden opgelost. Maar als je 'bureauvragen' hebt, dan moet je een lange adem hebben…'
- 'Ik heb hulp gevraagd voor m'n verhuizing en de kosten daarvan. Netjes geholpen. Actieve benadering.'
- 'Ik gaf me op voor een vrijwilligersproject: buurtgezinnen. Dat kreeg de gemeente helemaal niet van de grond. Paar keer wisseling van de kartrekker. Na drie jaar werd ik weer eens gebeld, maar toen deed ik al wat anders (een buddyproject in Arnhem, wèl heel goed geregeld). Waarom kijken gemeenten niet eens wat vaker bij elkaar over de schutting? Volgens mij proberen ze nu zelf elke keer het wiel uit te vinden. Ik krijg nu nog steeds uitnodigingen voor de vrijwilligers dag, terwijl ik allang afgemeld ben. Als je dat soort simpele administratieve dingen al niet op orde krijgt…'
- 'Buurtgezinnen is ook helemaal niet zichtbaar. Ik denk dat er meer voorlichting moet komen over hulpmogelijkheden die de gemeente biedt. En kijken ze wel eens over de schutting van de verschillende loketjes? De kans is groot dat mensen met een probleem op één gebied, meerdere problemen hebben.'
- 'De Wmo is top. Geweldige ervaring.'
- 'Sinds ik ziek ben heb ik hulp van een schat van een mens. Ik betaalde dat altijd zelf maar dat ging niet meer. Ik wilde haar graag houden en heb gebeld met de gemeente. Er kwam een mevrouw die mijn situatie heel goed begreep en ik heb voor 2,5 uur een PGB gekregen waarmee ik haar in kan huren. Perfect!'

QUOTES

- ‘Mijn ervaring is dat het veel uitmaakt wie je voor je krijgt. De een is onwillig en komt met allerlei regels en voorwaarden, de ander begrijpt het en helpt je direct.’
- ‘Het mag wel persoonlijker, lever meer maatwerk. Ik moet bijvoorbeeld ieder jaar weer in discussie over de vrijstelling van de gemeentelijke belastingen. Dat is uitbesteed en je hebt iedere keer weer met andere mensen te maken. Het zou fijn zijn als dat wat makkelijker ging met iemand die jou en je situatie kent.’
- ‘Als lid van de klankbordgroep voor de renovatie van Vivare (Schaepmanstraat) voelde ik me niet erg serieus genomen met onze ideeën.’
- ‘Bij de ziekte van mijn man kregen we goede hulp. Ik vond het wel vervelend dat ze twee dagen na zijn overlijden al een bericht stuurden dat ik dingen weer in moest leveren. Dat had wel wat invoelender gemogen.’
- ‘Ik heb een scootmobiel gekregen. Dat ging prima.’
- ‘Wij moesten lang wachten op huishoudelijke hulp, terwijl het dringend was. Toen werd er opeens weer op bezuinigd, terwijl ik een progressieve ziekte heb. Ik moest smeken of ik hulp kreeg. Nu is er weer een andere mevrouw. Zij regelt het wel beter voor mij. Het hangt er erg vanaf wie je voor je krijgt.’
- ‘Ja, dat heb ik geprobeerd. Veel gedoe voordat ik de juiste persoon aan de telefoon had, toen ik m’n verhaal gedaan had werd ik doorverwezen naar Incluzio. Bij de inloop-middag moet je eindeloos wachten, een afspraak maken kan niet. Dat kan toch beter en efficiënter!’
- ‘Ja, ik had in Arnhem makkelijk een Wmo-indicatie, maar hier zijn ze veel strenger. Ze waren slecht bereikbaar, ik kreeg pas antwoord na een jaar! Toen wilden zij ook bepalen waar ik hulp kon krijgen terwijl ik zelf al een heel

goed contact elders had. Veel moeilijk gedoe.
Laat dan maar, wat mij betreft.'

- 'Ze hebben mij gevraagd hen niet meer lastig te vallen.'
- 'Ja, ik vroeg om ondersteuning voor de aanschaf van een wasmachine. Ik moest m'n schoonmoeder van 99 jaar maar om hulp vragen...'

4

Zijn we een vraag vergeten te stellen

- ‘Over de Posbank die is afgesloten voor gemotoriseerd verkeer. In mijn buurt wonen heel veel ouderen en veel zijn ook niet zo goed ter been. We voelen ons als oudjes-buurt behoorlijk aan de kant gezet door gemeente. Natuurlijk, handhaving op motoren is zeker nodig, maar ik vind het dus een minpunt dat wij als ouderen zo beperkt worden. Velen van ons wonen juist in Velp vanwege het groen, waaronder ook de Posbank.’
- ‘We hebben veel parkeeroverlast vanwege de speeltuin aan de Rode Kruislaan (in speelseizoen). Bezoekers parkeren bij ons in de Drukkerlaan; waardoor er geen parkeerplek is voor bewoners en de doorgang voor hulpdiensten wordt belemmerd. Ik ben slecht ter been en moet dan 200 meter lopen naar mijn taxivervoer. Bezoekers laten ook troep achter (luiers op straat). Circa 14 bewoners hebben hier last van. De speeltuin vindt het ook vervelend, daar hebben we goed contact mee. Bezoekers kunnen gratis bij de Jumbo parkeren, maar doen dat niet. Ik heb al meerdere keren een melding gedaan, maar tot op heden geen actie.’
- ‘Er komt hier veel import uit Arnhem. Daardoor krijg je minder contact met anderen. Er komen steeds meer mensen die begeleid wonen in de straat. Daar wordt niet over gecommuniceerd en ze worden niet of nauwelijks begeleid.’
- ‘De buurt is erg achteruitgegaan. Vivare heeft de helft verkocht. Van de zes woningen zijn er bij vier altijd de gordijnen dicht. Er ligt vuil naast container, en er wordt niet gehandhaafd.’
- ‘Het verwaarloosde klooster is inmiddels 1 jaar onbewoond, daarvoor was er ruim 14 jaar overlast van arbeidsmigranten die er woonden. En vorig jaar was het

een noodopvang voor vluchtelingen. Nu is het onzeker wat er mee gaat gebeuren. Dat zorgt voor veel onrust in de wijk.'

- 'Het Churchillplein is niet zo goed ingericht, het is niet aantrekkelijk en er staan geen bankjes bijvoorbeeld.'
- 'Vroeger was dit complex voor ouderen, nu stoppen ze er van alles in. Overal vandaan, zelfs uit Amsterdam. Onze eigen jongeren krijgen geen woning. Ik snap er niks van. Jonge mensen brengt ook levendigheid maar ik ken niemand meer. Er zijn allemaal vreemden komen wonen.'
- 'De voetbalkooi in Dieren Noord Oost tussen de twee basisscholen zorgt al jaren voor overlast. Er zijn afspraken gemaakt over de openingstijden, maar daar houdt niemand zich aan en er wordt niet gecontroleerd en/of gehandhaafd. Diverse keren de politie gebeld, maar die zegt andere prioriteiten te hebben.'
- 'Bloembakken aan lantaarnpalen in Laag-Soeren is volgens de gemeente te duur in verband met watergeven, maar in Dieren en Velp hangen ze wél.'
- 'Ik woon in een gemeentelijk monument. Daar zijn heel veel regels, zelfs welke houtsoort je moet gebruiken onder het schilderwerk! Er mogen geen zonnepanelen op het dak, terwijl Rheden zelfs grotere ambities heeft dan de landelijke overheid op het gebied van 'van het gas af'.'
- 'Ik heb een ander huis nodig, hoe moet ik daar aan komen? Ik kan niet met de computer en ik snap al die formulieren niet, wie kan mij daarbij helpen? En ik zoek ook vrijwilligerswerk, hoe moet ik dat vinden?'
- 'Ik heb long covid, dus mijn gezondheid is nou niet bepaald je van het. Daarnaast heb ik er in korte tijd heel veel stress bijgekregen. Een jaar geleden woonden ik nog samen met mijn man en drie kinderen in één huis. De kinderen zijn inmiddels allemaal het huis uitgegaan en

> DE BUURT IS ERG ACHTERUIT GEGAAN

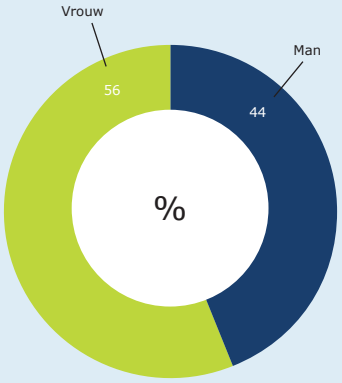
vorige maand vertrok ook mijn man: om bij een andere vrouw in te trekken. En dan zit je opeens in plaats van in een vol huis helemaal alleen.’

- ‘Ik hoop over een aantal jaar niet meer te leven. Ik heb dezelfde progressieve ziekte als meer mensen in mijn familie. Ik ben de jongste. Bij mijn zus heb ik gezien wat een lijdensweg dat kan worden. Dat wil ik pertinent niet. Daarom draag ik heel bewust een niet reanimeren-penning van de NVVE. Deze wilsverklaring wordt echter vaak niet gerespecteerd door bijvoorbeeld vrijwilligers van een AED-groep. Die weten soms niet eens van het bestaan van zo’n penning. Dat vind ik heel kwalijk.
  Het is een grote angst van mij om door zo iemand toch gereanimeerd te worden. Heel vaak gaat dit niet goed en leef je dan verder met heel ernstig letsel. Ik heb verder geen oordeel over reanimeren maar ik wil het niet. En duizenden mensen met mij. Daarom vraag ik daar altijd aandacht voor.’

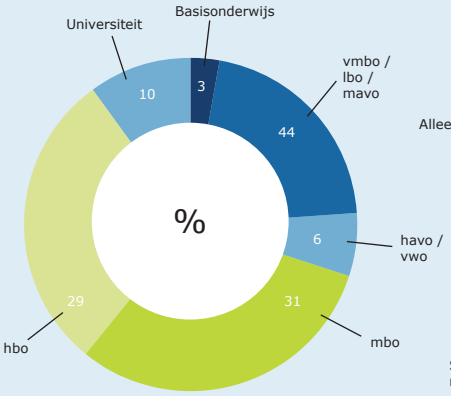
Algemene gegevens van respondenten

Bent u:

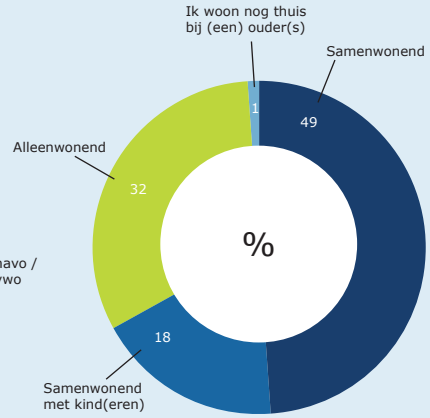
Deze vraag is beantwoord door 433 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Welke opleiding heeft u gedaan (noem de hoogst gevolgde)?

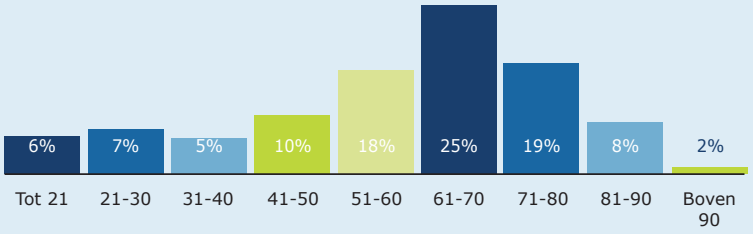
Deze vraag is beantwoord door 433 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Wat is uw gezinssituatie?

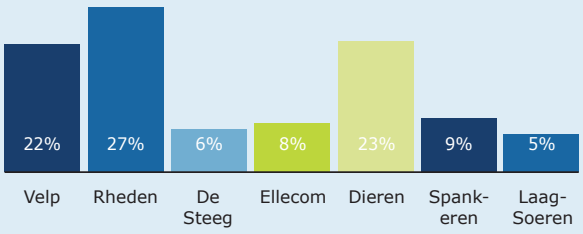
Deze vraag is beantwoord door 423 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Leeftijdscategorie

Deze vraag is beantwoord door 433 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

Woonplaats

Deze vraag is beantwoord door 445 respondenten. Aan dit onderzoek hebben 489 respondenten deelgenomen.

5

Jongeren

Voor de mening van jongeren hebben we dit keer gekozen voor dieptegesprekken met jongeren op de plekken waar ze samenkomen. Dat was op diverse plekken in de gemeente: buurthuis de Poort (jongereninloop), op hangplekken in Velp (Hoofdstraat, veldje naast het Biljoenbad, schoolplein Prins Bernhardschool en de boom op de parkeerplaats achter de Albert Heijn (Vlashof) en Dieren (Callunaplein, tussen buurthuis de Oase en de bieb, speeltuinen); verder hebben we scholieren in de hele gemeente gesproken.

De aanwezige jongeren komen al langere tijd in De Poort en zijn achttien jaar. Ze kijken met wat afstand naar de jeugd van enkele jaren jonger. “Wij voetbalden vooral”, zegt een van hen. “Het valt mij op dat de jeugd dat nauwelijks meer doet. Ze rijden rondjes op hun scooter, trappen rotzooi op het plein bij de Albert Heijn of op andere hangplekken.” Regelmatig is er ruzie en moet daar de politie bij komen. “Relatief onschuldig”, denkt een van de jongeren, “maar ik kan me voorstellen dat bijvoorbeeld ouderen zich daar onveilig door voelen. Ze lijken zich meer te vervelen.”

Sportveldjes zijn bloedheet

De openbare sportvoorzieningen kunnen ook wel beter, vinden de jongens. “Een groot veld dat wij hadden bij AFC is opgedeeld en nu te klein en snel bezet. Andere veldjes bij het zwembad of hier bij de Poort zijn bloedheet in de zon. Daar kun je alleen ’s avonds laat wat doen. Ze zouden er eigenlijk meer bomen omheen moeten zetten.”

> DRINKEN IS NIET 'GANGSTER', BLOWEN WEL

Iedere week samen groenten snijden

De jongereninloop is te weinig bekend, denken de jongens. Zelf zijn zij hier lang geleden met iemand anders meegekomen. "Er gebeurde toen meer", vertellen zij, "en er kwamen meer jongeren. Het ging van mond-tot-mond. Je had toen ook nog een andere inloop The Max. Daar kon je ook poolen en had je een playstation. Lang geleden aten we hier iedere week. Dan stonden we met zijn allen groenten te snijden. Meestal maakte Fatima (jongerenwerker) het af en dan gingen wij voetballen."

Drinken is niet 'gangster', blowen wel

Er wordt naar het oordeel van de aanwezige jongeren niet zoveel alcohol gedronken onder de Rhedense jeugd maar des te meer geblowd. "Alcohol is moeilijker om aan te komen", vertellen zij. "Drinken is ook niet 'gangster', blowen wel. Dat zien ze in de rapclips. Blowen is stoer. Het gebeurt overal in de parkjes door twaalf-, dertien-, veertienjarigen. Ik werk weleens bij de servicebalie van de Albert Heijn; als je ziet hoeveel lange vloei daar wordt gekocht..."
"Ze hebben niet door dat je door te blowen met je hersenen fuckt", zegt een ander. "Als je zegt: kom bij ons gratis blowen, weet ik zeker dat je deze hele tent zo teringvol hebt zitten."

Onzekerheid, depressie online

Onzekerheid en depressie hebben in de coronaperiode een hoge vlucht genomen onder jongeren, vertellen zij. Internet en sociale media spelen daarbij een belangrijke rol. "Als je de hele tijd binnen zit naar filmpjes van perfecte dingen en mensen te kijken dan word je wel onzeker. Daarbij wordt er veel gedeeld en krijg je veel feedback. Zowel positief als negatief, maar vooral het negatieve blijft vaak hangen. Dat

“ER GAAT NIETS BOVEN FYSIEKE ONTMOETINGS-PLAATSEN

gaat heel ver. Je ziet reacties als: ‘Je bent dik en lelijk, ik hoop dat je sterft, maak jezelf van kant’. Veel ruzie en onrust ontstaat ook op sociale media.”

Ondanks de ongekende mogelijkheden tot contact met de digitale middelen, is er best veel eenzaamheid onder jongeren, denken zij. “Veel jongeren zijn tijdens corona van buitenpersonen naar online personen gegaan. Ze zijn vaak makkelijk beïnvloedbaar en kwetsbaar. Je kunt online een spelletje samen doen of makkelijk contact hebben met mensen in Amerika. Maar het mist vaak diepgang en je verliest dat contact ook weer snel.”

Fysieke interactie dus

Er gaat dus niets boven fysieke ontmoetingsplaatsen en wat dat betreft zijn meer hangplekken toe te juichen, vinden de jongeren. “Gewoon plekken om te chillen in een parkje ofzo mogen er wel meer zijn”, vindt de een. “Maar dan zit je wel met het probleem van overlast”, merkt de ander op.

De conclusie is dat jongeren wel wat meer bij de hand mogen worden genomen met activiteiten. “Dat je hen dwingt tot meer samen zijn en interactie. Dat ze zo elkaar positief gaan beïnvloeden, want uit zichzelf doen ze dat niet. Met tafeltennistafels, een voetbalevenement, of een evenement met andere spel- en sportactiviteiten. Als daar een goede vibe is, dan doen jongeren daar wel aan mee”, zo denken zij.

Waar deze jongeren verder wel warm voor lopen mocht er een ruim budget voorhanden zijn?

- Een House of Billiards zoals in Arnhem
- Een trampolinepark
- Een gamingcafé waar je samen afspreekt voor de gezelligheid
- Een studiecafé waar je bijvoorbeeld onder gezellig koffie kunt drinken en boven stil studeren.

6

Verantwoording

In maart en april 2023 hebben bijna 500 inwoners hun mening gegeven over het sociale domein in de gemeente Rheden. Een gesprek op straat duurde ongeveer 10 tot 30 minuten. Het invullen van de online vragenlijst duurde maximaal 10 minuten. We hebben input gekregen van mannen en vrouwen, jong en oud, uit alle dorpen en uit alle lagen van de samenleving. Zo is er een uitgebalanceerd, gespreid beeld ontstaan van wat leeft rondom dit onderwerp.

Opiniepijlers vervult in de informatievergaring en -verwerking een neutrale rol. Onze interviewers leggen in de gesprekken een directe relatie tussen opdrachtgevers en inwoners/ passanten. Dat stellen de respondenten op prijs: ze geven graag hun mening en vinden het in beginsel positief dat de gemeente wil luisteren naar wat er leeft en speelt onder de inwoners.

De interviews hebben geresulteerd in ruim 20.000 data-gegevens; deze zijn verwerkt, geanalyseerd en samengevat. De resultaten kunnen bijdragen aan communicatie en informatie- voorziening op maat, onderbouwing van het voorgenomen participatiebeleid en verdere versterking van de kwaliteit van dit beleid.

Wij voeren onafhankelijk onderzoek uit. Onze interviewers voeren de gesprekken objectief, neutraal en zonder enig belang bij de uitkomst ervan. Tijdens het interview maken onze medewerkers duidelijk wie de opdrachtgever van het onderzoek is, en dat Opiniepijlers als onafhankelijke partij gevraagd is voor de uitvoering. Opiniepijlers is het onafhankelijke ‘doorgeefluik’ tussen inwoners en de gemeente.

> INWONERS VOELEN ZICH DOOR DE KEUZE VOOR PERSOONLIJKE GESPREKKEN ECHT GEHOORD

De straatgesprekken zijn geen referendum voor of tegen, maar een manier om gedragen argumenten te vinden voor beleid. Wij werken hiervoor met een gestandaardiseerde gespreksleidraad, zodat iedere respondent in onze 1 op 1-gesprekken dezelfde vragen krijgt en gelegenheid heeft om authentieke input te geven. De vragenset is zo opgebouwd, dat respondenten hun gedachten, sentimenten en ideeën over de diverse onderwerpen en thema's delen in eigen woorden maar ook via gesloten antwoorden.

De resultaten van het onderzoek verwerken we transparant, deze zijn niet herleidbaar tot de respondent, maar wel herkenbaar.

Als het gaat om de respons maken we een onderscheid tussen straatgesprekken en thuisgesprekken enerzijds en online reacties anderzijds. Via straatgesprekken en thuisgesprekken kunnen we informatie effectiever overdragen en ontstaat er een beter beeld van wat er leeft en speelt qua ideeën, belangen, zorgen, argumenten en communicatiebehoefte. Bovendien voelen inwoners zich door de keuze voor persoonlijke gesprekken echt gehoord. Respondenten hebben dat belang onderstreept. Ook stellen zij op prijs dat de gesprekken in de eigen omgeving plaatsvinden. Online enquêtes geven vooral een beeld van wat er breder leeft, persoonlijke gesprekken zijn bij uitstek geschikt om echt de diepte in te gaan.

Door deze combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek kunnen we de mening van de respondenten scherp in beeld brengen. Hun mening, maar ook hun zorgen, wensen, belangen én de kansen die zij zelf zien.

In onze onderzoeken wordt altijd naar geslacht, leeftijd, woonplaats en opleiding gevraagd, de vier hoekstenen van representatief onderzoek. De data laten zien dat er voldoende spreiding is over het te onderzoeken gebied. Ook spreken we voldoende mensen voor een representatief oordeel. Door de vele open vragen die we stellen wijkt onze methode af van wat onder representatief onderzoek wordt verstaan, namelijk uitsluitend gesloten vragen. Met onze werkwijze combineren we de grote aantallen respondenten van een kwantitatief onderzoek met de diepgang van gesloten onderzoek. We verenigen het beste van twee werelden; het resultaat is een breed en gedragen beeld van wat er leeft onder inwoners.

> WE VERENIGEN HET BESTE VAN TWEE WERELDEN

Bijlage: Doelgroepgesprekken met inwoners

We hebben voor dit onderzoek enkele locaties gekozen waar ‘ervaringsdeskundigen’ bij elkaar komen, inwoners met een voorziening bijvoorbeeld, maar ook vrijwilligers die zich inzetten voor uiteenlopende activiteiten.

Locatie: dorpshuis Willem de Zwijger Rheden, Rhedens Seniorenorkest. Gesproken met leden van het seniorenorkest uit Velp en Dieren en met de conciërge van het dorpshuis uit Rheden.

Het dorpshuis en ook het orkest blijken mensen vanuit de wijde omtrek aan te trekken. Het merendeel van de leden komt niet uit de gemeente Rheden. Een van de redenen voor de populariteit onder ouderen is dat het orkest overdag repeteert en optreedt, niet ’s avonds. Het orkest is overigens zoals veel verenigingen nog niet op de sterkte die het had voor corona, zo’n 30 leden tegen 54 voorheen. Volgens de deelnemers is samen muziek maken een grote bron van welbevinden en gezondheid. Het bestuur van het orkest komt graag in contact met ouderen voor wie dit eventueel ook kan gaan gelden. Wellicht dat enige promotie via de gemeente tot de mogelijkheden behoort. Behalve het plezier in samen muziek maken hebben leden weinig onderlinge verbanden.

Contacten in de buurt: ‘Het is altijd los zand geweest’
Zij geven aan dat ook in hun woonomgeving de verbanden over het algemeen niet zo hecht zijn. “Ik woon al 44 jaar in dezelfde straat: de Harderwijkerweg in Dieren”, vertelt Marjo (78). “Het is altijd los zand geweest. Ik realiseerde me dat

we inmiddels tot de oudste inwoners van de straat horen en maar weinig mensen die na ons zijn gekomen kenden. Daarom hebben we afgelopen jaar voor het eerst een nieuwjaarsborrel voor de buurt georganiseerd. Dat was erg leuk en je ziet dat je nu ook al meer bij elkaar betrokken bent en elkaar groet."

"Je ziet dat nieuwkomers in de straat slecht integreren", ervaart ook Rob (69) uit Velp. "De meeste ken ik niet. Ze nemen niet de moeite om even bij de buren op bezoek te gaan om kennis te maken. Eigenlijk moet je wel even werk maken van het contact zoeken met elkaar."

Goed contact in de buurt is fijn, maar voor deze deelnemers niet direct nodig als het gaat om hulp of ondersteuning. Zelfstandigheid staat voorop, daarna komen partner en de kinderen in beeld, de buurt slechts incidenteel als het echt niet anders kan.

> "JE ZIET DAT NIEUWKOMERS IN DE STRAAT SLECHT INTEGREREN

"Wij zijn allemaal slim genoeg om het zelf te kunnen bedenken", zegt Albert (79) uit Velp. "En als dat niet meer lukt, hebben we de kinderen. We hoeven maar te kicken en ze staan klaar. Zelf hebben we dat nog niet nodig."
Zelf staan Rob en Albert klaar voor oudere familieleden die steun nodig hebben, Marjo steunde een vrouw in de buurt die het nodig had. In de gesprekken op straat treffen wij veel mensen die actief zijn als vrijwilliger bij zorgcentra, clubs of activiteitencentra. Zowel Marjo als Rob zijn erg actief als vrijwilliger. Onder meer voor het seniorenorkest, als taalcoach voor statushouders, bij de Wereldwinkel, de Oudheidkamer en bij Ons Raadhuis in Velp, waar 75 vrijwilligers activiteiten organiseren voor wekelijks zo'n 250 grotendeels oudere bezoekers.

Berenschot:

Naar een evenwichtig sociaal domein

Bewegen voor ouderen: ‘Als de zwembaden maar blijven’

Naast muziek maken noemen de muzikanten bewegen als belangrijkste ingrediënt voor de gezondheid. “Zwemmen is bij uitstek de sport voor ouderen”, zegt Marjo. “Als de zwembaden maar blijven. Het is een van de weinige sporten die je tot op hoge leeftijd kunt doen. Ik ga elke ochtend om zeven uur en dan komt er vaak een man van 94 op zijn driewieler aan die dat ook doet.”
Bij de leden van het seniorenorkest lijken financiële zorgen niet te spelen. De gesprekspartners hebben de indruk dat Rheden over het algemeen een vrij rijke gemeente is en dat de gemeente zelf deze doelgroep goed in beeld heeft en zou moeten benaderen om te vragen wat er nog meer nodig is.

“Het systeem schiet tekort”, zegt Albert. “Rijken zouden meer belasting moeten betalen om betere voorzieningen te creëren zoals in Scandinavië. Kijk naar de energietoeslag. Die krijgen wij ook, terwijl we het makkelijk zelf kunnen betalen. Voor komende winter hebben ze alle tijd gehad om uit te zoeken wie het hard nodig heeft en wie niet. Ik hoop dat ze dat gedaan hebben.”

Eenzaamheid: ‘ze moeten even over de drempel geholpen worden’

Eenzaamheid is een thema dat de deelnemers herkennen. “Ik denk dat eenzaamheid voor een groot deel van de oudere bezoekers van Ons Raadhuis speelt”, zegt Rob die daar vrijwilliger is. “De meeste goede contacten komen vaak nog van vroeger: de school en clubs van de kinderen. Naarmate je ouder wordt, komen er weinig bij en vallen er veel af. Daarbij zijn mensen hier erg afwachtend. Ze moeten even over de drempel geholpen worden. Vaak is dat een buur-

vrouw die vraagt of ze een keer meegaan. Eenmaal er overheen, dan gaat het goed."

"Het is moeilijk contact maken hier aan de Veluwezoom", ervaart Marjo die ook in de kop van Noord-Holland gewoond heeft. "Mensen zijn heel afhoudend. Er zijn buurthuizen en activiteiten genoeg, het zit 'm in de aard van de mensen. Je moet het karakter hebben om mee te doen. Zo zwem ik in het buitenbad in Rheden altijd eerst een baantje om iedereen goeiedag te zeggen. In de winter in het Biljoenbad in Velp gaat dat niet zo."

'Gratis vervoersdienst voor ouderen'

Sociale samenhang en meer voor elkaar betekenen als inwoners van Rheden is een lastig proces, ziet conciërge van het dorpshuis Ger. "Inclusio en de praktijkondersteuners van de huisarts zijn daar ook al een tijd mee bezig", zegt hij. "Maar de respons is heel laag. Op een open inloop komen mensen bijna niet, of ze moeten echt door iemand mee-getrokken worden. De Rhedenaren willen dat niet zo. Voor veel ouderen is het vervoer wel echt een probleem. Je zou voor hen eigenlijk een goede en liefst gratis vervoersdienst op moeten zetten."
Toch draait het dorpshuis wel goed en weet het de bijzondere doelgroepen te bereiken, stelt de conciërge. Bijvoorbeeld met de formulierenbrigade waar vooral minderheden gebruik van maken, bijeenkomsten voor ex-verslaafden en de activiteiten voor mensen met een beperking van Siza.

De zorg: 'bureaucratie en versplintering'

Marjo heeft zelf in de psychische gezondheidszorg gewerkt: "Er is wel heel veel zorg", zegt zij. "Maar met de nieuwe zorg-wet van 2006 zijn het allemaal zulke logge, trage apparaten

geworden. Allemaal managers en niet gericht op de mensen voor wie het bedoeld is. Het is zo bureaucratisch als wat, alles moet gedocumenteerd worden. Als je dat eens terug kon draaien, zou de zorg veel verbeteren."
Ook wat betreft de zorg voor mensen met dementie valt er het nodige te verbeteren, denken de gesprekspartners. "De plekken in verpleeghuizen zijn gereduceerd en dan krijg je problemen. Wachtlijsten leiden soms tot mensonterende toestanden. Er zijn in de gemeente meer dan honderd zorg-organisaties actief om deze groep te bedienen en ze werken allemaal langs elkaar heen. Die versplintering in de zorg is niet goed. Sowieso hoort marktwerking niet in de zorg."

> "ER WORDT TE VEEL GETOLEREERD

De gemeente: 'Geen 'ja en amen' maar aan de slag!'
Met de gemeente hebben de deelnemers zelf maar weinig contact of ervaring. Gevraagd naar wat deze nog meer kan doen aan een goed en veilig samenleven denkt Marjo in eerste instantie aan meer handhaven en strenger straffen. "Er wordt te veel getolereerd", zegt zij. "Als mensen nooit de consequenties ervaren van de schade die zij berokkenen dan leren ze daar ook niet van."

"Meer blauw op straat", vindt ook Ger. "Het is steeds onveiliger, er is meer geweld. Handhaving of de wijkagent zie je nooit. De politie is verhuisd naar Velp en die spreekuren werken niet. Het is heel beperkt. Een afspraak om over een paar dagen aangifte te doen, dat vind ik slecht. Je moet direct terecht kunnen met zoiets en je moet de handhavers zien rijden in het dorp."

"Geen 'ja en amen en we zullen ernaar kijken' maar aan de slag!", zegt Ger tot slot. "Ik heb al zoveel gesprekken met inwoners bijgewoond en enquêtes ingevuld. Onlangs weer

een onderzoek van Rhedens Dorpsbelang. Het zijn steeds dezelfde punten die voor corona ook al aangegeven werden maar er is nog niets aan veranderd."

Locatie: MFC De Oase in Dieren, bingo-avond. Gesproken met beheerders/ bestuursleden De Oase en deelnemers van de maandelijkse bingo-avond.

"Dieren is mooi om te wonen", vindt beheerder Richard en de cohesie is er 'redelijk'. Een wijk als Stenfert kent wel de nodige problemen die de laatste jaren verergerd zijn. "Er wordt van alles ingestopt", zegt hij. "Dat heeft de buurt erg veranderd. De balans is weg. Veel donkere mensen. Dit terwijl anderen lang op een huis moeten wachten. De irritatie loopt daardoor op. Je zit met wettelijke verplichtingen voor huisvesting maar zou dat meer moeten spreiden."

"Het is de laatste jaren heel erg geworden", bevestigt een bewoonster die deelneemt aan de bingo. "Ze stouwen van alles in de leegstaande woningen. Buitenlanders, mensen die ze niet allemaal op een rijtje hebben." Voor mensen met psychische problemen zou meer aandacht moeten zijn, vinden de aanwezigen. De indruk is dat het te lang duurt voor er hulp komt en het bij overlastklachten bij de politie blijft hangen zonder dat het achterliggende probleem geadresseerd wordt.

Met tien dorpshuizen en twee inloophuizen in de gemeente wordt de sociale samenhang voldoende bevorderd, vindt hij. De Oase is na corona weer behoorlijk gevuld geraakt. Iedere dag is er een inloop. "Bijna altijd dezelfde mensen die komen", erkent de beheerder. "Het vergt wat om de stap te doen om te komen, meestal gaat dat via via. In september

wordt er weer een gratis lunch gehouden om mensen die mogelijke eenzaam zijn in de gemeente te bereiken."

'Genoeg te doen, maar de drempel is hoog'

De algemene teneur is dat er genoeg te doen is in Dieren, behalve misschien voor jongeren. Maar het valt niet mee om mensen naar activiteiten toe te krijgen. "Ook bij ons in de drempel onbedoeld hoog", vertelt een vrijwilliger van het inloophuis. "Mensen denken dat het voor 'probleemgevallen' is, maar dat is niet zo. We hebben al zoveel gedaan om de activiteiten bekend te maken maar veel mensen zitten liever voor de tv te koekeloeren. Ze komen niet of je moet ze echt meesleuren."

Er is een prikpost in De Oase. Iedere vrijdag is er een driegangenmaaltijd voor € 8,50 waar circa twintig mensen gebruik van maken. Naast de vrijwillige formulierenhulp begint binnenkort ook een gepensioneerde ICT-er met hulp bij computer- en telefoonproblemen. Behalve het geijkte biljart is er een nieuw scherm met regionale berichtgeving in de centrale ruimte, evenals een boekenruilkast en een weggeefkast. Van die laatste wordt dankbaar gebruik gemaakt door onder meer de deelnemers aan de taallessen of de maandelijkse bingo. Ook het repaircafé draait goed, volgens de beheerder.

'Veel financiële zorgen'

"Er zijn zeker weten veel mensen met financiële zorgen in de gemeente", vertelt een deelneemster aan de bingo. Kijk naar de Facebookgroep 'Gekkebendevanellende'. Dit initiatief van Daniëlle Wittebol helpt inwoners van de gemeente Rheden die in de problemen zitten met onder meer gratis boodschappen. De Facebookgroep die wordt gebruikt om deze

spullen te verdelen telt inmiddels ruim 2.500 leden.
"En dat is nog los van de voedselbank", zegt de vrouw. "En alle buurtkastjes die overal in Dieren verschenen zijn. Er zijn genoeg mensen die daar 's avonds naartoe gaan omdat ze anders niet te eten hebben de volgende dag. Ik vind dat de gemeente te weinig doet en te veel met de regeltjes bezig is. Bijvoorbeeld mensen korten omdat er nog een kind in huis woont. Waar overigens geeneens een woning voor is."

'Regels zijn regels'

"Dat geldt ook voor de huishoudelijke hulp", zegt een ander. "Daar heb je dan ineens geen recht meer op omdat je zoon 21 is geworden. Dat zou hij dan wel kunnen doen, terwijl hij hele dagen werkt. Je bent geen mens maar een nummer. Het is: 'regels zijn regels'. Ik mis de persoonlijke aanpak."

"De gemeente Rheden is ruimhartig, sociaal gezien", stelt Richard. "Maar ze zouden er misschien wel meer op uit moeten om dat bekend te maken en uit te voeren. Naar de mensen toe in de dorpshuizen en de wijken. En ik mis de actie. We weten wel zo'n beetje wat er speelt in de dorpen. Je hoeft niet alles meteen op te pakken maar maak voor ieder dorp een top drie met speerpunten die je echt gaat oplossen."

> "ER ZIJN ZEKER WETEN VEEL MENSEN MET FINANCIËLE ZORGEN IN DE GEMEENTE

Onderzoeksbureau
Opiniepijlers

september 2023

OPINIE PIJLERS
in gesprek met bewoners

Moventum

Facts & figures

gemeente Rheden

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Hoe gaan we in de toekomst samen leven in de gemeente Rheden?

Samen leven in de gemeente Rheden gaat over alles wat inwoners direct raakt in hun leven. Bijvoorbeeld financiële bestaanszekerheid, opgroeien en ontwikkelen met kansen en naar elkaar omkijken. Het gaat ook over de manier waarop inwoners zichzelf redden zonder hulp en zorg met indicatie (Wmo en Jeugdwet). In oktober en november deden inwoners mee aan het onderzoek over hoe we in de toekomst samen leven in de gemeente Rheden. 563 mensen vulden de vragenlijst in. Hieronder ziet u een samenvatting van de resultaten en leest u wat de gemeente daarmee wil doen.

Een fijne buurt

Wat vindt u van de stellingen? *% (Helemaal) eens*

Ik voel me thuis in mijn buurt: **84%**

Mensen in mijn buurt gaan op een prettige manier met elkaar om: **78%**

Ik vind het normaal dat wij in de buurt omzien naar...

...elkaar en dat wij bijvoorbeeld op elkaars kinderen passen of een boodschapje doen
76% (helemaal) eens

...buren die wat extra hulp en ondersteuning nodig hebben zoals inwoners met dementie
68% (helemaal) eens

77% vindt dat de inwoners meer invloed moeten hebben op de inrichting van de buurt

De respondenten zeggen dat inwoners zo meer gemotiveerd worden om ook om te kijken naar de buurt. Wel moet voorkomen worden dat een klein clubje bepaalt hoe de omgeving eruit komt te zien.

83% vindt het logisch dat de gemeente meer investeert in wijken waar dat nodig is

De respondenten zeggen dat dit gedaan moet worden om te voorkomen dat die wijken verder afzakken. De gemeente gaat naar de wijken waar het nodig is.

Gezond en vitaal

Het is belangrijk dat de gemeente inwoners helpt bij het maken van gezonde keuzes

(Heel) erg eens: **50%**

Niet eens/ niet oneens**: 32%**

(Heel) erg oneens: **17%**

Weet ik niet/ geen mening: **1%**

Inwoners die het (heel) erg eens zijn met deze stelling zeggen dat de gemeente moet helpen door het geven van voorlichting

Hoe kunnen volgens u mentale gezondheidsklachten zoveel mogelijk voorkomen worden? *Top 4*

Sociale contacten: **54%**

Gezonde leefstijl: **42%**

Beschikbaarheid van professionele zorg: **39%**

Laagdrempelige inlooppunten: **21%**

Bestaanszekerheid

Inwoners zijn zelf verantwoordelijk voor hun inkomen. De gemeente hoeft inwoners niet extra te ondersteunen om mee te kunnen doen.

(Zeer) mee eens: **16%**

Niet mee eens/ niet mee oneens: **19%**

(Zeer) mee oneens: **65%**

Weet ik niet/ geen mening: **1%**

De gemeente moet kwetsbare ouders extra ondersteunen. Denk aan opvoedondersteuning of financiële bijdrage voor schoolreisjes.

(Zeer) mee eens: **75%**

Niet mee eens/ niet mee oneens: **15%**

(Zeer) mee oneens: **9%**

Weet ik niet/ geen mening: **0%**

Wat is volgens u het belangrijkst voor de gemeente om actie op te ondernemen voor het versterken van de bestaanszekerheid? *Top 2*

Inzetten op betaald werk voor inwoners die nu (nog) niet betaald werken: **35%**

Ondersteunen van mensen met een laag inkomen om mee te kunnen doen: **23%**

Berenschot:

Naar een evenwichtig sociaal domein

Berenschot

RAPPORT

Naar een evenwichtig sociaal domein

Onderzoek naar maatregelen om de betaalbaarheid van het sociaal domein te waarborgen

71591 - Vertrouwelijk – 11 maart 2024

Wouter Poels

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 ... **3**

Introductie ... **3**

Hoofdstuk 2 ... **6**

Financiële analyse ... **6**

Hoofdstuk 3 ... **11**

Inzicht in potentiële maatregelen ... **11**

3.1 Maatwerkvoorzieningen ... **11**
3.2 Collectieve voorzieningen/subsidies ... **13**
3.3 De sociale basis ... **18**

Hoofdstuk 4 ... **20**

Interne analyse ... **20**

Hoofdstuk 5 ... **22**

Besparingsmaatregelen ... **22**

5.1 Voorgestelde besparingsmaatregelen ... **23**
5.2 Alternatieve maatregelen ... **26**
5.3 Financiële effecten (indicatief) ... **28**

Hoofdstuk 6 ... **30**

Conclusie en afwegingen ... **30**

HOOFDSTUK 1

Introductie

De gemeente Rheden heeft de afgelopen periode gewerkt aan het Koersdocument Sociaal Domein waarin richting wordt gegeven aan het beleid van de komende jaren. Tegelijkertijd wordt de gemeente Rheden geconfronteerd met stijgende kosten. Dit roept niet alleen de vraag op welke gemeente Rheden wíl zijn, maar brengt ook de vraag met zich mee welke gemeente Rheden kán zijn voor haar inwoners.

Om te komen tot weloverwogen keuzes, wil de gemeente Rheden haar raad keuzes voorleggen die de gemeente in staat stellen om het sociaal domein voor de komende jaren te verbinden aan een reëel financieel uitgangspunt. Inzicht in deze keuzes (en de impact daarvan) zorgt ook voor een reëel beeld over welke gemeente de gemeente Rheden kan zijn en de juiste dingen kan doen voor de beschikbare middelen.

De gemeente Rheden heeft Berenschot gevraagd om inzicht te geven in de besparingsrichtingen binnen het sociaal domein. Hierbij wenst de gemeente inzicht te krijgen in de taken die wettelijk zijn en die lokaal en regionaal kunnen worden opgepakt. Ook wil de gemeente goed zicht krijgen op de impact van de maatregelen (financieel, imago en richting inwoners). Daarnaast heeft de gemeente Rheden ons gevraagd om inzicht te verschaffen in hoe de rijksbijdrage zich verhoudt tot de begroting en de bestedingen op de verschillende deelgebieden van het sociaal domein.

Onderzoeksvragen

De gemeente Rheden wenst inzicht in de besparingsrichtingen en wil een beeld krijgen van de potentiële impact hiervan. De geformuleerde onderzoeksvragen hierbij zijn de volgende:

1. *Wat zijn de besparingsrichtingen binnen het sociaal domein in de gemeente Rheden?*
2. *In hoeverre wordt er met de verdeling van de middelen door het Rijk rekening gehouden met de kosten in de gemeente Rheden?*
3. *Waar zit de ruimte voor maatwerk bij geïndiceerde ondersteuning Wmo en jeugdzorg gelet op wet, jurisprudentie en maatschappelijke acceptatie, afgezet tegen de uitgaven?*

Aanpak

Om antwoord te geven op de gestelde vragen hebben we in een relatief kort tijdsbestek van zo'n vier weken de volgende stappen doorlopen. De korte doorlooptijd heeft ervoor gezorgd dat de stappen in het onderzoek kort na elkaar plaatsvonden waardoor inzichten direct ook konden worden teruggekoppeld. De resultaten uit de sessies zijn van context voorzien in de opvolgende bijeenkomst met de opdrachtgever en zijn daar getoetst. Hoewel er regelmatig wordt geschreven over de eigen gemeentelijke uitvoering, de partners binnen het voorliggend veld en de zorgaanbieders, is er binnen de scope van dit onderzoek niet met hen gesproken. De inzichten zijn daarom gebaseerd over hetgeen wij over hen hebben gelezen en gehoord.

Figuur 1. De stappen van het plan van aanpak.

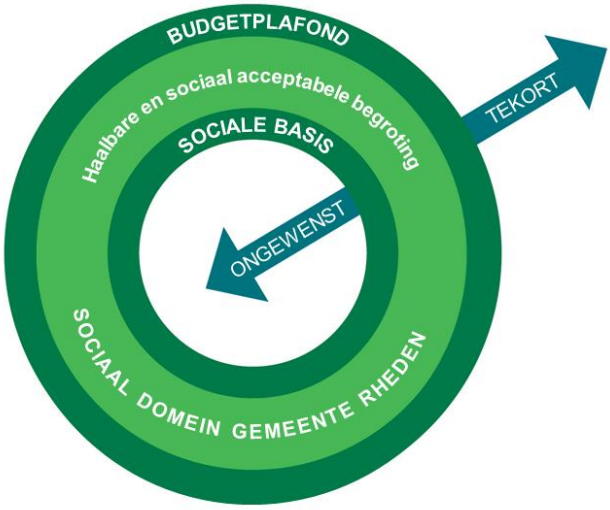
Scope en afbakening

In dit onderzoek zijn de rijksbijdragen op de verschillende taakvelden afgezet tegen de gemeentelijke uitgaven. Wat de rijksbijdragen betreft hebben we gebruikgemaakt van openbare data (Findo). Betreffende de begroting en uitgaven zijn we uitgegaan van de informatie die door de gemeente is aangeleverd. In dit rapport zijn op uw verzoek de cijfers van 2022 en 2023 meegenomen. Daarnaast hebben we onderzoek gedaan naar de potentiële besparingsmaatregelen. Deze zijn in beeld gebracht aan de hand van interviews en interactieve werksessies. We hebben hierin een zeer constructieve medewerking ervaren. De beelden die hieruit zijn opgehaald zijn verwerkt in dit rapport, maar niet in alle gevallen inhoudelijk getoetst. Hoewel Berenschot eerder een benchmarkonderzoek heeft uitgevoerd naar de uitvoeringskosten, zijn deze inzichten voor dit onderzoek niet geactualiseerd. Uit dit eerdere onderzoek bleek dat de formatie lager lag dan de referentiegemeenten en hierdoor onvoldoende aansloot bij de werklast. Mede op basis van dit onderzoek heeft de gemeenteraad besloten om te investeren in de formatie, en is deze verhoogd zodat deze beter aansluit bij de referentiegemeenten. Het besparingspotentieel voor zowel de programmakosten als de uitvoeringskosten zijn in deze rapportage gebaseerd op prognoses die grotendeels in een volgende fase nader uitgewerkt kunnen worden.

Zoektocht naar evenwicht

Een zoektocht naar besparingsmogelijkheden binnen het sociaal domein is in onze optiek een zoektocht naar nieuw evenwicht. Enerzijds heeft u als gemeente te maken met budgettaire kaders, anderzijds hebben gemeenten ook verantwoordelijkheden en ambities richting kwetsbare inwoners.

Voor de omgang met dit dilemma heeft Berenschot een model ontwikkeld dat als ijkpunt kan dienen om financiële tekorten op een verantwoorde manier te reduceren, namelijk 'het model van evenwicht'. We hebben het concept van evenwicht gevisualiseerd aan de hand van het bekende donutmodel van de econome Kate Raworth.[1] De evenwichtsgedachte houdt in dat er een middenweg gevonden moet worden tussen twee uitersten die beide onwenselijk zijn. In dit geval is dat de aantasting van de sociale basis en door het financiële plafond schieten. Zonder een sterke sociale basis zal het beroep op de sociale voorzieningen van de gemeente Rheden in de toekomst alleen maar groter worden. Tegelijkertijd is een financieel gezonde uitgangssituatie een randvoorwaarde om inwoners te kunnen ondersteunen, nu en in de toekomst. Dit model is toegepast bij de selectie en uitwerking van de maatregelen.

Figuur 2. Evenwicht sociaal domein Rheden.

Dit betekent dat we waarborgen dat de maatregelen zorgen voor evenwicht in:

- inhoud en financiën: de inhoudelijke consequenties (voor inwoners, partners en de ambtelijke organisatie) moeten transparant zijn en meegewogen worden met de financiële consequenties
- de verhouding tussen ombuigingen van algemene voorzieningen (bijvoorbeeld subsidies) en maatwerkvoorzieningen
- inspanning en resultaat: het moet duidelijk zijn welke stappen gezet moeten worden, wat dit kost, of het resultaat ertegen opweegt en of de stappen haalbaar zijn.

In verschillende onderdelen binnen het rapport hebben we een verwijzing opgenomen naar dit gedachtegoed.

Leeswijzer

Na deze introductie geven wij u in hoofdstuk 2 inzicht in de financiële situatie. Hierin hebben wij de rijksbijdrage – de middelen die u van het Rijk ontvangt voor de uitvoering van de taken binnen het sociaal domein – afgezet tegen uw uitgaven. In hoofdstuk 3 geven wij een weergave van onze bevindingen uit de interviews en werksessies, om deze vervolgens in hoofdstuk 4 te vertalen naar potentiële maatregelen. Wij sluiten dit rapport in hoofdstuk 5 af met conclusies en afwegingen om tot besluitvorming te komen.

[1] Raworth, K. Doughnut Economics. Seven ways to think like a 21st-century economist (2017).

HOOFDSTUK 2

Financiële analyse

Dit hoofdstuk beschrijft hoe de rijksbijdrage die de gemeente Rheden ontvangt voor de uitvoering van de taken binnen het brede sociaal domein zich verhoudt tot de uitgaven.

Omdat wij het belangrijk vinden dat de financiële analyse op de juiste wijze wordt geïnterpreteerd, hechten wij eraan om u eerst te laten zien waar deze op zijn gebaseerd:

- De scope van de cijfers is 2022 tot en met 2023.
- De cijfers van 2022 zijn gebaseerd op de realisaties, zoals verantwoord in de jaarrekening van de gemeente. Er zijn nog geen realisaties 2023.
- De begrotingscijfers 2023 zijn gebaseerd op de primaire begroting[2].
- Alle rijksbijdragen zijn gebaseerd op cijfers van het Ministerie van BZK.
- Bij de rijksbijdrage 2023 is rekening gehouden met de herziening van het gemeentefonds.
- Alle cijfers in deze rapportage zijn in een groepsinterview besproken met, en op hoofdlijnen gevalideerd door de inhoudelijk betrokken financieel adviseurs van de gemeente Rheden.

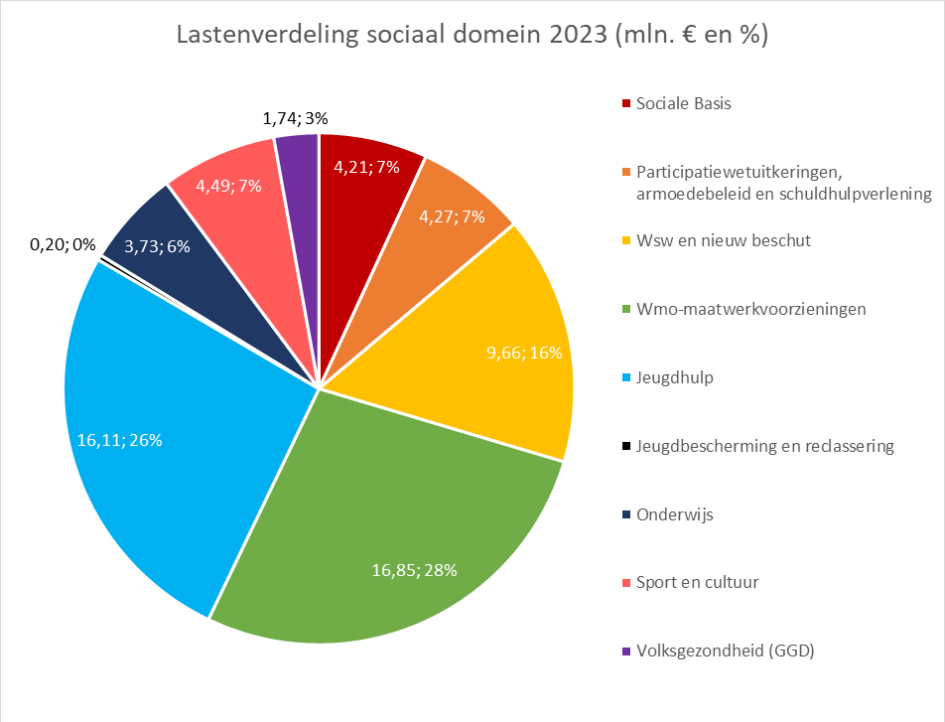
Tevens is gekeken naar de uitkomsten van het onderzoek van Twynstra en Gudde.[3] Hieruit blijkt dat dat de lasten voor het sociaal domein hoger liggen dan voor vergelijkbare gemeenten binnen de (hogere) grootteklasse 50.000 tot 100.000. Uit dit rapport blijkt dat de sociale problematiek in de gemeente Rheden meer vergelijkbaar is met gemeenten met een grotere omvang. Om meer grip te krijgen op de kosten adviseert Twynstra en Gudde om meer in te zetten op de beweging naar voorliggende voorzieningen zodat de inzet op maatwerkvoorzieningen beperkt wordt.

Algemene kernmerken van de begroting

In het diagram hierna laten wij zien welke taakvelden deel uitmaken van de begroting en laten wij de absolute (in miljoenen euro's) en relatieve (in percentages) omvang zien. Het diagram bevat de nettolasten (lasten en baten uit eigen bijdragen, BUIG, re-integratiebudget) uit de begroting 2023. De totale begrote lasten bedragen in 2023 € 61,3 miljoen.

We zien dat de jeugdhulp en Wmo-maatwerkvoorzieningen met zo'n € 33 miljoen (54%) samen de grootste taakvelden vormen. Onder de Wmo-maatwerkvoorzieningen worden de taken verstaan die in 2007 zijn gedecentraliseerd (woningaanpassingen, hulpmiddelen, vervoersvoorzieningen en huishoudelijke hulp) en de zogenaamde nieuwe taken die in 2015 zijn gedecentraliseerd (begeleiding, dagbesteding etc.).

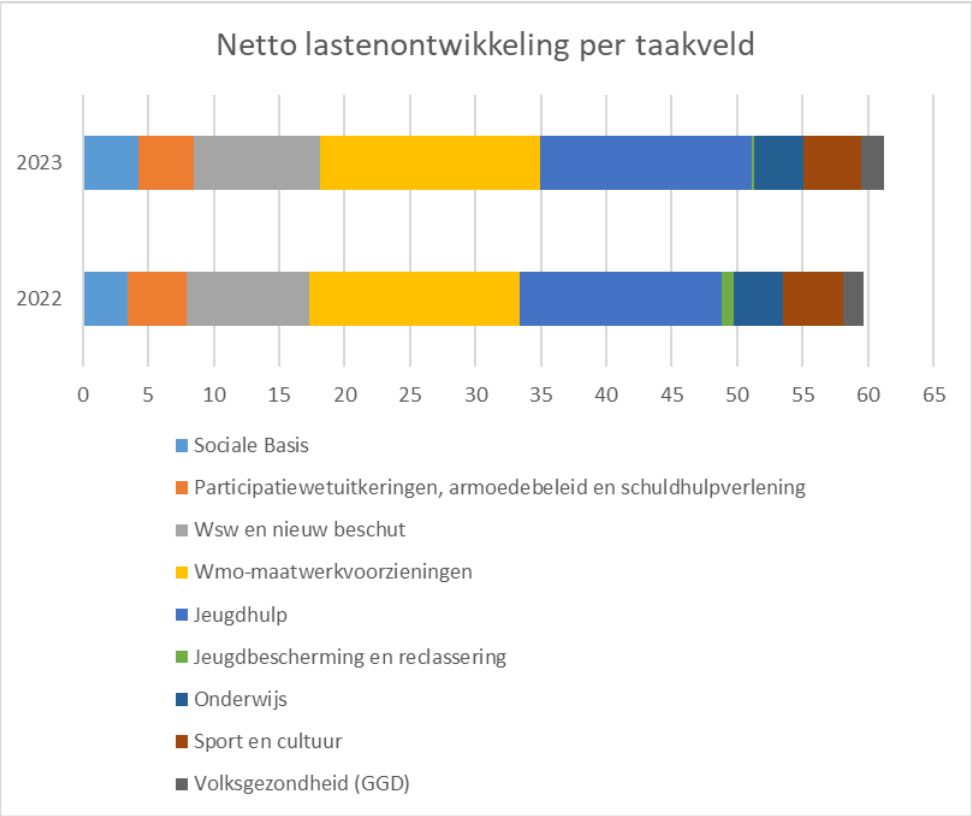
[2] Een gewijzigde begroting is gemaakt en vastgesteld in de vorm van de tweede Bestuursrapportage 2023. Hierbij is het budget (op basis van ontwikkeling van de netto-lasten) verhoogd met € 2,4 mln. Deze verhoging is buiten de cijfers in dit rapport gelaten.
[3] Twynstra en Gudde: Rheden, een vergelijkend perspectief (d.d. 28 augustus 2023).

Figuur 3. Taakvelden begroting 2023.

Lastenontwikkeling per taakveld

De totale nettolasten (van de taakvelden die tot het sociaal domein behoren) bedroegen in 2022 € 59,7 miljoen (exclusief energietoeslag); in 2023 stijgen die waarschijnlijk naar € 61,5 miljoen. Wanneer we inzoomen op de lasten per taakveld dan komen we tot het volgende figuur. Voor dit figuur is de uniforme indeling van Findo.nl aangehouden. Hierdoor zijn titels van de verschillende taakvelden mogelijk niet een-op-een te vertalen naar de titels zoals u deze hanteert. In het figuur hebben wij dit zo goed mogelijk toegeschreven naar uw context. We zien dat de lasten voor onderwijs, sport en cultuur en jeugdhulp stabiel zijn. Wat de inkomensregelingen betreft dalen de lasten. Voor de ‘oude’ Wmo en Participatiewet nemen de lasten toe.

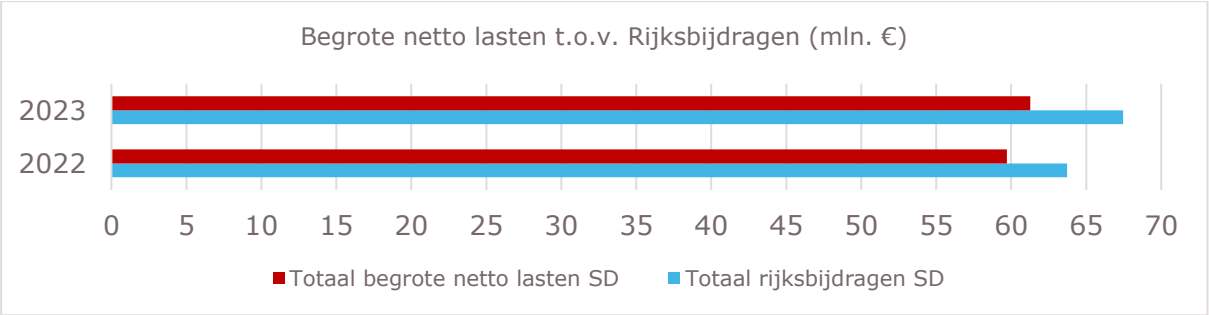

Figuur 4. Lastenontwikkeling 2022-2023.

Saldi ontwikkelingen rijksbijdragen

We zien de financiële impact van de verschuivingen binnen de rijksbijdragen die voortkomen uit onder andere de herziening van het gemeentefonds. Al meerdere jaren wordt de gemeente geconfronteerd met stijgende lasten in de jeugdzorg. We zien verder dat in 2023 de rijksbijdrage voor jeugd met € 1,9 miljoen is gestegen, al is deze stijging incidenteel, op termijn lopen deze middelen af. Ook zien we dat de rijksbijdragen van onderwijs, cultuur en participatie stijgen met € 3,4 miljoen. Allesomvattend zien we dat de totale rijksbijdrage in 2023 is gestegen met € 1,8 ten opzichte van 2022. Wanneer we de ontwikkelingen van de rijksbijdragen afzetten tegen de nettolasten dan komen we tot hiernavolgende tabel. In deze tabel is geen rekening gehouden met de verdeling van de centrale overhead van in totaal € 17,7 miljoen, waarvan gesteld zou kunnen worden dat ongeveer 50% toegerekend zou kunnen worden aan het sociaal domein. We zien ook dat het saldo binnen het sociaal domein verbetert omdat de rijksbijdrage harder stijgt dan de lasten. Daarnaast merken wij op dat de gemeente Rheden ook buiten het sociaal domein een fors negatief herverdeeleffect heeft. Een beter saldo voor het sociaal domein betekent niet per se een beter saldo van de gehele (gemeentebrede) begroting van de gemeente Rheden. Uit het onderzoek van Twynstra en Gudde[4] blijkt (uit het meerjarenperspectief) dat het gemeentebrede begrotingstekort in 2026 € 11,2 bedraagt en in 2027 € 8,6 miljoen bedraagt.

[4] Twynstra en Gudde: Rheden, een vergelijkend perspectief (d.d. 28 augustus 2023).

Figuur 5. Begrote nettolasten ten opzichte van de rijksbijdragen 2022-2023.

Tarievenonderzoek

Deze financiële cijfers geven inzicht in de wijze waarop de rijksbijdragen en de (begrote) uitgaven zich voor de jaren 2022 en 2023 tot elkaar verhouden. Onduidelijk is hoe het zorgverbruik en de bijbehorende kosten zich op basis van de huidige uitgangspunten ontwikkelen. Hierbij wordt wel opgemerkt dat de gemeente geconfronteerd wordt met een aanzienlijke kostenstijging die het gevolg is van een regionaal tarievenonderzoek. Voor 2024 is een globale, voorlopige inschatting gemaakt van de extra lasten van deze opgelegde tariefaanpassingen en die ligt tussen de € 2,5 miljoen en € 3,0 miljoen. In de maanden januari en februari volgt nadere ambtelijke bestudering en advisering over het adviesrapport van het tarievenonderzoek. Gelet op de verwachte impact, kijken de gemeenten in de regio gezamenlijk naar de tarieven en andere mogelijkheden om financiële effecten van hogere uitgaven te reduceren. De behandeling van het tarievenonderzoek Verblijf jeugd vraagt om een ander tijdspad, omdat deze is uitgevoerd ten behoeve van de nieuwe aanbesteding van Verblijf jeugd. Het adviesrapport tarieven Verblijf jeugd is eind december 2023 beschikbaar gekomen en regionale bestuurlijke behandeling is 26 januari 2024 behandeld.

Tussentijdse conclusies

Hierna treft u een opsomming van de vier voornaamste tussentijdse conclusies:

1. De gemeente heeft in de periode 2022-2023 te maken met een lastenstijging, met name bij de Wmo en ook in enige mate bij participatie. Ondanks een stijging van de lasten lijkt er meer balans te komen tussen de gemeentelijke baten en lasten. Dit komt doordat in het brede sociale domein de rijksbijdragen per saldo stijgen (ook als we de incidentele stijging van jeugdhulp niet meetellen). Op termijn zien we dat de rijksbijdragen voor jeugd daalt.
2. Voor 2023 bedragen de begrote totale lasten € 61,27 miljoen; de rijksbijdragen bedragen voor dit jaar € 67,47 miljoen. Dit komt neer op een positief verschil van € 6,2 miljoen waarbij geen rekening is gehouden met het toerekenen van de centrale overhead (totaal € 17,7 miljoen).
3. Hoewel in dit onderzoek niet verder is gekeken dan 2023 is er sprake van een aanzienlijke kostenstijging als gevolg van een recentelijk regionaal tarievenonderzoek. Bijbehorende kostenstijging wordt voorlopig ingeschat tussen de € 2.5 en € 3.0 miljoen voor 2024.
4. Per saldo heeft Rheden bij de herziening van het gemeentefonds binnen de totale gemeentelijke begroting (dus breder dan sociaal domein) te maken met een fors negatief herverdeeleffect. Dit blijkt uit de suppletie-uitkering die de gemeente ter compensatie ontvangt en die in 2023 € 3,4 miljoen bedraagt. Een beter saldo binnen het sociaal domein betekent dus niet per se een beter totaalsaldo.

In 2027 bedraagt volgens Twynstra en Gudde het gemeentebrede begrotingstekort € 8 miljoen[5]. Het is daarom mogelijk noodzakelijk dat ondanks een beter saldo voor het sociaal domein integrale keuzes nodig blijven om zodoende de gehele gemeentebegroting op orde te krijgen.

[5] Twynstra en Gudde: Rheden, een vergelijkend perspectief (d.d. 28 augustus 2023).

HOOFDSTUK 3

Inzicht in potentiële maatregelen

Uit voorgaand hoofdstuk blijkt dat de financiële situatie van de gemeente Rheden uitnodigt om keuzes te maken om de betaalbaarheid van het sociaal domein te waarborgen. Dit hoofdstuk geeft vanuit verschillende perspectieven inzicht in de potentiële maatregelen die de gemeente kan nemen om het sociaal domein betaalbaar te houden.

3.1 Maatwerkvoorzieningen

In de volgende tabel treft u een overzicht van de kosten die verband houden met de maatwerkvoorzieningen vanuit de Participatiewet, Wmo en Jeugdwet. In feite is de gemeente verplicht om iedereen die recht heeft op een maatwerkvoorziening passende ondersteuning te bieden. De mogelijkheden om hierop te besparen houden met name verband met (i) het beperken van de instroom (door bijvoorbeeld meer voorliggend aan te bieden), door (ii) afschalen van zorg (door een lichtere maatwerkvoorziening in te zetten, al dan niet in combinatie met voorliggende voorzieningen) en (iii) uitstroom te bevorderen (door kritisch te sturen op de ontwikkeling van cliënten). De ingezette beweging op het gebied van het 'normaliseren' en de beweging naar de voorliggende voorzieningen dragen hieraan bij. Er zijn verschillende interventies denkbaar die bijdragen aan het beperken van de instroom en het bevorderen van de doorstroom en uitstroom. De mogelijkheden hiertoe en het potentieel hiervan is afhankelijk van de wijze waarop de huidige organisatie georganiseerd is. Het volgende hoofdstuk geeft daarom inzicht in de interne organisatie.

	Niveau samenwerking	Begroting 2024 ((indicatie)
1. Nieuw beschut werk	Regionaal	€ 105.000
2. Re-integratiedienstverlening	Regionaal	€ 718.000
2.1 Re-integratie WSP	*Regionaal*	*€ 222.000*
2.2 Re-integratie-instrumenten	*Regionaal*	*€ 496.000*
3. Wmo leefvoorzieningen (gehandicaptenkaart, vervoersvoorzieningen, hulpmiddelen)	Regionaal	€ 1.790.000
4. Wmo woonvoorzieningen	Regionaal	€ 762.000
5. Wmo begeleiding PGB	Regionaal	€ 250.000
6. Wmo begeleiding regionaal	Regionaal	€ 4.704.000

	Niveau samenwerking	Begroting 2024 ((indicatie)
7. Wmo collectief vervoer	Regionaal	€ 202.000
8. Wmo huishoudelijke hulp	Regionaal	€ 5.779.000
9. Wmo activerend werk Wmo	Regionaal	€ 337.000
10. Jeugdhulp begeleiding en behandeling jeugd (lumpsum)	Lokaal	€ 4.742.095
11. Jeugdhulp behandeling regionaal	Regionaal	€ 10.577.905
12. Jeugdhulp PGB	Regionaal	€ 125.000
13. Jeugdhulp collectief vervoer	Regionaal	€ 151.000
14. Jeugdhulp geëscaleerde zorg	Regionaal	€ 933.000
15. Veilig thuis (subsidie)	Regionaal	€ 277.000

Participatiewet

Vanuit de Participatiewet vloeit onder meer de wettelijke verplichting voort om mensen te laten uitstromen uit de uitkering. Wanneer we de verbinding maken met de huidige situatie in de gemeente Rheden dan zien we dat 96% van het huidige klantenbestand weinig kans heeft om op korte termijn (binnen zes maanden) uit te stromen naar werk zonder ondersteuning/begeleiding. Daarnaast blijkt dat 30% van de bijstandsgerechtigden waarschijnlijk niet binnen 3 jaar de stap naar werk kan zetten en dat waarschijnlijk 28% van de bijstandsgerechtigden altijd een beroep zal doen op begeleiding of ondersteuning (bijvoorbeeld in de vorm van loonkostensubsidie of beschut werk). U kunt ervoor kiezen om de reguliere arbeidsmarkt hierin het werk te laten doen en de inzet van het Werkgeverservicepunt (WSP) af te schalen. De re-integratie die u inzet dan intensiever worden ingezet op de doelgroep die moeilijk plaatsbaar is. Het doel voor de laatste genoemde doelgroep (28%) is niet zozeer het begeleiden naar werk, maar vooral het activeren om zodoende ook zorgkosten te besparen. Voor deze categorie betreft het veelal beschut werk waarop de beïnvloeding beperkt is. De mogelijkheid die u hierin heeft is om het re-integratiebudget te versoberen en gerichter in te zetten, en een deel van de beschikbare middelen gerichter in te zetten op deze doelgroep die moeilijk plaatsbaar is. U kunt er hierbij voor kiezen om bijbehorende activering te beleggen binnen de sociale basis (opdracht Incluzio) waarbij de focus meer ligt op activering in plaats van het begeleiden naar werk.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

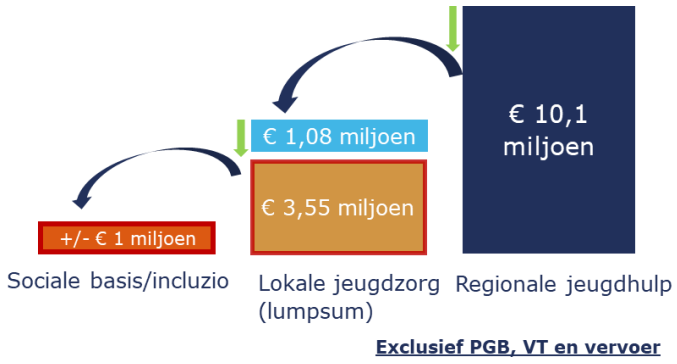
Binnen de Wmo maken we onderscheid tussen de klassieke Wmo (hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, vervoer en woningaanpassingen) en de nieuwe Wmo (begeleiding en dagbesteding). Door de vergrijzing en het langer thuis laten wonen van ouderen, zien we dat de behoefte naar de middelen uit de klassieke Wmo toenemen. Het nodigt uit om kritisch te kijken naar de aanvragen en verstrekkingen vanuit de klassieke Wmo, maar de sturing hierop is beperkt. We zagen een aanzuigende werking door de invoering van het (relatief lage) abonnementstarief; door de afschaffing (per 2026) hiervan neemt de aanspraak hierop mogelijk af, maar ook de rijksbijdrage wordt op basis hiervan herzien.

Wat de geïndiceerde begeleiding en dagbesteding (nieuwe Wmo) betreft zet de gemeente in op het normaliseren en het verschuiven naar de sociale basis (opdracht Incluzio). Voor de complexe hulpvragen waarbij het ontwikkelperspectief op korte termijn beperkt lijkt, wordt een beschikking voor een tweedelijnsmaatwerkvoorziening afgegeven. We zien echter het aantal beschikkingen en bijbehorende zorgkosten van deze vorm van begeleiding toenemen.

Voor de inwoners die begeleiding en/of dagbesteding ontvangen (in welke vorm en vanuit welke organisatie dan ook) is winst te behalen op de inzet van casusregie. Hiermee wordt bedoeld: het sturen op cliëntdoelen en borgen dat de geboden ondersteuning blijft aansluiten bij de ondersteuningsbehoefte (mogelijkheden tot afschalen) en niet langer dan noodzakelijk wordt ingezet. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de interne organisatie en de wijze waarop hier invulling aan gegeven wordt.

Jeugdhulp

De gemeente heeft ervoor gekozen om een groot deel van de lokale jeugdzorg door een lumpsum contract op te nemen. Het idee was om zodoende aanbieders binnen het lumpsumcontract te stimuleren om af te schalen, te normaliseren en de zorgkosten te beperken. Tegelijkertijd zien we dat de ondersteuningsvraag toeneemt, inwoners veeleisend zijn en de leefomgeving complex wordt. De omvang van deze opdracht betrof in € 3,55 miljoen per jaar en is vanwege de toegenomen ondersteuningsvraag verhoogd naar € 4,63 miljoen voor 2023. Daarnaast koopt de gemeente Rheden in regionaal verband voor circa € 10,1 miljoen (meer specialistische) jeugdzorg in.

De bedoeling is om vanuit de regionale jeugdzorg te kunnen afschalen naar lokale jeugdzorg (lumpsum) en vanuit de lokale jeugdzorg af te schalen naar de voorliggende ondersteuning die onderdeel uitmaakt van de sociale basis. In de praktijk zien we dat er een verbeterpotentieel ligt bij het faciliteren van deze ontwikkeling. We zien dat bijvoorbeeld het huidige lumpsumcontract en de dynamiek tussen de zorgaanbieders nog onvoldoende deze beweging faciliteren. Er is bijvoorbeeld eerder gekozen om niet fors in te zetten op het voeren van procesregie op cliëntniveau. Dit brengt op termijn ook de vraag met zich mee of het lumpsumcontract de best passende contractvorm is om deze beweging vorm te geven. Én of de sociale basis (opdracht aan Incluzio) zoals deze nu is georganiseerd is, voldoende adaptievermogen heeft om deze beweging en bijbehorende ondersteuningsvragen op te vangen. Deze thema's maken overigens onderdeel uit van een brede evaluatie die in 2025 plaatsvindt. In hoofdstuk 5 wordt hier nader duiding aan gegeven.

3.2 Collectieve voorzieningen/subsidies

Om kosten te besparen binnen het sociaal domein kan de gemeente ervoor kiezen om subsidies aan collectieve voorzieningen niet langer te verstrekken en/of te versoberen. In deze paragraaf staan de belangrijkste subsidies inclusief de omvang ervan opgesomd waarvan de gemeente (op

termijn) kan besluiten om deze (of een deel hiervan) niet langer toe te kennen. Subsidies die onderdeel uitmaken van een wettelijke verplichting en/of niet op korte of lange termijn te beïnvloeden zijn, zijn buiten beschouwing gelaten. De gepresenteerde bedragen zijn indicatief; deze maken in sommige gevallen onderdeel van verschillende posten uit en/of zijn daar waar nodig geconsolideerd (dit geldt bijvoorbeeld voor cultuur en sporthuisvesting). In dit overzicht zijn alleen de subsidies opgenomen waarvan het jaarlijkse subsidiebedrag hoger is dan € 25.000,-. Daarnaast zijn alle subsidies die onderdeel uitmaken van de sociale basis separaat meegenomen.

Collectieve voorziening/subsidie	Niveau samenwerking	Begroot 2024 (indicatie)
1. Leerlingenvervoer	Regio	€ 836.000
2. Vervoer (Scholengroep Veluwezoom)	Regio	€ 117.000
3. Sportaccommodaties (totaal)	Lokaal	€ 1.908.000
4. Kunst en cultuur (totaal)	Lokaal	€ 648.000
5. Bibliotheek	Lokaal	€ 886.000
6. Geheugenproblemen (OCO)	Lokaal	€ 200.000
7. Buurtaccommodaties en beheer	Lokaal	€ 342.000
8. Buurtbudget (faciliteren overleggen en vergaderingen)	Lokaal	€ 66.000
9. Lokaal sociaal beleid	Lokaal	€ 34.000
10. Preventie jeugdbeleid	lokaal	€ 225.000
11. Totaal minimabeleid en bijzondere bijstand	Regionaal en lokaal	€ 1.437.000
11.1 Subsidies organisaties omtrent schuldproblematiek	Lokaal	*€ 171.000*
11.2 Gelrepas	Regionale uitvoering maar lokaal besluit	*€ 380.000*
11.3 Collectieve aanvullende verzekering	Regionale uitvoering maar lokaal besluit	*€ 326.000*
11.4 Armoedebeleid	Lokaal	*€ 330.000*
11.5 Individuele inkomenstoeslag	Lokaal	*€ 230.000*
Totaal		€ 6.699.000

Politieke afweging

In deze paragraaf staan de belangrijkste subsidies beschreven die doorgaans betrekking hebben op voorliggende voorzieningen. Het versoberen van deze subsidies en het bijbehorende aanbod draagt bij aan de besparingsopgave, maar vraagt om een politieke afweging. Wij adviseren om de keuzes die u hierbij maakt in lijn te brengen met de gemeentelijke visie op de inrichting van het sociaal domein. Daarnaast adviseren wij om hierbij kritisch te zijn op de impact op de meest kwetsbare inwoners en eventuele potentiële stijging op de zorgkosten. Per subsidie staan de mogelijkheden beschreven om deze af te bouwen door deze bijvoorbeeld gerichter in te zetten of door andere

keuzes te maken bij de inzet hiervan. De uitwerking c.q. beschrijving van hiervan is indicatief, voor een deel van deze subsidies is nader onderzoek nodig om de mogelijkheden en bijbehorende impact te verkennen.

1. Leerlingenvervoer (begroot 2024 totaal € 836.000)

Dit betreft de vervoervoorzieningen voor leerlingen die niet zelfstandig op school kunnen komen. Gemeenten zijn verplicht een regeling vast te stellen op basis waarvan ouders van leerlingen - onder bepaalde voorwaarden - aanspraak kunnen maken op bekostiging van de vervoerkosten van en naar school.

De gemeente kan niet stoppen met het verstrekken van deze vergoeding, maar kan wel kijken naar mogelijkheden om deze te versoberen door bijvoorbeeld minder verschillende afzetadressen per kind te hanteren waardoor mogelijk enige besparing wordt gerealiseerd.

2. Vervoer scholengroep Veluwezoom (begroot 2024 totaal € 117.000)

De gemeente verstrekt de scholengroep Veluwezoom jaarlijks een subsidie om met schoolbussen het vervoer naar de gymlocatie te organiseren. Leerlingen zijn binnen het basisonderwijs verplicht om minimaal twee uur per week gymlessen te ontvangen. Mogelijk zijn er op termijn alternatieven voor de inzet van schoolbussen.

3. Sportaccommodaties (begroot 2024 totaal € 1.908.000)

De gemeente draagt de kosten voor de sporthallen (Dumpel, Hangmat, Theorthorne), de zwembaden (Openluchtzwembad Rheden, Biljoenbad Velp) en de sportparken (Overhagen, Rheden, Ellecom Het Nieuwland, Laag-Soeren, de Pinkenberg, Beekhuizen). Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuwe (lokale) visie omtrent de sportaccommodaties. De gemeente is niet verplicht om al deze locaties aan te houden en kan ervoor kiezen om bepaalde locaties af te stoten. Daarnaast kan de gemeente ervoor kiezen om de beschikbare ruimten flexibeler in te zetten. Hiermee wordt bedoeld dat de voorzieningen (bijvoorbeeld kantines) op momenten dat ze niet worden gebruikt (vaker) beschikbaar kunnen worden gesteld voor andere doelgroepen. U kunt hierbij denken aan bijeenkomsten voor ouderen of buitenschoolse opvang (BSO). Hiermee nemen de brutokosten niet direct af, maar neemt de inzet en het gebruik van de voorzieningen toe. Nader onderzoek zal zicht moeten bieden op de mogelijkheden en de impact van het breder beschikbaar stellen en/of afstoten van de accommodaties.

4. Kunst en cultuur (begroot 2024 totaal € 648.000)

De gemeente subsidieert verschillende culturele voorzieningen zoals het Filmhuis, amateurgezelschappen en het cultuurbedrijf RIQQ. De totale begroting bedroeg in 2023 € 648.000, hiervan betrof het grootste deel een budgetsubsidie aan cultuurbedrijf RIQQ. Deze subsidies behoren niet tot een wettelijke verplichting en worden lokaal verstrekt. De gemeente wil de verschillende voorzieningen dichter bij elkaar en meer met elkaar in lijn brengen.

5. Bibliotheek (begroot 2024 totaal € 886.000)

De gemeente subsidieert jaarlijks de Bibliotheek Veluwezoom. De gemeente kan ervoor kiezen om te onderzoeken of (en in welke mate) op termijn besparingen mogelijk zijn. U kunt hierbij denken aan het versoberen van de openingstijden, zoeken naar een goedkopere locatie of het sluiten van de bibliotheek. De maatschappelijke impact van het sluiten van de bibliotheek is groot en zal een grote wissel trekken op de ontwikkeling en woongenot van de inwoners.

6. Onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO) geheugenproblemen (begroot 2024 totaal € 200.000)

Aan Innoforte verstrekt de gemeente een subsidie voor de inzet van onafhankelijke cliëntondersteuning voor inwoners en hun omgeving die te maken krijgen met geheugenproblemen. Het doel is om problemen sneller te adresseren en om cliënten en hun omgeving te begeleiden in het ziekteproces. De gemeente kan ervoor kiezen om deze vorm van cliëntondersteuning te versoberen (of te stoppen) door deze bijvoorbeeld onder te brengen bij de reguliere cliëntondersteuning die als wettelijke taak wordt uitgevoerd. Het gevolg kan zijn dat deze groeiende doelgroep te laat of niet in beeld komt en/of dat de cliënten en hun omgeving zich niet of onvoldoende ondersteund voelen.

7. Buurtaccommodaties en beheer (begroot 2024 totaal € 342.000)

De gemeente heeft verschillende buurtaccommodaties die gesubsidieerd worden. Hierbij kunt u denken aan de verschillende dorpshuizen en de bijbehorende vrijwilligersorganisaties. De dorpshuizen en tussenvoorzieningen zijn beschikbaar voor alle inwoners, maar bieden in praktijk met name een laagdrempelige inloopfunctie voor kwetsbare inwoners. Daarnaast vormen deze locaties ook een centrale plek in de wijk voor bijvoorbeeld opbouwwerkers en dorpscoaches. Het versoberen van deze accommodaties heeft invloed op de sociale cohesie en de mogelijkheid om ondersteuning laagdrempelig te houden.

8. Buurtbudget (faciliteren overleggen en vergaderingen) (begroot 2023 totaal € 66.000)

De gemeente stelde in 2023 een budget van € 66.000 beschikbaar voor het faciliteren van overleggen en vergaderingen met en in de buurt. U kunt hierbij denken aan subsidies voor organisaties die bewonersoverleggen organiseren en faciliteren. Door het faciliteren hiervan blijft de gemeente in contact met de inwoners en is zodoende beter in staat om wensen, beelden en verwachtingen op te halen. De gemeente kan ervoor kiezen om deze voorziening te schrappen en/of te versoberen.

9. Lokaal sociaal beleid (begroot 2024 totaal € 34.000)

Om lokale sociale gemeenschappen te ondersteunen heeft de gemeente Rheden in 2023 een totaalbedrag van € 34.000 begroot. U kunt hierbij denken aan het ondersteunen van de Stichting Turkse gemeenschap, de Uienpas, de Zonnebloem, Telefooncirkels en de Italiaanse vereniging. Met deze investering geeft de gemeente een impuls aan het versterken van informele netwerken en burgerinitiatieven. Deze informele netwerken versterken de sociale cohesie en bieden voor veel (kwetsbare) inwoners een sociaal vangnet. Verschillende onderzoeken tonen aan dat het zorgverbruik lager ligt in gemeenschappen die sterk met elkaar verbonden zijn.[6] Het versoberen van deze subsidies zorgt mogelijk op lange termijn voor een stijging in de zorgkosten.

[6] https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2021/03/09/sociale-netwerken-van-ouders.

10. Preventief jeugdbeleid (begroot 2024 totaal € 225.000)

De gemeente investeert in goede voorlichting en het vroegtijdig signaleren van kwetsbare jonge gezinnen. Er wordt daarom ingezet op een preventief jeugdbeleid waar via advertenties wordt gecommuniceerd met jonge gezinnen, voorlichtingsavonden (over bijvoorbeeld bevallen) worden georganiseerd en waarin verzuimcoaches worden ingezet. Vanuit het preventie jeugdbeleid worden verschillende subsidies vertrekt die deels lokaal en deel regionaal (zoals de regionale verwijsindex) worden uitgevoerd. Het versoberen van deze inzet heeft mogelijk invloed op de voorlichting en verbinding met (in potentie) kwetsbare gezinnen. Ook vanuit de Hervormingsagenda Jeugd krijgen gemeente de opdracht om meer in te zetten op preventie en het versterken van de sociale basis.

11. Minimabeleid en bijzondere bijstand

11.1. Subsidies organisaties omtrent schuldproblematiek (begroot 2024 totaal € 171.000)

Om inwoners met schulden te helpen (of om schulden te voorkomen) subsidieert de gemeente verschillende (vrijwilligers)organisaties zoals Schuldhulpmaatje en Humanitas. Deze organisaties werken in principe onafhankelijk van de schuldhulpverleners die de gemeente vanuit haar wettelijke taak (schuldhulpverlening) inzet. Voor Schuldhulpmaatje en Humanitas geldt dat ze afhankelijk zijn van de gemeentelijke subsidies en dat deze sterk geworteld zijn in de verschillende gebieden. Het afschaffen of versoberen van deze subsidies raakt aan het voortbestaan van de lokale activiteiten. Daarnaast leidt het tot escalatie en een toename van het gemeentelijk maatwerk.

11.2 Gelrepas (begroot 2024 totaal € 380.000)

De Gelrepas is beschikbaar voor huishoudens die onder het 120% bestaansminimum leven. Voor kinderen binnen deze huishoudens is deze norm verhoogd naar 150%. Hierbij wordt opgemerkt dat het verhogen van deze grens (voor gezinnen met kinderen) niet voor een grote toename in het gebruik heeft geleid.

Uit het onderzoek van het Centrum voor Lokaal Bestuur blijkt dat van de G4- en G40-gemeenten 87% voor volwassenen een inkomensgrens aanhoudt van 120% of hoger, voor de 18^{-}-doelgroep betreft dit 95%. Slechts 5% van deze gemeenten houdt voor de jeugd een grens aan van 150% of hoger. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de norm van 150% voor kinderen relatief hoog is.

De kosten van de Gelrepas lopen de laatste tijd wel op doordat gebruikers meer besteden of de pas vaker gebruiken. Sinds de vernieuwing van de pas is het gebruik in ieder geval toegenomen. De regionale Gelrepas bevat een tegoed dat kan worden besteed aan sport, cultuur, kleding, schoolspullen, speeltuinen en andere uitjes. De pas wordt gebruikt door gezinnen die financieel kwetsbaar zijn en is vooral bedoeld om ze zo volledig mogelijk te laten deelnemen aan (maatschappelijke) activiteiten. Vooral door gezinnen met kinderen wordt de pas veel gebruikt. De impact van het afschaffen van de Gelrepas is groot voor deze (in potentie) kwetsbare gezinnen en zal waarschijnlijk met veel negatief sentiment gepaard gaan. Het alternatief is om de pas te versoberen tot een lager percentage van het bestaansminimum. Een nadere analyse zou moeten uitwijzen hoeveel gebruikers dan geen aanspraak meer kunnen maken en wat de bijbehorende financiële besparing hiervan is. Een alternatief is om de tegoeden de komende jaren wederom niet te indexeren.

11.3 Collectieve aanvullende verzekering (begroot 2024 totaal € 326.000)

Als onderdeel van de minimaregelingen biedt de gemeente Rheden (als deelnemende gemeente) inwoners de gelegenheid om zich aan te sluiten bij het collectieve aanbod: ‘gemeentepolis collectieve zorgverzekering’ voor ‘basiszorg’ en ‘aanvullende zorg’. Binnen deze regeling draagt de

gemeente gedeeltelijk bij aan de zorgpremie. Deze regeling is bedoeld voor inwoners die onder de 120% van het sociaalminimuminkomen vallen. Op dit moment maakt ongeveer een derde gebruik van deze regeling. De gemeente kan besluiten om te stoppen met het aanbieden van deze polis. Het risico is echter dat een deel van de kwetsbare inwoners in betalingsproblemen komt en/of niet of slecht verzekerd wordt. Met het versoberen of afschaffen van deze maatregel worden financieel kwetsbare inwoners geraakt. De collectieve aanvullende verzekering is momenteel ook voorliggend aan bij de bijzondere bijstand. Het beperken van de collectieve aanvullende verzekering zal mogelijk ook leiden tot meer aanvragen voor de bijzondere bijstand.

11.4 Armoedebeleid (begroot 2024 totaal € 330.000)

De gemeente Rheden stelde in 2024 € 330.000 beschikbaar aan partners voor het tegengaan van armoede. Dit bedrag werd beschikbaar gesteld aan organisaties die zich inzetten voor inwoners in armoede. Hierbij kunt u denken aan partijen als de Geldkracht Rheden, het Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Urgente Noden (SUN) en de voedselbank. Deze lokale en landelijke stichtingen zetten zich in voor mensen die financieel tussen wal en schip dreigen te vallen. De gemeente kan ervoor kiezen om de subsidies van deze partijen te versoberen of stop te zetten. Het risico is echter dat de situatie van deze kwetsbare huishoudens verslechterd, wat op termijn ook kan zorgen voor andere sociale problematiek. In praktijk blijkt dat deze organisaties vaak niet alleen goed doen, maar ook een belangrijke spilfunctie/verbindende rol vervullen rondom kwetsbare gezinnen. Daarnaast blijkt dat het leven in armoede ook zorgt voor een grotere kans op problemen op andere domeinen zoals de Jeugdzorg. Een alternatief is om te onderzoeken of andere partijen zoals het bedrijfsleven een grotere rol kan vervullen in het subsidiëren van deze organisaties.

11.5 Individuele inkomenstoeslag (begroot 2024 totaal € 230.000)

De individuele inkomenstoeslag is een belastingvrij nettogeldbedrag voor mensen die minimaal drie aaneengesloten jaren leven van een laag inkomen. Het bedrag wordt één keer per jaar uitgekeerd. De bedragen variëren van € 290 per jaar voor een alleenstaande (2024) tot € 538 voor een gezin met kinderen. De inkomensgrens ligt momenteel op 110% van het wettelijk minimum, de gemeente kan ervoor kiezen om deze norm te verlagen naar 100%. Daarnaast kan de gemeente ervoor kiezen om de hoogte van de bedragen te verlagen.

3.3 De sociale basis

Informele en formele voorliggende voorzieningen kunnen nog beter worden benut en de synergie tussen zorg en welzijn kan worden versterkt. Vandaar dat de gemeente Rheden de opdracht sociale basis heeft ontwikkeld en uitgezet. De opdracht sociale basis (aan Incluzio) is gericht op de volgende twee bewegingen:

1. Het versterken van de brede sociale basis door de herkenbaarheid en toegankelijkheid te vergroten, initiatieven en voorzieningen te verbinden en te stimuleren. Tevens is het gericht op het faciliteren van nieuwe vrij toegankelijke voorzieningen (innovatie).
2. Het verbreden van de sociale basis door (onderdelen van) maatwerkvoorzieningen op het gebied van de Wmo en jeugd op een logische wijze in te bedden in de sociale basis.

Het uiteindelijke doel is een ‘breed en sterk fundament’ dat door alle inwoners ook als zodanig wordt herkend en erkend, en waaraan inwoners een (intrinsieke) bijdrage willen leveren. Hiermee wil de gemeente Rheden de noodzaak van individuele maatwerkvoorzieningen voorkomen of uitstellen. De gemeente beoogt hiermee passende hulp en ondersteuning voor alle inwoners duurzaam te borgen, zowel inhoudelijk als financieel. De inwoner moet zodoende te allen tijde zo licht mogelijk en zo dichtbij mogelijk passende hulp en ondersteuning kunnen ontvangen.

De gemeente Rheden heeft Incluzio gecontracteerd voor de uitvoering van deze integrale opdracht; de sociale basis. De huidige overeenkomst loopt tot 2026, de gemeente kan ervoor kiezen om per 2027 deze taken niet langer (in deze vorm) te laten uitvoeren en/of door deze te versoberen.

Sociale basis (opdracht Incluzio)	Begroting 2024
Totaal	**€ 3.161.000**

HOOFDSTUK 4

Interne analyse

In dit hoofdstuk beschrijven wij (op hoofdlijnen) de wijze waarop het sociaal domein binnen de gemeenten Rheden is georganiseerd en wat bijbehorende knelpunten zijn. Bij het opstellen van deze interne analyse is hoofdzakelijk gekeken naar mogelijkheden om grip en sturing op de zorgkosten te vergroten. De zorgkosten (Wmo en jeugdzorg) bedragen in totaal zo'n € 33 miljoen en 54% van de totale kosten van het sociaal domein. Bij het opstellen hiervan is aansluiting gezocht bij het opgestelde koersdocument.

De gemeente Rheden investeert in de sociale basis

We zien dat de gemeente Rheden stevig heeft ingezet op de beweging naar meer voorliggend aanbod. Op deze manier wenst de gemeente laagdrempelige ondersteuning aan te bieden en daarnaast kwetsbare inwoners vroegtijdig in beeld te krijgen zodat de cliëntsituaties niet onnodig verslechteren. De inzet op deze beweging blijkt uit de gesprekken met de betrokken beleidsadviseurs, uit de opdracht die is verstrekt aan dienstverlener Incluzio en uit de diverse subsidierelaties met voorliggende voorzieningen.

De beweging naar het voorliggend veld kan gerichter vorm krijgen

Afgelopen jaren is geïnvesteerd in het verstevigen van de toegangsorganisatie. We zien hierbij dat oorspronkelijke fundamentele keuzes die eerder zijn gemaakt en de basis vormen van de inrichting, niet meer helemaal aansluiten bij de beweging die men wenst te maken. Hier worden inmiddels stappen in gezet, maar het heeft tijd nodig om de uitvoeringsorganisatie hierop te laten aansluiten. De volgende stap is om de verbinding te maken naar voorliggende voorzieningen.

Er is bijvoorbeeld eerder gekozen om de toegangsorganisatie op basis van specialismen in te richten, waardoor nu iedereen vanuit zijn eigen rol en/of expertise naar het geheel kijkt. In de organisatie van de toegang zien we dat deze hierdoor versnipperd is en werkt men vanuit aparte teams met elk hun eigen expertise. Dit hoeft in de basis niet erg te zijn, maar in de huidige praktijk staat dit de samenwerking bij domeinoverstijgende casussen soms in de weg. Men wil bijvoorbeeld inzetten op het 'normaliseren' van zorg/ondersteuning; hier worden stappen in gezet, maar dit vraagt ook om een andere opdracht- en rolopvatting van de consulenten. Doordat de focus bij de consulenten doorgaans ligt op het bieden van zo goed mogelijke ondersteuning en het wegwerken van de werkvoorraad, worden ze onvoldoende in staat gesteld om anders te kijken, om meer af te schalen en de samenwerking met andere partners vorm te geven. De consultenten vormen een cruciale rol in het normaliseren en afschalen van zorg, er lijkt ruimte om hun rol en positie hierin te vergroten.

Sturing op instroom, doorstroom en uitstroom

Wij voorzien een groot besparingspotentieel op de tweedelijnszorgkosten door consulenten (maar ook Incluzio) actiever de voortgang van cliënten te laten monitoren, door aanbieders aan te spreken op de realisatie van de cliëntdoelen en door wanneer daar aanleiding voor is het ondersteuningsaanbod en de indicatie (tussentijds) te herzien. Hierdoor kan het bijvoorbeeld mogelijk worden om de inzet van dagbesteding af te bouwen door een cliënt ook te laten deelnemen aan voorliggende activiteiten. Iemand krijgt veelal óf voorliggende ondersteuning óf een geïndiceerde maatwerkvoorziening; de combinaties hiertussen worden onvoldoende gerealiseerd. De veronderstelling is (te vaak) dat deze combinaties alleen te maken zijn bij de nieuwe instroom, maar wij zijn van mening dat het grootste potentieel zit in het laten doorstromen (naar lichtere ondersteuning) en het laten uitstromen. Hiervoor geldt dat wanneer in de huidige situatie een inwoner tweedelijnszorg ontvangt, deze in veel gevallen uit beeld is bij de consultenten en bij Incluzio. Wanneer de gemeente meer inzicht verkrijgt in de realisatie van cliëntdoelen, wordt men ook beter in staat om zorgaanbieders aan te spreken op de realisatie hiervan en neemt de gelijkwaardigheid (op inhoud) toe. Het feit dat de jeugdzorg grotendeels is belegd binnen een lumpsumcontract doet – zeker zolang de gemeente op basis van het zorgverbruik de financiële tekorten aanvult – niet af aan het belang van deze inzet.

Inzicht in de opbrengst uit regionale samenwerkingen

De gemeente Rheden werkt op verschillende beleidsterreinen samen in de regio, maar heeft er ook voor gekozen om specifieke taken juist lokaal te organiseren. Het grootste deel van de regionale samenwerking is belegd binnen de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland waarin met elf gemeenten uitvoering wordt gegeven aan de inkoop en het contractmanagement van de Wmo en de jeugdzorg. Daarnaast wordt er binnen deze regeling gezamenlijk uitvoering gegeven aan het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) en de Participatiewet. Ook werken elf (deels andere) gemeenten samen binnen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden, waar bijvoorbeeld de GGD, Veilig Thuis, GHOR en de ambulancezorg zijn ondergebracht. Verder wordt voor leerlingenvervoer regionaal samengewerkt en maakt de gemeente Rheden deel uit van de Groene Metropoolregio waarbinnen onder andere op het gebied van cultuur wordt samengewerkt. Tot slot wordt er binnen de minimaregelingen regionaal samengewerkt rondom bijvoorbeeld de Gelrepas.

De verschillende samenwerkingsverbanden stellen de gemeente Rheden in staat om, op basis van een groter volume, meer slagkracht te organiseren, efficiënter te werken en de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening beter te waarborgen. Tegelijkertijd zijn er ook mogelijkheden om meer maatschappelijk of financieel rendement te behalen uit de regionale samenwerkingen. Hierna noemen we hiervoor enkele aandachtspunten.

- Er zouden betere regionale afspraken rondom huisvesting gemaakt kunnen worden om zo uitstroom uit residentiële voorzieningen te realiseren (jeugdzorg), maar ook om voldoende huisvesting voor statushouders te realiseren.
- Er zouden gerichtere doelen kunnen worden gekoppeld aan taken die zijn uitbesteed. Dit geldt bijvoorbeeld voor re-integratietrajecten, maar ook voor de Wmo en jeugdzorg.
- Mogelijk kan een deel van de activiteiten op het re-integratiegebied in eigen beheer worden uitgevoerd. Er wordt momenteel onderzocht of groepstrainingen voor inburgeraars en trainingen in empowerment in eigen beheer kunnen worden uitgevoerd. Hier valt mogelijk winst te behalen.

HOOFDSTUK 5

Besparingsmaatregelen

Dit hoofdstuk beschrijft besparingsmaatregelen die zijn gericht op het vergroten van procesregie en het integraal werken. Deze maatregelen zorgen uiteindelijk voor meer grip op de uitgaven van de zorgkosten en maken dat minder inwoners gebruikmaken van een maatwerkvoorziening en/of dat de gemiddelde kosten per zorgverbruiker afnemen. In dit hoofdstuk is ook een eerste aanzet gedaan om de financiële impact van de maatregelen inzichtelijk te maken. Deze impact zal op een later moment geconcretiseerd en gevalideerd dienen te worden, zodat deze ook op draagvlak van de betrokken medewerkers kan rekenen.

Een onderdeel van de verstrekte onderzoeksvragen is om in beeld te brengen welke bestedingen toehoren aan taken die bovenwettelijk zijn en op welke onderdelen hierin alternatieve keuzes te maken zijn. Om besparingen te realiseren ligt het voor de hand om kritisch te kijken naar deze (veelal) subsidies. Daarmee kan een afweging worden gemaakt welke besparingen te realiseren zijn. Uit het overzicht in hoofdstuk 3 blijkt dat de potentiële besparingen de meest kwetsbare inwoners raken en/of interen op de sociale basis. Het betreft vanzelfsprekend een politieke afweging of de gemeente Rheden dit moet willen. Met het oog op het gepresenteerde donutmodel zijn wij echter van mening dat besparen op het sociaal domein vraagt om evenwichtige keuzes. Het advies hiervoor zou zijn om te investeren op het verkrijgen van grip en sturing op de zorgkosten, in plaats van het verschralen van het voorliggend aanbod. Naast het feit dat hier meer kosten in omgaan – de kosten voor maatwerkvoorzieningen vanuit Wmo en Jeugdwet bedragen in totaal € 33 miljoen en 54% van de totale kosten van het sociaal domein - en dus ook meer te besparen valt, stelt het voorliggend aanbod in staat om de geboden ondersteuning op een goedkopere manier in te zetten. Dit gaat echter niet vanzelf en vraagt om gerichte keuzes en een gerichte aanpak.

Binnen het Koersdocument heeft de gemeente vier thema’s benoemd waarop komende jaren wordt ingezet, namelijk (1) bestaanszekerheid, (2) sociale basis, (3) gezond & vitaal en (4) integrale wijkaanpak. Bij de uitwerking van de maatregelen bleek dat de veelal maatregelen over de thema’s heen gaan waardoor een exacte toedeling niet mogelijk bleek. Bij de selectie van de maatregelen hebben we vooral gekeken naar welke maatregelen het meest kansrijk zijn conform het eerder geïntroduceerde donutmodel. Dit betekent dat de maatregelen moeten zorgen voor evenwicht in:

- inhoud en financiën: de inhoudelijke consequenties (voor inwoners, partners en ambtelijke organisatie) moeten transparant zijn en meegewogen worden met de financiële consequenties
- de verhouding tussen ombuigingen van algemene voorzieningen (bijvoorbeeld subsidies) en maatwerkvoorzieningen
- inspanning en resultaat: het moet duidelijk zijn welke stappen gezet moeten worden, wat dit kost, of het resultaat ertegen opweegt en of de stappen haalbaar zijn.

5.1 Voorgestelde besparingsmaatregelen

De maatregelen die in dit hoofdstuk staan uitgewerkt, zijn maatregelen die de gemeente kan nemen om de ondersteuning gerichter in te zetten en om de beweging naar voorliggende voorzieningen beter mogelijk te maken. Naast de beschreven maatregelen hebben we nog enkele alternatieve maatregelen uitgewerkt.

Maatregel 1. Maak capaciteit vrij voor casemanagement

Op het moment dat een beschikking aan een inwoner is afgegeven, raakt deze inwoner in veel gevallen uit beeld tot het moment dat er aanleiding is om opnieuw contact te hebben. We hebben geconcludeerd dat de samenwerking tussen consulenten, Incluzio en de gecontracteerde zorginstellingen niet altijd zorgt voor een kritische blik op welke ondersteuning op dat moment het meest passend is. In veel gevallen wordt de cliëntsituatie voor het eerst weer beoordeeld bij de herindicatie. Uit de praktijk blijkt echter dat een ondersteuningsvraag bijna nooit constant is, in sommige gevallen neemt de ondersteuningsbehoefte toe en in andere situaties gaat het telkens een beetje beter met de cliënt. Beide ontwikkelingen geven aanleiding om een vinger aan de pols te houden en cliënten met een relatief zware ondersteuningsbehoefte regelmatig opnieuw te beoordelen en te onderzoeken welk deel van de ondersteuningsbehoefte mogelijk voorliggend kan worden ingevuld.

Wij adviseren om casemanagement (meer procesregie) vorm te geven door te investeren in de kennis van consultenten, maar ook in capaciteit om sturing op cliëntdoelen mogelijk te maken. De inzet van casemanagement (als rol, taak of functie) is erop gericht om één vast aanspreekpunt bij de gemeente te organiseren voor de inwoner. De casemanager houdt contact met de inwoner en bekijkt op gezette tijden of het ondersteuningsaanbod aansluit bij de situatie van de cliënt en de geformuleerde doelstellingen. Indien dit niet het geval is, dan is de casemanager bevoegd om de inzet op of af te schalen. Hierdoor wordt niet alleen het contact met de inwoner verbeterd en vergroot, maar het zorgt er ook voor dat het ondersteuningsaanbod beter aansluit bij de ontwikkelingen binnen de situatie van de cliënten. Op dit moment is er echter beperkte sturingsinformatie beschikbaar die sturing op cliëntdoelen mogelijk maakt.

Daarnaast heeft de casemanager ook een sturende rol richting de zorgaanbieders. De casemanager monitort de mate waarin de gestelde doelen worden behaald en voert hierover het gesprek met zorgaanbieders. Wanneer de casemanager constateert dat de doelen onvoldoende worden behaald, of al behaald zijn, dan treedt deze hierover in overleg met de zorgaanbieders, zodat de ondersteuning op basis hiervan kan worden herzien. De verwachting is dat door het - op cliëntniveau - voeren van deze dialoog met de zorgaanbieders; de aansluiting tussen de ondersteuningsbehoefte en het ondersteuningsaanbod beter wordt geborgd.

Financiële effecten

Onze inschatting is dat wanneer de rol van casemanager op de juiste manier wordt vervuld, er ongeveer 2% op de totale zorgkosten bespaard kan worden. Echter, op dit moment is er sprake van een hoge werkvoorraad en is het niet de verwachting dat deze rol vervuld kan worden binnen de huidige formatie. Nader onderzoek moet uitwijzen voor welke doelgroep deze rol moet worden ingezet en wat de frequentie moet zijn van het contact. Op basis daarvan kan een specifiekere inschatting worden gemaakt van de benodigde formatie. Om de besparing te verdisconteren in de effecten stellen wij deze bij naar 1,5%. Dit betekent dat 0,5% van de besparing op de zorgkosten wordt ingezet voor het verstevigen van de ambtelijke capaciteit. Dit betekent dat op basis hiervan beschikbaar is € 166.000 beschikbaar is om de capaciteit te vergroten.

Maatregel 2. Herbeoordeling van zestig complexe cliënten

Deze maatregel vraagt om een projectmatige herbeoordeling van, in eerste instantie, zestig complexe casussen (Wmo en jeugdzorg). Met complexe casussen worden inwoners bedoeld die naast een indicatie voor bijvoorbeeld specialistische begeleiding ook andere vormen van ondersteuning ontvangen. Het doel is om met een frisse blik opnieuw te kijken naar zestig complexe casussen en te onderzoeken in welke mate afschaling nodig is en/of cliënten mogelijk beter vanuit de Wlz geholpen kunnen worden.

Financiële effecten

De ervaring is dat een herbeoordeling van complexe trajecten in zo'n 50% van de gevallen tot afschaling leidt, waardoor gemiddeld zo'n 20% van de kosten bespaard kunnen worden door zorg gerichter in te zetten. De totale verwachte besparing is afhankelijk van de totale zorgkosten van de complexe trajecten die nader worden onderzocht. Voor dit rapport ramen wij de totale kosten per gezin op € 50.000. Binnen deze verwachting is inbegrepen dat bij sommige cliënten het traject juist intensiever/langer wordt. Het uitvoeren van een herbeoordeling vergt capaciteit en uit een nadere analyse zal moeten blijken in welke mate deze capaciteit vanuit de bestaande formatie kan worden vrijgemaakt.

Wij schatten in dat het herbeoordelen van één complexe casus inclusief de coördinatie en afhechting gemiddeld twee dagen in beslag neemt. De benodigde inzet voor zestig casussen bedraagt hiermee ongeveer 0,50 fte. Wanneer we uitgaan van de integrale loonsom van € 85.000 per jaar dan ramen we de projectkosten op € 42.500.

Maatregel 3. Alternatief hulpaanbod voor tien complexe gezinnen/situaties

De vraag die bij deze maatregel centraal staat, is of gezinnen met complexe problematiek op een andere manier beter en goedkoper geholpen kunnen worden. Hierbij is de uitnodiging om niet alleen te kijken naar het voorzieningenaanbod, maar de professional ook de ruimte te geven om zaken voor de inwoner te realiseren en te bekostigen die buiten het huidige voorzieningenaanbod omgaan. Sommige gezinnen zijn beter geholpen met bijvoorbeeld een wasmachine, een auto, een woning of iets wat minder voor de hand ligt.

Het idee van de maatregel is om tien complexe casussen te selecteren – dit hoeven niet per se de duurste te zijn – en op basis van de gezinssituatie te kijken wat er nodig is om deze gezinnen te helpen. Wij hebben begrepen dat eerder de Doorbraakmethode van het Instituut voor Publieke Waarde (IPW) in praktijk is gebracht, maar dat deze aanpak onvoldoende aandacht heeft gekregen.

Financiële effecten

In verschillende andere gemeenten is een soortgelijke maatregel doorgevoerd. In die gemeenten bleek een realistische inschatting van de besparing 1% van de totale zorgkosten te zijn. De procentuele besparing bij een concrete casus op een concrete voorziening kan een stuk hoger uitvallen. Daarnaast kan er een besparing voortkomen uit de lessen die hieruit getrokken worden.

Het doel van deze maatregel is om (in eerste instantie) de tien meest complexe gezinnen in beeld te brengen en deze gericht en integraal te ondersteunen. Voor de uitvoering en coördinatie van dit project schatten wij een benodigde inzet van 0,5 fte voor de duur van één half jaar. Wanneer we uitgaan van een integrale loonsom van € 85.000 per jaar, dan komt dit neer op een projectbegroting van € 21.250. Daarnaast zal deze maatregel ook een tijdsinvestering vragen van de uitvoering.

Maatregel 4. Passende toewijzing naar (waar mogelijk) lichtere vormen van ondersteuning (jeugdzorg)

Niet alle ondersteuningsvragen van jeugdigen of hun ouders/verzorgers vallen onder de Jeugdwet of hoeven met jeugdhulp beantwoord te worden. Binnen de Jeugdwet is niet duidelijk afgebakend wat wel en wat niet onder de Jeugdwet valt. Sommige vragen horen bij het opgroeien en opvoeden, en zouden beantwoord kunnen worden binnen de sociale context van een gezin en bijbehorende (informele) hulpstructuren.

Het doel van deze maatregel is om projectmatig nog gerichter in te zetten op het normaliseren en verwijzen naar voorliggende voorzieningen. Door de reikwijdte van de jeugdhulpplicht af te bakenen en deze helder te positioneren in de bredere context van het sociaal domein, kunnen minder indicaties worden verstrekt. Hierbij kunt u denken aan cliëntverwijzingen in geval van bijvoorbeeld vechtscheidingen. Deze beweging sluit ook aan bij de uitkomst van het onderzoek van 'Roep om een overheid die verantwoordelijkheid neemt'[7] (SCP). In dit onderzoek blijkt dat ook inwoners een grotere verantwoordelijkheid willen nemen en willen delen in de maatschappelijke opgaven. Het vraagt echter wel een gerichte dialoog om het kunnen en willen van inwoners van elkaar te onderscheiden en hierop het ondersteuningsaanbod af te stemmen.

Op landelijk niveau wordt momenteel een dialoog gefaciliteerd over het normaliseren van de jeugdhulp en het benutten van het sociaal netwerk. De opbrengsten van deze landelijke dialoog worden uiteindelijk vertaald naar opleidingen, trainingen, kwaliteitskaders en richtlijnen. Daarnaast past het Rijk de Jeugdwet aan, zodat deze zich primair richt op de jeugdzorgplicht van gezinnen in de meest kwetsbare situaties. De verwacht is dat de wet pas in 2025 wordt aangepast.

Ook lokaal kunnen er initiatieven ontplooid worden om te normaliseren en te demedicaliseren. Het doel hiervan is om een kader te ontwikkelen waaruit duidelijk wordt wat jeugdhulp is. Het advies is om hierin gezamenlijk met relevante ketenpartners (zoals huisartsen en het onderwijs) op te trekken en gezamenlijk een visie op het normaliseren te ontwikkelen. Het onderliggende doel is om te normaliseren, de aanspraak te beperken en de professionals te trainen hoe daarmee om te gaan. Hoewel een groot deel van de jeugdhulp is belegd binnen een lumpsumcontract met aanbieders, blijft de gemeente verantwoordelijk en blijft de urgentie bestaan om zoveel mogelijk af te schalen.

Naast normaliseren is het van belang om zorg af te schalen en vaker te verwijzen naar collectieve (voorliggende) voorzieningen en ook vaker ondersteuningsbehoeften van inwoners gezamenlijk met Incluzio en het voorliggend aanbod vorm te geven. Deze maatregel heeft met name effect op de intensiteit van de voorzieningen die worden ingezet. Dit is voor consulenten een inhoudelijke afweging (kan een lagere intensiteit ook passend zijn voor de inwoner en welke rol zou Incluzio kunnen vervullen?) en gedeeltelijk een financiële afweging (is deze intensiteit echt nodig, gelet op de kosten?). Voor een deel van de cliënten is de inzet van een lagere intensiteit mogelijk, voor een ander deel niet. Een lagere intensiteit leidt tot een financiële besparing.

Financiële effecten

Het eerste doel van deze maatregel is om in totaal 2-4% minder verwijzingen te realiseren. Het tweede doel is afschaling van de cliënten met een verwijzing. Zij krijgen een indicatie die een intensiteit lager is. De totale besparing van deze maatregel bedraagt gemiddeld zo'n 2% van de totale kosten op de jeugdzorg.

[7] SCP (2023) 'Roep om een overheid die verantwoordelijkheid neemt'.

Deze maatregel zal om inhoudelijke beleidscapaciteit vragen om de implementatie van deze maatregel in de vorm van een projectstructuur te coördineren en te implementeren. Wij schatten de benodigde beleidscapaciteit op 0,5 fte voor de duur van één jaar. Op basis van een integrale loonsom van € 85.000 vormt de totale begroting € 42.500.

Maatregel 5. Voorkomen en verkorten van residentiële zorg

Deze maatregel ziet toe op het voorkomen en verkorten van residentiële zorg en staat ook als zodanig beschreven in de Hervormingsagenda Jeugd. De maatregel wordt gerealiseerd door lokaal kritischer te kijken bij het afgeven van een beschikking en per casus te zoeken naar een reëel lokaal alternatief. Hoewel een groot deel van de beschikkingen wordt afgegeven door de gemeentelijke toegang wordt een deel van de beschikkingen voor residentiële zorg afgegeven via een bepaling van de gecertificeerde instellingen (GI's) of een verwijzing van een medisch specialist. Daarnaast dient er gekeken te worden naar een versnelde doorstroom vanuit regionale residentiële zorg naar lokale verblijfsvoorzieningen.

In regionaal verband moet er gekeken worden naar het ontwikkelen van andere soorten woonvoorzieningen, bijvoorbeeld pleegzorg. Concreet kunnen de gemeenten de volgende acties ondernemen die bijdragen aan het voorkomen en verkorten van residentiële zorg:

- Het belang van voorkomen en verkorten van residentiële zorg blijven aankaarten binnen de regio.
- Kijken wat er vanuit Incluzio en lokale voorzieningen mogelijk/nodig is om systeemaanbieders te helpen bij het realiseren van de opgave.
- Het ontwikkelen van lokale (kleinschaligere) woonlocaties. Onderdeel van het plan is ervoor te zorgen dat dit aanbod toeneemt.
- Meer focus leggen op het systeem van de jongeren om zo snellere uitstroom te realiseren.
- Kritisch kijken naar wat je kunt doen in de tussenperiode dat residentiële voorzieningen worden afgebouwd, maar de nieuwe voorzieningen nog niet beschikbaar zijn. Dit leidt doorgaans tot hoge kosten door de relatief hoge benodigde begeleidingscapaciteit.

Financiële effecten

Op basis van een inschatting uit de Hervormingsagenda Jeugdzorg (2023) verwachten wij een potentiële besparing van 25% op de totale kosten van de residentiële jeugdzorg. Deze besparing wordt gerealiseerd doordat een relatief goedkopere alternatieve vorm van ondersteuning wordt geboden en er wordt ingezet op snellere doorstroom. Aangezien een deel van deze cliënten andere vormen van ondersteuning ontvangt, hebben wij deze besparing gehalveerd naar een besparing van 12,5% op de kosten voor jeugdzorg met verblijf. De investeringen voor deze maatregel zijn op voorhand lastig te kwantificeren. Er zal in ieder geval beleidscapaciteit beschikbaar moeten komen om dit project te leiden. Wij schatten de benodigde capaciteit op 0,4 fte hetgeen neerkomt op € 34.000.

5.2 Alternatieve maatregelen

Hierna beschrijven we vier aanvullende en alternatieve maatregelen waarop de gemeente kan inzetten om de gewenste besparing te realiseren. Voor deze maatregelen geldt dat zij mogelijk niet allemaal direct tot financieel rendement leiden, maar mogelijk wel positief kunnen bijdragen aan de impact van de bestede middelen.

Ophaalactie Wmo-middelen

Op dit moment is er geen zicht op het daadwerkelijke gebruik van hulpmiddelen. Overwogen kan worden om bij gebruikers het gebruik in beeld te brengen en om inwoners die niet of beperkt gebruikmaken van de hulpmiddelen op te roepen om de hulpmiddelen in te leveren. Op deze manier kunnen bijvoorbeeld de vrijgekomen rolstoelen (opnieuw) beschikbaar worden gesteld aan inwoners die deze hard nodig hebben.

Meer re-integratie in eigen beheer uitvoeren en minder uitbesteden

Binnen de gemeente is men bezig om te kijken of groepstrainingen voor inburgeraars en trainingen in empowerment in eigen beheer kunnen worden uitgevoerd om zo kosten te besparen en de impact hiervan te vergroten; daar is winst te behalen. Ook voor andere trajecten zoals het project Doorslag zou nader verkend kunnen worden of het uitbreiden hiervan aanvullend rendement oplevert. Er is eerder al regionaal gekeken of jobcoaches in dienst genomen konden worden binnen de regionale samenwerking. Rheden heeft hier destijds niet voor gekozen omdat het de gemeente kwetsbaar zou maken, maar dit kan mogelijk op basis van een nadere analyse worden heroverwogen. Een overweging kan zijn om de sociale activering te integreren in de sociale basis en zodoende onderdeel te maken van de opdracht van Incluzio.

Inzet toezichthouder

De inzet van de toezichthouder is er hoofdzakelijk op gericht om bij het verstrekken van een indicatie zorgvuldig te kijken naar nieuwe aanbieders en nieuwe budgethouders of diens vertegenwoordigers (bewindvoerder, curator of uitvoerder pgb-taken). Door op dat moment extra kritisch te zijn, wordt voorkomen dat ongeschikte aanbieders zorg leveren of op een onrechtmatige manier zorg wordt geleverd. Naast deze inzet kan de toezichthouder ook gedurende later in het (zorg)proces betrokken zijn.

In andere gemeenten zien wij dat adequaat toezicht bijdraagt aan een verlaging van de kosten, doordat ook zorgaanbieders kritischer zijn op de zorg die ze leveren en declareren. Het vergroten van de inzet van de toezichthouder biedt mogelijk potentieel voor een gerichte besparing. De effecten van een toezichthouder zijn tweeledig. Enerzijds is er sprake van direct rendement wanneer terugvorderingen succesvol worden gerealiseerd of wanneer cliëntenstops worden gerealiseerd. Deze trajecten zijn doorgaans intensief, maar doordat de bedragen doorgaans fors zijn, loont het de moeite. Daarnaast zorgt de toezichthouder voor de realisatie van rendement wanneer geboden ondersteuning wordt voorkomen of kan worden afgeschaald. Dit kan bijvoorbeeld worden gerealiseerd wanneer de looptijd van de indicatie niet (langer) aansluit bij de cliëntsituatie of wanneer de kwaliteit onvoldoende is.

Uit onderzoek[8] naar de effectiviteit van de toezichthouder (Wmo en jeugd) in andere gemeenten (Tilburg, Zaanstad, Arnhem en Zoetermeer) blijkt dat de opbrengsten van de toezichthouder vaak meer dan het dubbele van de totale investering bedragen. Ook wij zien in onze adviespraktijk in (Brummen, De Wolden Hogeveen, Wierden en Zutphen) deze verhouding. In deze onderzoeken zien wij dat er doorgaans één toezichthouder (Wmo en jeugdzorg) wordt ingezet per ongeveer 35.000 inwoners. Wanneer we deze verhouding vertalen naar de gemeente Rheden dan zou dit in totaal 1,25 fte betekenen.

[8] Significant (2022) Investeringen en opbrengsten van Wmo toezicht.

Gerichter contracteren

Voor Wmo en Jeugdwet zijn diverse partijen gecontracteerd (lokaal en regionaal), waarbij het niet altijd goed mogelijk is om te werken volgens de norm en visie van de gemeente Rheden. De gemeente ziet bijvoorbeeld dat het lastig is om regionale aanbieders mee te krijgen om af te schalen en de samenwerking met Incluzio vorm te geven. De gemeente kan ervoor kiezen om in het toekomstige inkoopprocedures (lokaal en regionaal) selectiecriteria op te nemen die in staat stellen om zorgaanbieders te selecteren (en uit te sluiten) op basis van hun lokale betrokkenheid en de wijze waarop ze de brede visie en beweging binnen de gemeente Rheden omarmen. Tot slot kan de gemeente onderzoeken in welke mate het mogelijk is om regionale aanbieders te contracteren op basis van een jaarlijks overeengekomen plafondbedrag. Dit plafondbedrag nodigt aanbieders uit om kritisch te kijken naar effectieve bestedingen van de middelen en tijdig het gesprek te voeren wanneer blijkt dat dit budgettair kader dreigt te gaan knellen.

Gerichtere doelen koppelen aan uitbestede taken

Er is door de onderzoekers geconstateerd dat niet met alle partners duidelijke doelen zijn afgesproken en/of dat hierop niet altijd goed wordt gestuurd. Bijvoorbeeld op het afschalen van zorg wordt op dit moment onvoldoende gestuurd. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de uitbestede re-integratietrajecten en voor de financiële hulpverlening van Humanitas waarvan de inzet momenteel niet goed is afgestemd op de gemeentelijke schuldhulpverlening. Tot slot kan dit gelden voor de afspraken over nieuw beschut werk met arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor.

Loonkostensubsidies inzetten voor alle doelgroepen met een lagere loonwaarde

De gemeente biedt al loonkostensubsidies aan, maar mogelijk valt er meer maatschappelijk rendement te behalen door deze uit te breiden en dit actief te gaan uitdragen. De gemeente organiseert loonkostensubsidietrajecten zelf, alleen de jobcoaching wordt ingekocht. De vraag is echter of jobcoaching voor de andere doelgroepen dan de nieuwe doelgroep wel zo intensief nodig is.

5.3 Financiële effecten (indicatief)

In de volgende tabel hebben wij (op basis van de begroting 2024) een eerste inschatting gegeven van de mogelijke besparingen van de eerste vijf besparingsmaatregelen. De impact hiervan is op dit moment nog indicatief en dient nog nader uitgewerkt, geconcretiseerd en gevalideerd te worden. Verder zijn wij in dit schema uitgegaan van een eerste inschatting van de structurele aanvullende kosten en van de opstartkosten zoals deze eerder staan beschreven. Bij deze inschatting zijn we ervan uitgegaan dat de huidige uitvoeringscapaciteit aansluit bij de werklast. De inzet op deze maatregelen brengt mogelijk een verhoogde werklast van de huidige uitvoeringscapaciteit met zich mee, nader onderzoek zal moeten uitwijzen of deze capaciteit hiervoor moet worden bijgesteld.

Omdat de gemeente afgelopen jaren het initiële lumpsum-bedrag van de lokale jeugdzorg heeft opgehoogd zijn ook deze kosten integraal meegenomen. Tot slot dient opgemerkt te worden dat sommige maatregelen op elkaar inwerken (omdat ze hetzelfde doel beogen) waardoor het totale effect wellicht niet overeenkomt met de som van de individuele effecten.

Tabel 1. Potentieel financieel effect van de vijf besparingsmaatregelen.

Maatregel	Brutobesparing (indicatief)	Structurele kosten	Nettobesparing	Opstartkosten
Maatregel 1. Maak capaciteit vrij voor casemanagement	€ 614.300	€ 165.827	€ 448.473	
Maatregel 2. Herbeoordeling van zestig complexe cliënten	€ 300.000		€ 300.000	€ 42.500
Maatregel 3. Alternatief hulpaanbod voor complexe gezinnen/situaties	€ 307.150		€ 307.150	€ 21.250
Maatregel 4. Passende toewijzing naar (waar mogelijk) lichtere vormen van ondersteuning (jeugdzorg)	€ 337.820		€ 337.820	€ 42.500
Maatregel 5. Voorkomen en verkorten van residentiële zorg	€ 233.250	€ 116.625	€ 116.625	€ 34.000
Totaal	€ 1.792.520	€ 282.452	€ 1.510.068	€ 140.250

HOOFDSTUK 6

Conclusie en afwegingen

In dit onderzoek hebben wij ons geconcentreerd op de vraag: hoe kun je op een toekomstbestendige manier besparingen doorvoeren binnen het sociaal domein? Deze vraag hebben wij beantwoord aan de hand van het donutmodel dat veronderstelt dat besparen binnen het sociaal domein vraag om evenwichtige keuzes. Hierbij merken wij op dat een goede sociale basis de gemeente ook in staat stelt om af te schalen, te normaliseren en een beroep te doen op informele voorzieningen om zodoende de betaalbaarheid te bevorderen.

De financiële situatie nodigt uit om keuzes te maken

Uit onze analyse blijkt dat de gemeente Rheden in 2023 minder inzet voor het sociaal domein dan dat de gemeente hiervoor vanuit het Rijk ontvangt (€ 61,3 miljoen versus € 67,5 miljoen). Hierbij is geen rekening gehouden met een redelijke verdeling van de gemeentebrede centrale overhead (totaal € 17,7 miljoen). Per saldo heeft Rheden bij de herziening van het gemeentefonds te maken met een fors negatief herverdeeleffect. Dit blijkt uit de suppletie-uitkering die de gemeente ter compensatie ontvangt en die in 2023 € 3,4 miljoen bedraagt. Een beter saldo voor het sociaal domein betekent dus niet per se een beter gemeentebreed totaalsaldo. Het is daarom aannemelijk dat ondanks een beter saldo binnen het sociaal domein een (gemeentebrede) taakstelling nodig is/blijft.

Voorliggende voorzieningen vormen de basis

De gemeente Rheden heeft stevig ingezet op de beweging naar voorliggende voorzieningen door bijvoorbeeld voorzieningen aan te bieden in het voorliggend veld. Een mogelijkheid om te besparen is om (één deel van) de subsidies in het voorliggend veld niet meer te verstrekken of te versoberen. De wijze waarop deze gemeente deze voorliggende voorzieningen versobert vraagt echter om een politieke afweging. Wij adviseren de gemeente om hierin zorgvuldige afwegingen te maken om te voorkomen dat de meest kwetsbare inwoners te veel worden geraakt. Onzes inziens moet vaker worden gekeken naar de mate waarin het voorliggende aanbod onderdeel kan zijn van het zorgaanbod, waarbij het niet langer (uitsluitend) moet worden gezien als alternatief. Daarnaast kan wellicht de gerichtheid van deze voorzieningen worden vergroot.

Zet projectmatig in op vijf potentiële besparingsmaatregelen

Wij adviseren om breed in te zetten op het creëren van grip op de zorgkosten. Daar zijn kosten te besparen zonder dat de gemeente inteert op de sociale basis en is daarnaast in lijn met de gekozen koers. De maatregelen zorgen ervoor dat er minder inwoners gebruik maken van een maatwerkvoorziening en/of dat de gemiddelde zorgkosten per cliënt afnemen.

In dit rapport hebben we onderstaande vijf besparingsmaatregelen uitgewerkt:

1. Maak capaciteit vrij voor casemanagement.
2. Herbeoordeling van zestig complexe cliënten.
3. Alternatief hulpaanbod voor complexe gezinnen/situaties.
4. Passende toewijzing naar (waar mogelijk) lichtere vormen van ondersteuning.
5. Voorkomen en verkorten van residentiële zorg.

Deze maatregelen zijn getoetst op de mate waarin ze (1) bijdragen aan het realiseren van financiële impact, (2) uitvoerbaar zijn en (3) de sociale basis in stand houden. Wij hopen dat deze maatregelen de gemeente Rheden in staat stellen om een weloverwogen besluit te nemen over de besparingsmaatrelen. Wij adviseren in ieder geval om deze maatregelen projectgericht in praktijk te brengen. Hierbij realiseren wij ons dat de wijze waarop – en de snelheid waarmee – zij geïmplementeerd kunnen worden, verschilt.

Wij adviseren om voor de maatregelen die u in praktijk brengt één projectteam met een projectverantwoordelijke aan te stellen. De eerste stap is om per maatregel een implementatieplan op te stellen waaruit blijkt wie waarvoor verantwoordelijk is en welke stappen in welke volgorde moeten worden uitgevoerd.

Verder adviseren wij om een communicatieplan op te stellen. De implementatie van de maatregelen gaat een impact hebben op consulenten, inwoners, samenwerkingspartners en zorgaanbieders. Wij adviseren om zowel op het niveau van de individuele maatregelen, maar ook op het niveau van het totaal aan maatregelen consequent en eenduidig te communiceren.

Overweeg de alternatieve besparingsmaatregelen

Naast de vijf voorgestelde ombuigingsmaatregelen hebben we ook zes maatregelen genoemd die in de looptijd van dit onderzoek nog niet nader zijn geconcretiseerd. Deze maatregelen leveren mogelijk niet direct een omvangrijke besparing op, maar dragen wel bij aan een gerichte inzet van de beschikbare middelen. Dit zijn de volgende maatregelen:

1. Ophaalactie Wmo-middelen.
2. Meer re-integratie in eigen beheer uitvoeren en minder uitbesteden.
3. Inzet toezichthouder
4. Gerichter contracteren
5. Gerichtere doelen koppelen aan uitbestede taken.
6. Loonkostensubsidies inzetten voor alle doelgroepen met een lagere loonwaarde.

Wij adviseren om te beoordelen of er voldoende legitimiteit is om deze maatregelen nader te onderzoeken en/of in praktijk te brengen.

Tot slot

De gemeente staat voor een grote financiële opgaven. Wij adviseren daarom om stevig in te zetten op de voorgestelde maatregelen die betrekking hebben op het afbouwen/ombuigen van de maatwerkvoorzieningen. Daarnaast adviseren wij om de alternatieve maatregelen in overweging te nemen. Het doel hiervan is om vooral in te zetten (en te sturen) op (i) het verlagen van het aantal inwoners dat gebruikmaakt van tweedelijnszorg en (ii) het naar beneden brengen van de gemiddelde kosten per zorggebruiker. De financiële opgaven nodigen ook uit om kritisch te kijken naar de mogelijkheden om de subsidies aan voorliggende voorzieningen te versoberen. Wat ons betreft vraagt dit om een politieke afweging waarbij wij u adviseren om deze zoveel mogelijk in lijn te brengen met de inhoudelijke ambities uit uw ‘koersdocument’.

Berenschot

WIJ ZIJN BERENSCHOT, GRONDLEGGER VAN VOORUITGANG

Nederland is continu in ontwikkeling. Maatschappelijk, economisch en organisatorisch verandert er veel. Al 85 jaar volgen wij als adviesbureau deze ontwikkelingen op de voet en werken we aan een vooruitstrevende samenleving. De behoefte om iets fundamenteels te betekenen voor mens en maatschappij zit in onze genen. Met onze adviezen en oplossingen hebben we dan ook actief meegebouwd aan het Nederland van vandaag. Altijd op zoek naar duurzame vooruitgang.

Alles wat we doen, is onderzocht, onderbouwd en vanuit meerdere invalshoeken bekeken. Zo komen we tot gefundeerde adviezen en slimme oplossingen. Die zijn op het eerste gezicht misschien niet altijd de meest voor de hand liggende. Juist deze eigenzinnigheid maakt ons uniek. Daarbij zijn we niet van symptoombestrijding. En gaan pas naar huis als het is opgelost.

Berenschot B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG UTRECHT
Postbus 8039, 3503 RA UTRECHT
030 2 916 916
www.berenschot.nl

Opiniepijlers

Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden

Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden

Het maatschappelijk middenveld reageert op verdiepende vragen

Interviews
Citaten
Infographics

gemeente Rheden

OPINIE PIJLERS
In gesprek met bewoners

Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden
Het maatschappelijk middenveld reageert op verdiepende vragen

Onderzoeksbureau Opiniepijlers, 2023
In opdracht van de gemeente Rheden
Samenstelling Reinder Boeve en Frank Bolder
Graphics, ontwerp en opmaak Louman & Friso ontwerpbureau

Disclaimer Uitspraken, conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op gesprekken met respondenten. Feiten, aantallen en cijfers zijn verwerkt zoals ze zijn genoemd in deze gesprekken en niet verder getoetst. Citaten worden opgenomen als het exemplarische voorbeelden zijn en als er over het betreffende onderwerp vergelijkbare opmerkingen zijn gemaakt.

Leeswijzer diagrammen Bij een deel van de vragen kon gekozen worden uit meerdere antwoorden. In dat geval kan het percentage hoger zijn dan 100 procent.

Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden

Het maatschappelijk middenveld reageert op verdiepende vragen

gemeente Rheden

OPINIE PIJLERS
In gesprek met bewoners

Inhoud

1 Managementsamenvatting 6

2 Voorbereiding onderzoek en opbouw rapportage 9

Resultaten

3 Deelnemers aan het onderzoek 11

4 Trends en ontwikkelingen 13

5 Sociale basis 26

6 Bestaanszekerheid 37

7 Omkijken naar elkaar 42

8 Hoe kunnen we focussen? 48

9 Druk op de zorg 59

10 Leidende principes 66

11 Integrale dienstverlening 69

12 Wat wilt u ons nog meegeven? 72

Bijlage 75

1 Managementsamenvatting

Dit online survey onder netwerkpartners van de gemeente Rheden heeft 86 reacties opgeleverd, met een ruime oogst aan inhoudelijke bespiegelingen op de Rhedense koers voor het sociaal domein. De respondenten zijn als betaalde kracht of vrijwilliger aangesloten bij 57 verschillende organisaties, van sportverenigingen, dorpshuizen en scholen tot welzijns- en huisartsenorganisaties. De meeste reacties kwamen uit de hoek van welzijn, maar ook zorg en sport/beweging zijn goed vertegenwoordigd onder de respondenten. Onder de respondenten waren ook ondernemers. In deze managementsamenvatting kijken we 'door de oogharen' naar de resultaten van dit onderzoek. Om een vollediger beeld te geven van wat er leeft onder netwerkpartners, volgt in de hoofdstukken hierna een weergave van alle inhoudelijke reacties.

In het algemeen kunnen respondenten zich goed vinden in meer 'samen doen' als benadering van sociale en hulpvraagstukken. Verder is er steun voor de leidende principes die de gemeente hanteert in het sociaal domein. De partners zitten voor het grootste deel op één lijn met de gemeente. Wel gaat het in dit onderzoek regelmatig over verantwoordelijkheden en rolverdeling. Ook in een nieuwe koers voor het sociaal domein ligt er een duidelijke rol voor de gemeente, vinden netwerkpartners. Stel dat de samenleving meer zelf aan de slag gaat met oplossingen, dan ligt er voor de overheid meer in het verschiet dan alleen een coachende en adviserende rol. Zoals iemand het verwoordt: 'Er zijn zeker zaken die door de samenleving opgepakt worden, maar de gemeente is wel de motor erachter en niet alle doelgroepen worden bereikt vanuit de samenleving.' De gemeente zal volgens een meerderheid een rol moeten houden

bij inkomensondersteuning, een financiële bijdrage alleen vanuit het Rijk zou onvoldoende zijn.

Respondenten herkennen de kijk die de gemeente heeft op de sociale basis in Rheden. Onder inwoners en in wijken (maar niet in alle) is er veel 'zelfoplossend' vermogen, respondenten hebben er voor een groot deel ook vertrouwen in dat inwoners dit aankunnen. Illustratief is de brede steun voor de stelling dat wijkbewoners een grote stem zouden moeten hebben in de inrichting van hun buurt. Ook voor 'normaliseren', oftewel het niet onnodig medicaliseren of problematiseren van problemen, is brede steun. Wel klinkt er meermaals de oproep om als gemeente te blijven aansluiten bij hulporganisaties en de samenleving, en om inclusiviteit in de samenleving te (blijven) bevorderen. Bij een onderwerp als re-integratie is een terugtrekkende overheid geen goed plan, vindt een meerderheid van de respondenten. Een gemeente zou meer moeten doen dan alleen begeleiding naar betaald werk. 'Het is belangrijk dat mensen meedoen! In veel gevallen is het helpen naar betaald werk. Soms is dit - om wat voor reden dan ook - niet meer mogelijk. Kijk dan op welke manier iemand zijn steentje alsnog kan bijdragen.'

Netwerkpartners juichen het toe als de gemeente openstaat voor innovatie en nieuwe initiatieven. Een voorbeeld dat we voorlegden was het delen van een woning door inwoners, anders dan volgens de klassieke gezinsbewoning. 'Hier ben ik het helemaal mee eens', laat iemand weten, om er meteen een nuttige wenk aan toe te voegen: 'Het is wel belangrijk ervoor te zorgen dat er niet te veel mensen in een te kleine woning gaan wonen waardoor de gezondheid in gevaar komt of dat er over-

last voor de omgeving veroorzaakt wordt.' Wat meer verdeeldheid is er als het gaat over verminderde inzet op geïndiceerde hulp, ten faveure van inzet op preventie en het faciliteren van inwoners in de sociale basis. Enerzijds, zo stellen respondenten, zal er altijd geïndiceerde hulp nodig blijven, 'maar het faciliteren van bewonersinitiatieven is minstens zo belangrijk'. Harde plafonds voor budgetten kunnen op weinig sympathie rekenen. Tweedeling zien we bij de vraag over de kosten voor het sociaal domein. Zou de gemeente die kunnen compenseren door minder in te zetten op bijvoorbeeld de openbare ruimte of recreatie en toerisme? Netwerkpartners vinden het lastig kiezen. Investeringen aan beide kanten is nodig, aldus een respondent die het dilemma schetst: 'Er blijven altijd inwoners die geïndiceerde hulp nodig hebben. Dit kun je als gemeente niet zomaar afschaffen. Het is te makkelijk om alles op de maatschappij te gooien. Wanneer je een gebroken been hebt wordt ook niet gezegd dat je het maar op eigen kracht moeten oplossen.'

De netwerkpartners die meededen aan dit onderzoek zijn het voor een groot deel eens met de weg die de gemeente Rheden inslaat in het sociaal domein. Ze waarderen het dat de gemeente uitgebreid gelegenheid biedt om mee te praten over dit onderwerp. De meeste respondenten zien de meerwaarde van een gemeenschap die nog meer op eigen benen staat – maar ondertussen zien ze ook in de toekomst een duidelijke rol van de gemeente als regisseur, verbinder, meedenker en investeerder.

2

Inleiding
Voorbereiding onderzoek en opbouw rapportage

Op 20 september kwamen netwerkpartners van de gemeente Rheden bijeen in restaurant de Ruif in Rheden. Met als doel een kennisuitwisseling over trends en ontwikkelingen in het sociaal domein. Demograaf Jan Latten leidde het onderwerp in, waarna de genodigden uit het Rhedense maatschappelijk middenveld in groepen spraken over thema's als bestaanszekerheid, gezondheid, de sociale basis en wijkaanpak. Het besprokene dient als input voor het koersdocument sociaal domein waar de gemeente aan werkt. Bijlage 1 is een weergave van de bijeenkomst.

Vervolgens hebben alle netwerkpartners in de gemeente – al dan niet aanwezig op 20 september – via email een uitnodiging gekregen om onze verdiepende vragenlijst in te vullen. Deze had tot doel om nog meer praktijkkennis te genereren over de belangrijkste uitdagingen in de gemeente Rheden als het gaat om maatschappelijke en sociale ontwikkelingen. Op deze manier kunnen netwerkpartners de koers voor het sociaal domein mede vormgeven. De vragen gingen onder meer over de rolverdeling tussen maatschappelijk middenveld, inwoners en de gemeente, en over prioritering van opgaven. De mail is zoveel mogelijk aan personen binnen organisaties gericht.

De vragenlijst hebben wij begin oktober in samenwerking met de gemeente ontwikkeld. Gemeente Rheden leverde ons suggesties voor stellingen. De vragenlijst behandelt achtereenvolgens deze onderwerpen: trends en ontwikkelingen, sociale basis, bestaanszekerheid, omkijken naar elkaar, hoe we kunnen focussen, druk op de zorg, leidende principes in het sociaal

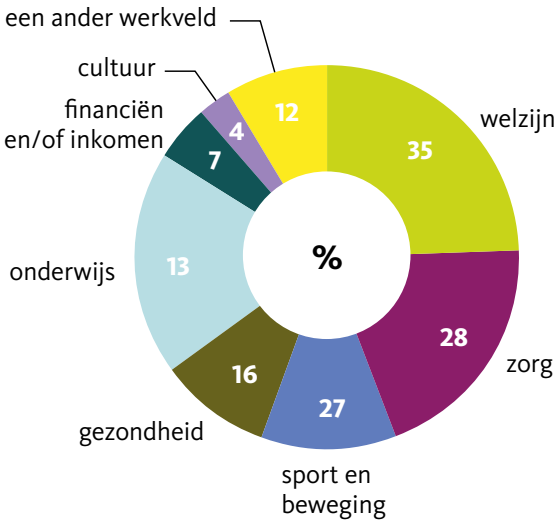
domein, integrale dienstverlening. Verspreid door de vragenlijst zijn er 14 stellingen opgenomen. Hier konden respondenten op reageren met vaste antwoordmogelijkheden (eens/oneens/ik twijfel) en daarnaast was er telkens ruimte voor een toelichting. De vragenlijst bevatte verder gesloten vragen met telkens gelegenheid om het antwoord toe te lichten, en open vragen. De mix levert een rijk beeld op: de antwoorden geven een inkijkje in de houding van netwerkpartners ten opzichte van mogelijke beleidskeuzes én hun motivering hierbij.

Er reageerden 86 personen, van 57 verschillende organisaties die in de gemeente actief zijn. Of het nu betaalde krachten zijn, ondernemers of vrijwilligers, alle respondenten zijn (zeer) betrokken personen in het maatschappelijk middenveld van Rheden. Alle reacties kunnen van waarde zijn voor het koersdocument. Het is aan de gemeente Rheden om antwoorden te wegen. Daarom kiezen we ervoor hun antwoorden bij toelichtingen en de open vragen vanaf hoofdstuk 3 zoveel mogelijk 1 op 1 weer te geven in dit rapport. Hierbij filteren we wel dubbelingen en algemeenheden eruit, en clusteren we argumenten naar aard van het onderwerp. De data uit de gesloten vragen presenteren we als graphics.

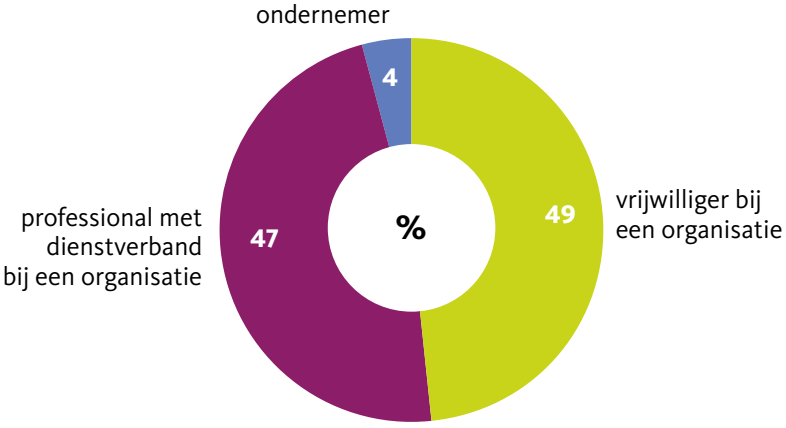
3

Resultaten
Deelnemers aan het onderzoek

Op welk terrein is uw organisatie actief?
Als het er meer zijn: kies de 2 belangrijkste.

Ik ben:

Respondenten gaven aan dat ze aangesloten zijn bij de volgende organisaties (op alfabetische volgorde):

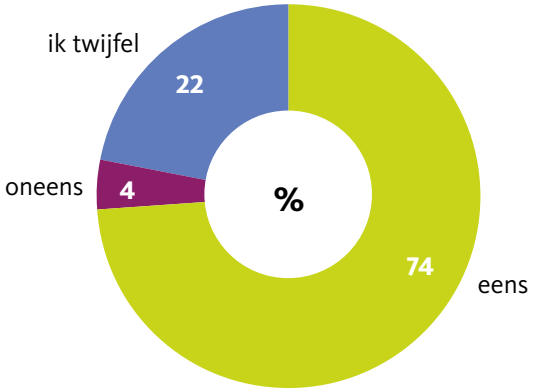
1. Aeres
2. ANNEYOGA
3. Bibliotheek Veluwezoom / Cultuurbedrijf RIQQ
4. Burennetwerk Velp Zuid (en Buurtklusbedrijf in oprichting)
5. Buurthuizen
6. Buurtzorg
7. COSBO
8. De Poort en Adviesraad Sociaal Domein
9. De Rhedense rollers
10. Delta Scholengroep
11. Driestroom
12. EenPlus
13. Entrea Lindenhout
14. Fredericusschool en Roncallischool
15. GGD
16. Humanitas
17. Incluzio Rheden
18. Inloophuis Dieren
19. Innoforte
20. IrisZorg Preventie
21. ISVA
22. MEE Plus, regio Gelderse Poort
23. MKC Anne Frank
24. MVT Rheden Rozendaal
25. NIO
26. Ons Raadhuis Velp
27. Onze Huisartsen
28. Ords
29. PCBO Rheden
30. PFC Rheden
31. Pro Persona
32. Rhedens Dorpsbelang
33. RIOzorg
34. SC EDS
35. sc Rheden
36. sc Veluwezoom (voetbal)
37. Scholengroep Veluwezoom
38. SchuldHulpMaatje
39. Soerens Belang
40. Spanso55 in Spankeren
41. Sport en spelvereniging 'De Rikketikkers'
42. Stichting De Boei Dieren
43. Stichting de Elleboog Velp
44. Stichting Gym & Turnen Arnhem
45. Stichting Lokaal Rheden
46. Stichting Stoer
47. SUN Rheden
48. Titus Brandsma College Velp
49. TV Beekhuizen
50. TV Dieren (tennis en padel)
51. v.v. Dierensche Boys
52. Velpse Korfbalclub Sios'61
53. Vluchtelingenwerk
54. Voeding met Visie Velp
55. Volleybalvereniging WiWiKA
56. vv pinkenberg
57. Wijkplatform DiNO

4

Respondenten kregen enkele stellingen voorgelegd over trends in het sociaal domein. Daarbij ging het over ‘samen doen’. Via een open vraag vroegen we om de belangrijkste ontwikkelingen, bezien vanuit de organisatie van de netwerkpartner.

Resultaten
Trends en ontwikkelingen

Stelling: Er moet een verandering komen in de benadering van sociale en hulpvraagstukken, waarbij het 'samen doen' in de wijk belangrijker wordt dan de individualistische benaderingswijze.

Argumenten rondom de ‘samen’-benadering & maatwerk

- **Alle partners rond een gezin zouden samen moeten optrekken, bijvoorbeeld de school, wijk, vereniging, zorgpartners.**
- **Het is én samen én individueel, maatwerk. Samen waar het kan, individueel waar het nodig is.**
- **Het is van belang om het samen doen te bevorderen, maar zo ook naar de unieke persoon te kijken wat het nodig heeft.**
- **Daar waar je iets in gezamenlijkheid kan oppakken, moet je dat zeker niet nalaten. Daarnaast hebben mensen ook individuele problemen.**

- **Hulpvragen moeten door de juiste zorg- en hulpverleners worden opgepakt, uitgaande van de zorgvrager. Een multidisciplinaire en domein-overstijgende aanpak wordt steeds belangrijker, waarbij er wel ruimte moet blijven om ook 1 op 1 te kijken naar wat iemand nodig heeft. Dus een en-en benadering - collectief en wat individueel moet dat ook mogelijk maken. Soms is de 1 op 1 aanpak ook nodig om de drempel naar de verbinding met het dorp en anderen te nemen. Dit kan hand in hand gaan, maar dit proces is voor iedereen wel anders. Geen 'one size fits all'.**
- **Waar het samen kan is mooi. Echter heb je wel met draagkracht en draaglast te maken. Soms moet je eerst insteken op het individu om te komen tot 'samen'.**
- **Niet alle statushouders kunnen direct voldoende deelnemen in de maatschappij. De kans is groot dat een deel altijd individuele begeleiding moeten hebben.**
- **We zijn het 'samen' in onze maatschappij een beetje kwijtgeraakt. Dit betekent onder meer dat ieder op zijn eigen terrein het wiel aan het uitvinden is en het lastiger is om sociale cohesie te bewerkstellingen. Je verantwoordelijk voelen voor de ander en de omgeving kun je bevorderen door meer samen te doen.**
- **Ja, 'wij' is altijd goed. Het gaat om een groep en onderdeel zijn van een groep.**
- **Ik vind het nog een beetje vaag wat wordt bedoeld met 'individualistische benaderingswijze'. In het algemeen: een vraagstuk heeft veelal veel meer dimensies, diepere lagen en achtergronden dan de eerst voorliggende vraag doet vermoeden. (Dat is meestal een 'symptoom'-vraag). Dat, gecombineerd met het besef dat degene met de hulpvraag zo goed mogelijk zelf de regie krijgt en houdt, maakt samendoen zeker belangrijk!**

Argumenten over de rol van inwoner(s) en het sociale netwerk

- **Het is belangrijk dat initiatieven vanuit de mensen zelf kunnen komen in plaats van dat ze worden 'opgelegd'. Een faciliterende en verbindende overheid kan daarbij helpen.**
- **Door de individualisering worden ouderen steeds eenzamer. Het is fijn als er een sociaal vangwerk zal zijn.**
- **Om samen te werken moeten mensen wel eerst een eigen keuze maken hiervoor.**
- **De afgelopen periode heeft wel bewezen dat de toenemende individualisering een foute ontwikkeling is.**

Argumenten over de rol van de wijk

- **In sommige wijken leeft men langs elkaar heen, dus kunnen enkele wijkevenementen op jaarbasis meer saamhorigheid teweegbrengen.**
- **Het is goed dat mensen (meer) naar elkaar gaan omzien en elkaar dichtbij ondersteunen. Echter dit moet niet als een verplichting gaan voelen. In veel straten wordt er al goed naar elkaar omgekeken wanneer er een situatie ontstaat waarbij iemand hulp nodig heeft. Deze spontaniteit is belangrijk en blijft m.i. alleen behouden als er niet meer dan dat van de omgeving verwacht wordt dan wat er al gebeurt. Uiteraard kun je mensen wel inspireren om eventueel meer voor elkaar te doen. In wijken/straten waar nog weinig sociale cohesie is het allereerst belangrijk dat mensen elkaar beter leren kennen. Ik ben van mening dat als je elkaar groet en kent je veel eerder naar elkaar gaat omkijken. Sociale en hulpvraagstukken zoveel mogelijk collectief oppakken is heel belangrijk.**

- **Dan moet je wel een duidelijke visie hebben, bijvoorbeeld de ouderen wel of niet clusteren. Bij niet clusteren kunnen jongeren uit de buurt behulpzaam zijn, bij clusteren niet.**
- **Ik twijfel omdat ik niet weet of de wijk het juiste uitgangspunt is. Ik denk eerder aan scholen en verenigingen.**
- **Ik vul in voor een wijk in Spankeren. Spankeren heeft veel verenigingen verhoudingsgewijs. Daardoor is er al meer cohesie, maar het kan natuurlijk altijd beter.**
- **Goed om te kijken hoe scholen, gebouwen van scholen en de omgeving van scholen ook door de wijk ingezet kunnen worden.**

Argumenten over de rol van vrijwilligers

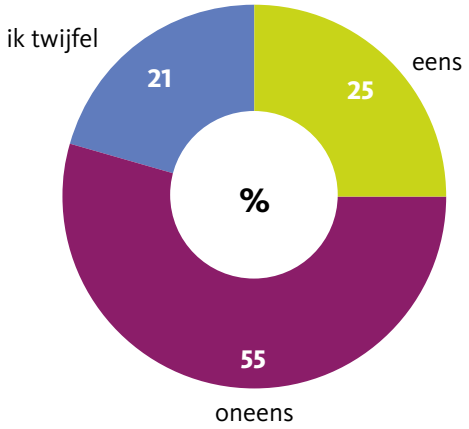
- **Het is een trend om alle hulpverlening zoveel mogelijk bij de omgeving te leggen, vaak goedwillende amateurs die vollopen met allerlei verantwoordelijkheden en die niet slechts in een enkel geval leiden tot overbelasting van de vrijwilliger.**

Argumenten over de rol van professionals

- **Het wordt te professioneel en afstandelijk ingestoken. Dit hoort er wel bij, maar zo mis je veel kansen.**
- **Meer samenwerking en inzet van eigen netwerk zorgt voor een duurzame ontwikkeling. Echter is het daar vaak te ingewikkeld voor waardoor professionele zorg als snel ingezet moet worden.**
- **Werken vanuit samenlevingskracht werkt beter. En er zijn minder gelden/professionals om überhaupt het werk aan te kunnen.**

- **Betrek en faciliteer mensen in plaats van over hun rug dingen te organiseren.**
- **Op alle vlakken samenhangende zorg en welzijn leveren. Benoem een regie- of casemanager bij multi-complexe zaken. Let wel op dat we geen nieuwe functies creëren. Bestaande organisaties zouden deze functie in gezamenlijkheid laten uitwerken. Dat is de opdracht!**
- **Volgens mij kan je overal terecht met je hulpvraag. Misschien moeilijk om het juiste loket te kiezen voor sommige mensen.**
- **Buurtzorg heeft een eigen visie en benaderingswijze, deze willen wij als individu ook uit blijven stralen.**
- **Kinderen en jongeren samen van elkaar laten leren hoe zij problemen ervaren en samen eruit kunnen komen.**
- **Ik vind het nog een beetje vaag wat wordt bedoeld met 'individualistische benaderingswijze'. In het algemeen: een vraagstuk heeft veelal veel meer dimensies, diepere lagen en achtergronden dan de eerst voorliggende vraag doet vermoeden. (Dat is meestal een 'symptoom'-vraag). Dat, gecombineerd met het besef dat degene met de hulpvraag zo goed mogelijk zelf de regie krijgt en houdt, maakt samendoen zeker belangrijk!**

Stelling: De gemeente is adviseur en coach voor de samenleving. De samenleving creëert voor problemen en zorgvraagstukken zelf oplossingen.

Argumenten pro:

- **Oplossingen moeten van binnenuit komen, eventueel met professionele begeleiding.**
- **De gemeente zou inderdaad een ondersteunende rol moeten spelen en goed moeten luisteren wat inwoners zelf zouden willen**
- **Bij problemen is er soms behoefte aan sturing (coaching), niet alles kan vanuit zelfredzaamheid opgelost worden.**
- **Actief onder eigen regie en met steun waar nodig.**
- **Ja, meer ruimte om vraagstukken bij inwoners zelf neer te leggen. Dit betekent ook meer ruimte voor inwoners om met oplossingen te komen of iets op hun manier te mogen doen. Dit is een andere werkwijze en vraagt om een andere opstelling vanuit de gemeente. Minder bepalend- wel meedenken hoe dingen mogelijk gemaakt kunnen worden. De gemeente is dan ondersteunend aan de oplossingen van inwoners want**

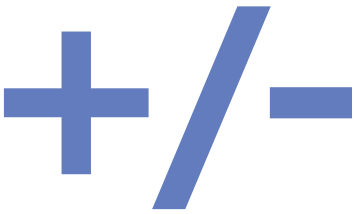
zij hebben wel (soms) hulp en ondersteuning nodig.

- **Gemeente kan wel als coach/adviseur fungeren, maar als partijen er niet uitkomen is het belangrijk dat iemand de eindverantwoordelijkheid neemt en krijgt.**
- **De overheid is niet overal de oplossing (meer) voor. Daarnaast moet je vertrouwen hebben in inwoners zelf.**
- **Wat mij betreft geven de volksvertegenwoordigers daar per onderwerp invulling aan. Wel een voorkeur voor zo mogelijk zelf laten oplossen door de hulpvragers.**

Argumenten contra:

- **Samen moeten we het doen. Vaak willen we wel, maar zijn de financiële middelen te beperkt om iets goed neer te zetten.**
- **Er kan heel veel vanuit de samenleving, maar daar moeten dan wel financiële middelen, minder regeldruk en waardering vanuit de gemeente tegenover staan. Er blijven echter altijd vraagstukken die je niet aan de samenleving kunt overlaten.**
- **De gemeente kan meer rollen hebben. Aanjager, facilitator, ontwikkelaar, uitvoerder en ook die rollen moeten kunnen aannemen. De gemeente moet kunnen schakelen tussen diverse rollen. De gemeente maakt gebruik van kennis en expertise uit de samenleving om tot oplossingen te komen en neemt verschillende rollen aan. De ene keer neemt de gemeente de regie, de andere keer geeft de gemeente de regie aan de samenleving (groep bewoners/ organisaties).**
- **Soms kan de samenleving dit niet oplossen en heeft een gezin meer professioneel hulp nodig.**
- **De maatschappij is veel te complex, mensen weten niet meer hoe zij hun zorgen op kunnen lossen en netwerk is niet stabiel genoeg.**

- **Niet iedere burger kan deze taak en vrijheid aan, en dan is het prettig dat de overheid de lijnen uitzet. Waarbij geluisterd is naar wensen en behoeften.**
- **Ik zie de gemeente momenteel niet als adviseur en coach. Ze staan te ver af van de bevolking en de problematieken die er spelen.**
- **Dit thema is te groot om over te laten aan de samenleving. Dit soort grote zorgtransities vragen beleid, sturing &inbreng van gremia, financiën en VISIE.**
- **We moeten het met elkaar doen; inwoners en professionals samen.**
- **Ik denk dat er meer sturing en kader nodig is.**
- **De gemeente heeft een belangrijke rol bij oplossingen. Met deze stelling blijft het zij en wij.**
- **De samenleving kan bijvoorbeeld geen overlast gevende mensen die in je wijk wonen aanpakken. De gemeente is juist regiehouder.**
- **De overheid creëert zelf veel problemen. De gemeente moeten dienen en faciliterend zijn. Zodat mensen zelfredzaam kunnen zijn.**
- **De samenleving kan dat niet alleen, er is ook regie en facilitering nodig.**
- **Het is niet altijd mogelijk dat de samenleving oplossingen heeft voor zorgvraagstukken. In het geval van complexe/ specialistische zorgvraagstukken is het belangrijk dat de regie op 1 plek, in dit geval de gemeente, ligt.**

Argumenten waaruit twijfel blijkt:

- **Dat klopt wel, echter is niet iedereen uit de samenleving even handig in het vinden van de juiste weg.**
- **Dat de gemeente een coach/adviseur is ondersteun ik maar lang niet alle vraagstukken kan de samenleving zelf oplossen. Zoals de krapte op de woningmarkt.**
- **De gemeente is veel meer dan coach of adviseur. Als in bepaalde wijken allemaal mensen wonen met problemen is het niet akkoord om die problemen terug te leggen in die wijken. Draagkracht en draaglast moeten wel in balans zijn.**
- **Dit kan bij een grote groep mensen. Een kleine groep zal echter altijd hulp nodig hebben bij het bedenken en vinden van en kunnen aansluiten bij die oplossingen.**
- **Voor sommige zaken zal dit gelden maar voor bestaanszekerheid zijn toch woningen nodig en gezondheid en vitaliteit zal ook door sportverenigingen opgepakt moeten worden, die niet alleen van de contributie kunnen bestaan.**
- **Dit ligt in het midden. Gemeente heeft zowel de mensen als de financiën om zaken op te pakken. Er moet echter welk commitment zijn vanuit het veld. Als gemeente aan een spreekwoordelijk door paard trekken is onnodig**
- **Ja en nee, er zijn zeker zaken die door de samenleving opgepakt worden maar de gemeente is wel de motor erachter en niet alle doelgroepen worden bereikt vanuit de samenleving.**
- **Idealiter zou ik het ermee eens zijn, maar de realiteit is dat dat een utopie is. Als beide partijen beter naar elkaar luisteren, kan het maximale bereikt worden.**
- **Ligt grotendeels aan een duidelijke visie. Schep mogelijkheden dat de samenleving oplossingen kan bieden.**

Wat zijn volgens u - en bezien vanuit uw organisatie - de komende jaren de belangrijkste ontwikkelingen? Omschrijf dit in een paar zinnen.

Over verenigingen

- **Het verenigingsleven staat onder druk (onder andere door te weinig vrijwilligers, of ze hebben geen tijd), doelstelling is om dit te blijven koesteren. In de Nederlandse cultuur is (was) dit een enorme ondersteuning bij de ontwikkeling van de jeugd.**
- **Het aanbieden voor ruimtes aan allerlei bijeenkomsten is belangrijk, zoals sporten, cursussen, denksporten en nog veel meer.**

Over de rol van de gemeente

- **Het is van groot belang dat medewerkers van de gemeente de inwoner als klant centraal stellen en beter met elkaar communiceren.**
- **Dit moet allemaal in samenhang bekeken worden en op maat. Een mooie ontwikkeling zou een maatwerkaanpak per wijk zijn.**

Over (mentale) gezondheid en welzijn

- **Mensen uit hun isolement halen en proberen hen meer levensinhoud te geven, betaald of onbetaald als vrijwilliger.**
- **Hoe de thuiswonende ouderen zo lang mogelijk veilig thuis kunnen wonen. Dat gaat over gezondheid, vitaliteit, zelfredzaamheid en sociale redzaamheid.**
- **Bewustzijn stimuleren dat je zelf een bijdrage kunt leveren aan jouw welzijn, dus meer zichtbaarheid rondom activiteiten op het gebied van welzijn. Van daaruit ontstaat een positie-**

vere kijk op het leven en meer weerbaarheid, wat nodig is in deze onzekere tijden.

- **De eerstelijns diëtistzorg staat onder druk; de vraag neemt toe en wordt complexer, terwijl er minder zorgpersoneel zal zijn. Dat vraagt een andere (domein overschrijdende) aanpak en meer preventie.**
- **Vitaliteit: sport, bewegen en spel staat onder druk. Zeker voor oudere doelgroepen. Daarnaast inclusie. Dat is nog lang geen vanzelfsprekendheid. En uiteraard sociale cohesie. Zorg dicht bij mensen voor de juiste dingen.**
- **Begin zo jong mogelijk (vanaf de eerste 1000 dagen) met bewustwording van alle inwoners. Hoe bewuster de inwoners worden hoe meer er 'vanzelf' gaat worden geregeld: flexibel, kosteneffectief en regelluw.**
- **Wij waren niet aanwezig op 20 september, maar onze voornaamste doelstellingen zijn en blijven: de mentale, sociale en fysieke gezondheid van onze leden te stimuleren. Dit proberen te verwezenlijken door voor onze doelgroep bijeenkomsten te houden die divers en relevant zijn. Simpel gezegd: onze leden moeten met plezier en graag naar de bijeenkomsten gaan. Voor nu en in de toekomst.**

Over sociale basis

- **Digitalisering neemt verder toe met risico op meer eenzaamheid en burgers die vervreemd raken. Als tegenhanger daarvan zal de behoefte toenemen aan plekken waar je elkaar kunt ontmoeten, waar je aan een mens een vraag kan stellen. De trend is enerzijds meer afstandelijkheid (onbereikbare overheid, bank, bedrijven die alleen digitaal communiceren), anderzijds de beweging dat er nieuwe loketten gaan ontstaan voor mensen en dat dat gaat groeien, zoals in de bibliotheek.**

- **Wat wij met name zien is een groei van het aantal ouderen, jongeren die moeilijk aan woonruimte kunnen komen, maar we zien ook een gezonde ontwikkeling van weer meer oog voor elkaar, de behoefte om dingen samen te doen en elkaar te helpen. Zorgwekkend is dat veel ouders allebei veel moeten werken om het allemaal financieel te kunnen redden.**
- **Scheidingen en eenoudergezinnen leiden ertoe dat ouders steeds minder tijd hebben voor de kinderen die daardoor steeds meer 'van het padje afraken'.**
- **Een maatschappij die steeds ingewikkelder en digitaler wordt en de kloof die dit veroorzaakt voor de doelgroepen waarvoor MEE actief is. De zoektocht naar goede aansluitende ondersteuning wordt heel moeilijk.**
- **De zorgvraag zal de komende jaren verder toenemen, met vermindering van zorgcapaciteit. De beschikbare zorgcapaciteit is nu al knellend, met name bij wijkverpleging en huisartsen. Een van de oplossingen ligt in het vergroten van gezondheidsvaardigheden van inwoners en het versterken van zelfzorg/samenzorg. Een belangrijke ontwikkeling is om dit goed van de grond te krijgen in een wijkgerichte aanpak, met participatie van inwoners en in nauwe samenwerking met de activiteiten rond het versterken van de sociale basis.**

Over bestaanszekerheid

- **Bestaanszekerheid voor gezinnen is belangrijk. De stress die oploopt zorgt voor meer multiproblem situaties.**
- **Het bespreekbaar maken van bestaanszekerheid van onze deelnemers is steeds belangrijker. Wat hebben ze nodig om die zekerheid voor elkaar te krijgen en te behouden?**
- **Wijkgerichte samenhang creëren in zorg en welzijn. In contracten zou je altijd moeten opnemen dat er alleen in samen-**

hang zorg en welzijn geleverd mag worden. Key perfomance indicator is dan: je werkt samen in een wijknetwerk van zorg en welzijn.

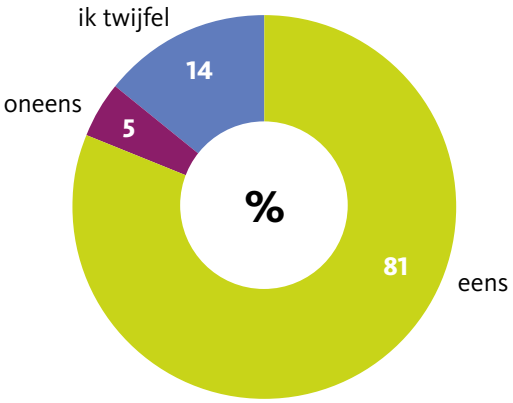
- **Het wegvallen van verbindingen voor mensen in kwetsbare positie is een belangrijke ontwikkeling – naar aanleiding van een beperking en/of een life event. Dit zorgt voor financiële kwetsbaarheid en het vraagt om het vinden van veerkracht om hiermee om te gaan.**
- **Bestaanszekerheid zal onder druk staan. De mentaliteit is veranderd in de samenleving. Vrijwilligers zijn moeilijk te krijgen. Iedereen is druk en niet iedereen kan een vereniging besturen of wil de verantwoordelijkheid dragen.**

5

Bij vragen over de sociale basis ligt de focus op ‘normailiseren’: het niet onnodig problematiseren of medicaliseren. Hoe pakken partners dit aan, welke samenwerking is mogelijk en welke rol heeft de gemeente?

Resultaten
Sociale basis

Stelling: Het mag af en toe ook best wat minder goed gaan met iemand. Afwijkingen van het 'gemiddelde', incidenten en mindere periodes moeten we niet onnodig problematiseren of medicaliseren. (Dit noemen we normaliseren.)

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Er zullen altijd pieken en dalen zijn.**
- **In Nederland staan we bovenaan wat betreft ‘etiketteren’, diagnoses worden gebruikt om te legitimeren dat de jongere hoger moet presteren. Laat het kind kind zijn, iedereen moet zich in zijn eigen tempo ontwikkelen. Niet iedereen hoeft naar de HAVO, VMBO is ook zinvol.**
- **Als er dan eindelijk een professionele begeleider op een inwoner wordt ingezet, dan blijken er opeens meer problemen dan de inwoner zelf inschat. Geef de ruimte aan de inwoner en laat hem zelf meedenken over oplossingen en houdt niet te star vast aan allerlei regeltjes. Maatwerk is het kernwoord**

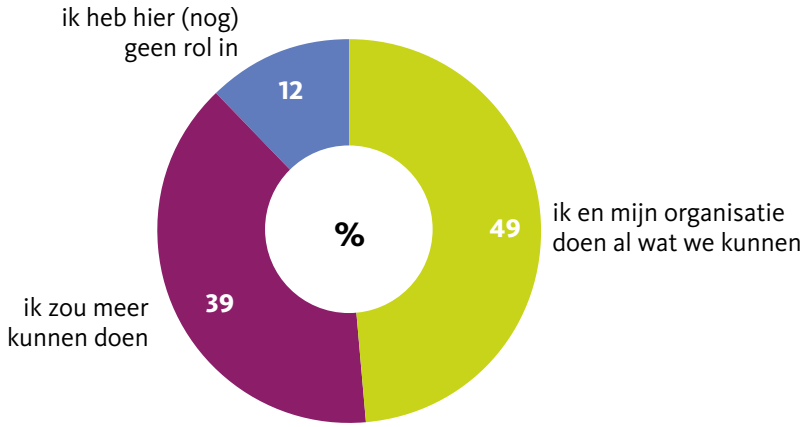
van de transities 2015 maar rigide uitvoeren van de regeltjes is in Rheden te vaak het geval.

- **Ieder mens is uniek, het denken in 'hokjes' en 'gemiddelden' helpt vaak niet. Goed luisteren is beter dan problematiseren of medicaliseren.**
- **Het is van belang om het leven te normaliseren, niet alles verloopt perfect. Mensen moeten op hun eigen inzet en kracht leren vertrouwen. Tenzij er echt sprake van complexiteit van de problemen, dan kan ik mij voorstellen dat mensen hulp nodig hebben.**
- **Er gebeurt veel in de levens van mensen, echter loopt het soms zo hoog op dat er wel een professionele oplossing voor nodig is. Problemen zijn vaak te complex!**
- **Soms zit het mee, soms zit het tegen. Het hoort erbij, belangrijk om het binnen de gezonde proporties te houden in plaats van het op te blazen.**
- **Het is heel normaal dat het soms niet gaat. Dat hoeft zeker niet gelijk een probleem te zijn. Ga uit van de kracht van de mens.**
- **Mee eens en toch pleit ik ervoor om die incidenten wel te zien en zo nodig vroegtijdig bij te sturen om erger te voorkomen.**
- **Het is samen kijken naar hoe het voor iedereen zo goed mogelijk kan.**
- **We moeten af van een 'maakbaar' leven. Steun waar nodig, loslaten waar het kan.**
- **De persoon in kwestie bepaalt zelf wat op welk moment wenselijk en acceptabel is.**
- **We hebben als samenleving steeds meer moeite met het accepteren van pijn en lijden. Geluk en maakbaarheid hier-**

van lijken meer de norm te zijn en social media bevestigt dit beeld. Er mag meer ruimte komen om met elkaar de 'lastige dingen van het leven' te delen. Echter dit gaat niet vanzelf in de samenleving waar individualisme floreert en waar we zijn gaan geloven in de maakbaarheid van je eigen geluk.

- **Volgens mij moet je streven naar een 10 wat betreft je sociale basis. De vraag of wij met een 6 of 8 genoegen nemen mag wat mij betreft niet aan de orde komen.**
- **Hierbij helpt een luisterend oor van de overheid.**
- **Het hangt er helemaal van af op welk gebied en wie het betreft. Ik vind dit een te algemene vraag om er goed antwoord op te kunnen geven. We zijn samen verantwoordelijk voor een goede samenleving.**
- **Het kan niet altijd goed met je gaan en door de normalisering van de mindere periodes word je weerbaarder en kom je daar vaak sterker uit.**
- **Bij indicatie moet je goed kijken wat echt nodig is en niet alles geven als men overvraagt.**

Partners in de sociale basis (school, sport- en cultuurverenigingen, maatschappelijk werk, buurtcoaches) kunnen bijdragen aan het normaliseren van zorg, hulp- en ondersteuningsvragen. Welke van onderstaande antwoorden is van toepassing voor u?

Wat nodig is om meer te kunnen doen aan normaliseren:

- **Een plek waar iedereen uit het dorp Rheden naartoe kan, elkaar kan ontmoeten en zich welkom voelt. Ook is het belangrijk dat mensen met een ondersteuningsvraag bij de bestaande plekken kunnen meedoen. Als mensen mét en zonder ondersteuningsvragen elkaar overal ontmoeten wordt het al genormaliseerd.**
- **Meer tijd (formatie), meer samenwerking, scholing medewerkers, structurele middelen in plaats van tijdelijke middelen.**
- **Nog meer samenwerken met sociaal domein en meer van elkaars mogelijkheden op de hoogte zijn.**
- **Professionals uit wijkteams.**
- **Vrijwilligers.**
- **Wij zouden graag samen met Pro Persona trainingen bieden**

aan vrijwilligers en inwoners in het signaleren en beter leren omgaan met mensen die anders zijn.

- Een beter beeld wat de vraagstukken zijn in de dorpen Ellecom en De Steeg.
- Leren signaleren, weten waarheen je kunt verwijzen, handvatten om zelf te kunnen helpen.
- Meer personeelskracht en dan nog meer samen op poten zetten met netwerkpartners in de wijk, denk aan collectieve voorziening preventief GGZ, meer aandacht voor community school.
- Wijknetwerken voor zorg en welzijn.

Waarom respondenten (nog) geen rol hebben in normaliseren:

- Ik heb geen capaciteit, en geen belangstelling.
- Omdat mijn praktijk kleinschalig is. Uiteraard doe ik alles eraan, om mijn cursisten waar nodig bij te staan en te helpen.
- Omdat we hier geen actief beleid in voeren. Onbewust zullen we zeker bijdragen maar dat is niet direct de doelstelling van de vereniging.
- Omdat we hiervoor nog nooit zijn benaderd door de professional. In ons geval gaat het om Sport in Rheden.

Welke rol zou de gemeente moeten spelen bij het normaliseren?

Over verbinding/samenwerking:

- Elkaar op de hoogte houden over problematieken. Alleen je komt dan vaak in de knel door de wet op de privacy.

- **Laagdrempelige hulp in kunnen zetten en mensen meer met elkaar kunnen verbinden. Meer korte lijntjes en niet te veel op afstand blijven.**
- **Ik denk dat buurtcoaches, en maatschappelijk werk baat hebben bij ruggenspraak van de gemeente en eventueel steun, mocht het nodig zijn.**
- **Verbinden en een goede sociale kaart opstellen: we moeten elkaar kunnen vinden.**
- **Deze boodschap uitdragen zonder mensen weg te zetten. Dus wel een bedding faciliteren voor deze mensen. Denk aan plekken als Werk aan de Winkel, plekken via Incluzio, maar ook andere plekken waar mensen kunnen ontdekken wat voor hen van waarde is, in gesprek kunnen met anderen, veerkracht versterkt kan worden - denk ook aan herstelacademies of Vitale Verbindingen of Stadskamer (Doetinchem).**
- **In gesprek met partners in de sociale basis aandacht hiervoor vragen. En bij voorkeur onderdeel van de subsidierelatie laten zijn. Onderdeel van screening laten zijn.**

Over regie:

- **Meer betrokken zijn en regie nemen wanneer dat nodig is. Mensen met elkaar verbinden en korte lijnen uitzetten. Soms ook meekijken in het werkveld wat er gebeurt.**

Over financiën:

- **De middelen beschikbaar stellen om de inwoner zo lang als mogelijk zelf(standig) te laten functioneren.**
- **Faciliteren (meerjarige financiële ondersteuning ter bekostiging huisvesting en personele lasten). En het mede organiseren van een samenhangend netwerk voor ouderenzorg.**

Over educatie/training:

- **Train vrijwilligers hiervoor.**
- **Herstel de ondersteunende visie met Positieve gezondheid als ingangsgesprek, ook naar inwoners toe. Zorg voor scholing en training voor alle medewerkers in zorg en welzijn, liefst gezamenlijk en niet per zorgsoort. Ook tussen zorg en welzijn-medewerkers meer samenhang creëren door lokale scholing en training. Verplicht dit voor zorgbedrijven die je contracteert.**

Over informatie/voorlichting/communicatie:

- **Campagnes voeren/bewustwording. Organisaties zou je ook financieel in staat moeten stellen om preventief te werken (een lange tijd te durven investeren aan de voorkant om aan de achterkant - jaren later - kosten te besparen).**
- **Ervoor zorgen dat er niet nog meer bureaucratie bijkomt, maar via een goed handvat informatie aanleveren, zodat het uitvoerbaar is.**
- **In kaart brengen wat er speelt, trends volgen en open staan voor de ideeën en hulpvragen.**

Over ondersteuning:

- **De vraag is überhaupt of we wel zouden moeten normaliseren. Ik vind het belangrijk dat alles wat mensen nodig hebben om te kunnen functioneren binnen de gemeente/maatschappij op een laagdrempelige manier toegankelijk zou moeten zijn. De gemeente kan haar inwoners daarbij helpen, al dan niet in samenwerking met sociale en maatschappelijke partners.**
- **Zich als gelijke zien voor de mensen die hulp nodig hebben.**

Die gat is nu te groot waardoor de mensen dit niet/moeilijk gaan accepteren van de gemeente.

- **Meer aansluiten bij de inwoner. Het is heel menselijk dat het soms even niet gaat. We moeten problemen niet groter maken. Maar er wél oog voor hebben.**

Overig:

- **De gemeente heeft een voorbeeldfunctie naar andere partijen. Zij zouden inwoners moeten benaderen als mens en niet als probleem.**
- **Laten horen en zien hoe belangrijk je de inclusie van iedereen vindt. Mensen met dementie, mensen met psychische kwetsbaarheid, mensen met andere culturele achtergrond, iedereen hoort erbij en moet mee mogen en kunnen doen. Elkaar ontmoeten, zien en begrijpen is hierbij essentieel.**
- **Faciliteren dat de vrijwilligersorganisaties hun taken naar behoren kunnen uitvoeren.**

Welke mogelijkheden tot normaliseren zijn er volgens u? Welke samenwerking is hiervoor nodig?

- **Wij vangen als volksclub veel jongeren op met problematieken: arm gezin, één ouder gezin, spelers uit bijvoorbeeld het speciaal onderwijs. Alleen vanuit een orgaan als KNVB wordt daar niet naar gekeken bij excessen.**
- **Kom meer naar de 'werkvloer'. Hiermee bedoel ik meer vertrouwen ontwikkelen van alle partijen met minder wisselingen in de persoon. Een aantal mensen in het werkveld komt afstandelijk over.**
- **Werken met voorbeeldfuncties/campagnes. Een wekelijks verhaal in regiobode, met voorbeelden van mensen uit Rhe-**

den. Signaleren in de bibliotheek – voer het gesprek met bezoekers zodat je beter weet wat mensen nodig hebben en verwijs actief door. Zoek brede samenwerking met maatschappelijke organisaties en werkgevers. Cultuurprogramma's op scholen (bijvoorbeeld een film maken met jongeren over thema's die hier raakvlakken mee hebben).

- **Ik ben niet zo'n fan van normaliseren. Vanuit onze Stichting proberen wij maatschappelijke doelen te bereiken middels sport en bewegen en daarnaast aandacht voor de mensen. Individuele aandacht is belangrijk.**
- **Veel communicatie tussen alle partijen zodat er voor elk gezin zo snel mogelijk passende hulp gevonden kan worden, of dat nou laagdrempelig is of juist meer professionele hulp.**
- **Vanuit Stoer is het belangrijk dat wij vindbaar zijn. Inwoners moeten ons kunnen vinden (en weten wat wij doen), maar ook netwerkpartners. Als voorliggende partij worden we nog te weinig betrokken door netwerkpartners (voor een casus).**
- **De gemeente moet meer transparanter werken. Veel meer zichtbaar worden voor de bevolking.**
- **Inbreng en eigen regie vanuit doelgroep, in ons geval (kwetsbare) ouderen. Je moet niet over mensen beslissen, mensen zouden moeten kunnen meebeslissen.**
- **Bij normaliseren gaat het om een basishouding van de hulpverleners/vrijwilligers. Iemand zien als mens en niet zien als enkel het probleem.**
- **Maar dan ook zorgen dat er lichte specialistische kennis over bepaalde beperkingen en GGZ-problematiek toegevoegd wordt aan de sociale basis. Inzet van ervaringsdeskundigen. Zorgen dat de weg naar het vinden van lichte vormen van ondersteuning goed vindbaar zijn voor burgers.**
- **Het vraagt ook iets van landelijke overheid en ook van het**

zorgen voor een bestaanszekerheid. Mensen met financiële zorgen en schulden kunnen lastig werken aan hun veerkracht als ze vooral bezig zijn met overleven en zich staande houden. Het vraagt ook om ontkokering van de systemen en wetgeving. Nu houden veel verschillende organisaties zich bezig met mensen maar ieder blijft binnen zijn eigen koker en heeft zo zijn eigen belangen (denk aan financiering ZVW, WMO, WLZ, P Wet, Jeugdwet).

- **Verbinden, verbinden. Out of de box denken. Ik denk dat bedrijfsleven en scholen meer ingeschakeld kunnen worden. Verenigingen kunnen veel meer betekenen maar daar moet dan wel hulp bij komen. En aan alles hangt tegenwoordig een prijskaartje.**
- **Luisteren naar de inwoners en zoeken naar passende oplossingen. Niet alleen kijken naar de regeltjes.**
- **Naast mensen gaan staan en eerst luisteren. Dan breed het gesprek aangaan. Niet alleen inzoomen op wat niet goed gaat, maar ook inzoomen wel goed gaat, waar talenten liggen.**
- **Een inclusieve samenleving, waarin mensen gehoord en gezien worden en waarin men verantwoordelijkheid krijgt en neemt.**
- **Belangrijk is dat mensen op de hoogte zijn van bepaald gedrag, waarom doet iemand zo, zodat je er begrip voor op kunt brengen. Verder is het belangrijk dat bijvoorbeeld verenigingen en winkeliers hier ondersteuning bij voor vragen door bijvoorbeeld een training vanuit Incluzio te volgen of uitleg te krijgen als er iemand met bepaald onbegrepen gedrag bij een voetbalteam speelt.**
- **Gezondheidseducatie en vertrouwde plekken om informatie in te winnen en hulp te vragen.**
- **Wat mij persoonlijk al een tijd bezighoudt is het gegeven dat**

de gemeente allerlei instanties inschakelt, deze instanties worden soms gefinancierd (dus professioneel) of gesubsidieerd. Maar zo nu en dan krijg ik de indruk dat veel zaken worden afgeschoven op vrijwilligers. Dat lijkt logisch, maar met de beste bedoelingen: de vrijwilliger heeft al genoeg te doen. Samenwerking is in theorie prachtig, maar praktische uitvoering is de bottleneck.

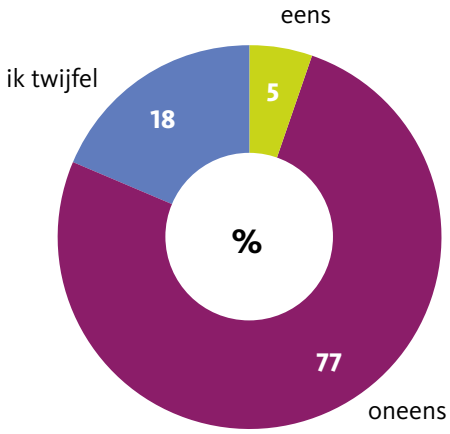
- **Inwoners uit hun isolement halen waardoor ze minder bezig zijn met hun 'problemen'. Het NIO werkt er al aan, we weten wat er allemaal beschikbaar is aan ondersteuning.**

6

Enkele stellingen gingen over het thema bestaanszekerheid. Hierbij spraken respondenten zich uit over de rol en taken van de gemeente.

Resultaten
Bestaanszekerheid

Stelling: De inkomensondersteuningvan het Rijk is voldoende om mee te kunnen doen. De gemeente hoeft hierin niet aanvullend te ondersteunen (bijvoorbeeld met de Gelrepas).

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

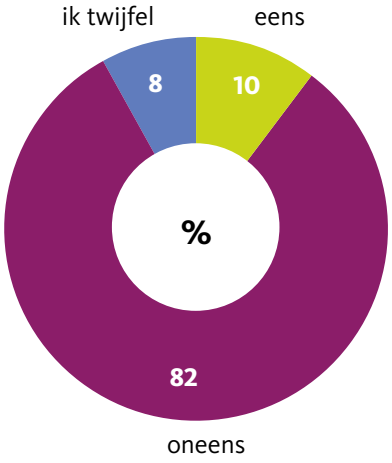
- **De gemeente levert of zou moeten leveren: maatwerk. Dat gebeurt in Rheden nog te weinig voor zover wij dat kunnen overzien, uit angst om boven het maaiveld uit te komen. Met alle gevolgen van dien.**
- **Passende maatregelen nemen. Daar waar noodzakelijk, maar wel met een einddatum.**
- **Absoluut oneens met deze stelling. Bij onze zwemvereniging hebben we steeds meer gezinnen die de contributie niet kunnen betalen en waarbij de Gelrepas of Jeugdfonds Sport en Cultuur heel erg nodig zijn heel erg nodig is.**
- **Het is goed dat er een GelrePas is, maar ik ben geen voorstander van inkomensondersteuning, zolang de oorzaak van**

de hoge kosten niet wordt aangepakt is het water naar de zee dragen. De gemeente (en overheid) zou zich meer moeten richten op het bestrijden van excessen zoals in de verschillende "markten" en voorkomen dat primaire levensbehoeften zoals wonen, zorg en energie aan de markt worden overgelaten.

- **Veel mensen hebben problemen om rond te komen waardoor juist de ontwikkeling van de kinderen stagneert, denk aan leuke uitstapjes tot aan sport, huiswerkbegeleiding en coaching.**
- **Lastig te beantwoorden, omdat elke situatie voor elk individu uniek is. Het is niet 'one size fits all'.**
- **De inkomensondersteuning zou voldoende moeten zijn, maar zolang dit niet zo is zijn gemeentelijke ondersteuningsinstrumenten noodzakelijk.**
- **Je kunt niet alles van het Rijk verwachten. Er zijn ook zaken als de Gelrepas die prima lokaal/regionaal geregeld kunnen worden. Risico is wel dat er grote verschillen kunnen ontstaan per gemeente/regio. Die ongelijkheid vind ik niet goed. Kijk bijvoorbeeld naar de invulling van de WMO.**
- **Op dit moment is de inkomensondersteuning cruciaal om mee te kunnen doen in de samenleving. Het is voor veel mensen al heel moeilijk ook omdat ze angstig zijn om dit soort regelingen aan te vragen en moeite hebben met de papieren die erbij komen kijken en de schaamte.**
- **Zolang voedselbanken nodig zijn ligt er een taak voor de overheid om juist te ondersteunen in de extra (lees gewone) zaken. Zoals korting op lidmaatschappen om mee te kunnen doen of jezelf te ontwikkelen.**
- **Ik heb er niet een heel goed beeld van maar heb wel de indruk dat voor sommigen deze pas niet echt nodig is en voor andere juist wel maar dat geldt altijd als je bepaalde regelingen hebt. Maatwerk is belangrijk maar tijdrovend.**

- **Probeer te stimuleren dat mensen onderdeel van een vereniging worden. Dat haalt ze uit hun sociaal isolement.**

Stelling: Vanuit re-integratie richten we ons enkel nog op het begeleiden van inwoners naar betaald werk. De gemeente heeft geen taak om mensen mee te laten doen aan de samenleving, bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Het kan niet zo zijn dat de gemeente enerzijds meer inspanning van (een relatief beperkte groep) vrijwilligers vraagt en anderzijds nog meer zaken op hun bordje schuift terwijl ze al overbelast zijn.**
- **Ook vrijwilligerswerk is een zeer waardevolle dagbesteding, die zonder hulp niet kan worden gerealiseerd. Een vrijwilligersorganisatie heeft over het algemeen niet de capaciteit om mensen te zoeken de bij hun organisatie kunnen komen re-integreren.**
- **Mensen moeten vaak vaardigheden ontwikkelen om tot betaald werk te komen. Dat kan ook het krijgen van structuur zijn, een goed dag- en nachtritme. Ook binnen vrijwilligers-**

werk of speciale projecten kun je die opdoen. Ik heb veel met jongeren die werkloos waren gewerkt binnen culturele projecten. Zij gingen onder begeleiding van cultuurprofessionals hun eigen festival organiseren. Zij leerden over communicatie, een begroting maken, het organiseren van een festival, programmeren, produceren van een festival en deden daarmee allerlei vaardigheden op, maar het allerbelangrijkste zij ervaarde succes, kregen vertrouwen in zichzelf en veel deelnemers solliciteerde daarna succesvol op een betaalde baan. De basis van re-integratie is vertrouwen in jezelf te krijgen en dat kan prima binnen vrijwilligerswerk, als er maar wel een gerichte structuur daarvoor is.

- **Ik vind het belangrijk dat iedereen mee kan doen in de maatschappij, maar ook dat iedereen zich verbonden voelt in een 'community'. Dat is waar integratie en re-integratie over zou moeten gaan.**
- **Het zou juist mooi zijn als de gemeente hierin een rol kan spelen, zodat inwoners weten waar zij moeten zijn. Soms weten mensen dat niet, er mag een startpunt zijn. Dicht bij de klanten staan en ondersteunen waar nodig is.**
- **Ieder individu is anders en zou op zijn eigen wijze zo goed mogelijk kunnen en mogen aansluiten in de maatschappij! Juist door soms laagdrempelig iets aan te bieden kan iemand toch iets voor een ander betekenen.**
- **Een mens is een sociaal wezen. Zinvolle dagbesteding (betaald of onbetaald) is een eerste levensbehoefte. Meedoen aan de samenleving komt ieder individu en de samenleving ten goede.**
- **Of het een taak moet worden, vind ik lastig te zeggen, maar het helpt wel mee als er meegestuurd wordt.**
- **Dit lijkt mij zeer onwenselijk. Dat mensen naar elkaar omkij-**

ken en dat mensen ontdekken hoe ze van waarde kunnen zijn is cruciaal als je niet wil dat mensen nog verder wegzakken in isolement met psychische klachten.

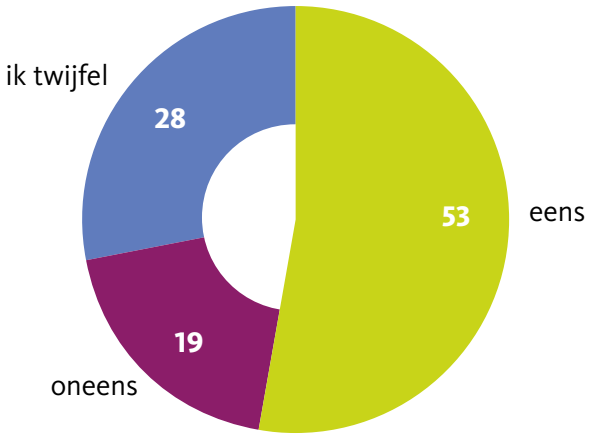
- **Hier komt het verbinden weer om de hoek kijken. Waarom niet? Hiermee geef je een signaal af dat alleen als je volledig mee kan doen en geld in het laatje brengt meetelt of er in je geïnvesteerd wordt. Juist vrijwilligerswerk kan mensen helpen.**
- **Het is belangrijk dat mensen meedoen! In veel gevallen is het helpen naar betaald werk. Soms is dit echter om wat voor reden dan ook niet meer mogelijk. Kijk dan op welke manier iemand zijn/haar steentje alsnog kan bijdragen.**
- **De hele keten van partners van gemeente MOET betrokken worden bij het meedoen van inwoners die uitgevallen zijn weer op een manier te borgen in een proces van deelname. In welke vorm dan ook.**
- **Meedoen en toegevoegde waarde leveren, daar gaat het om. Maximaal voor iedereen is betaald werk natuurlijk maar het gaat om de talenten te benutten die er zijn en soms is het "salaris" dan afkomstig van het Rijk.**
- **Het is belangrijk dat mensen op een volwaardige manier mee kunnen doen in de samenleving. Dit versterkt het algeheel welzijn van iemand waardoor je eventuele problematiek kunt voorkomen. Voor de één is dat middels betaald werk en voor de ander middels vrijwilligerswerk. Kortom, ik vind het heel belangrijk dat de gemeente daar ook aandacht voor heeft. Een bijkomend voordeel is dat er op den duur ook geld bespaard zal worden.**
- **De gemeente moet zich meer richten op bemiddelbare inwoners met kansen. Ook voor vrijwilligerswerk. Veel uren inzetten voor vrijwel kansloze missies is zinloos.**

7

Bij de vragen over ‘omkijken naar elkaar’ ging het over sociale cohesie in wijken, bewonersinitiatieven en over vernieuwende woonvormen.

Resultaten
Omkijken naar elkaar

Stelling: Het is de verantwoordelijkheid van inwoners om elkaar in de wijk te leren kennen.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

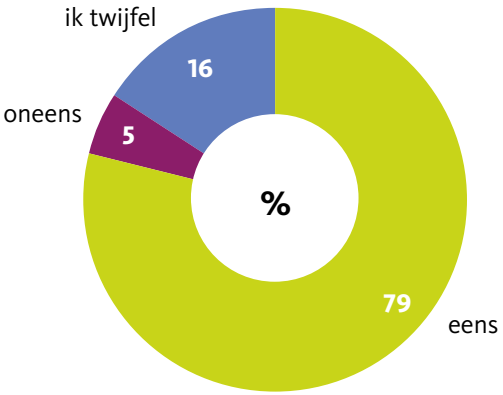
- **Een organisatie als Incluzio is er juist om mensen die het wat moeilijker vinden om sociale contacten aan te knopen, te helpen daarin en het voortouw te nemen.**
- **Dit is lang niet altijd mogelijk vanwege cultuur verschillen en dergelijke. Er kan wel naar gewerkt worden.**
- **Dat moet soms ook worden gefaciliteerd. Jonge gezinnen bouwen eenvoudig een netwerk op via scholen en sportclubs, voor alleenstaanden is dat een stuk moeilijker. Als er geen of weinig sociale structuren zijn of ontmoetingsplekken is dat best wel veel gevraagd in een wijk, waar iedereen overdag weg is om te werken.**
- **Het is niet zwart wit. Ik denk dat het ook van belang dat er**

vanuit de gemeente wat georganiseerd wordt en/of mensen bewust maakt dat zij op elkaar terug mogen vallen, bijv. door buddy projecten en/of zichtbaarheid in de wijk.

- **Niet iedereen deelt deze behoefte, om elkaar te leren kennen.**
- **Elkaar kennen in de wijk is niet meer vanzelfsprekend. Als de boodschap lang is geweest dat je zelf verantwoordelijk bent voor het ontstaan voor jouw problemen en dat je afgerekend kan worden door anderen op deze problemen dan maak je niet snel contact. Deze stelling bevestigt een individualistische kijk - ieder is verantwoordelijk voor zichzelf. Helaas is gebleken dat dit voor grote groepen niet haalbaar is en dat heeft alleen maar tot meer terugtrekking uit de maatschappij geleid**
- **Ja omzien naar elkaar zou iedereen moeten doen.**
- **Als inwoners hier geen behoefte aan hebben, moet je dit niet forceren.**
- **Een actieve houding van gemeente is gevraagd in dezen. Er is te lang niets mee gedaan. Ons zorg- en welzijnssysteem is vooral gebouwd op betaalde krachten. Dat maakt een samenleving wat 'lui'. Die 'luiheid' dient geactiveerd te worden.**
- **Als je elkaar niet kent, help je elkaar ook niet.**
- **Het wordt geprobeerd, maar het gaat moeizaam.**
- **In eerste instantie is dit een verantwoordelijkheid van de inwoners maar in sommige straten is dit, om verschillende redenen, niet voor iedereen even gemakkelijk. In dat geval is het prima als er acties ondernomen worden waarbij er een extra steuntje gegeven wordt zodat de inwoners elkaar beter leren kennen. En blijkt dit geen wens/behoefte van de inwoners te zijn dan moet dat ook geaccepteerd worden.**

- **Dit is een brede maatschappelijk & sociologisch vraagstuk. De maatschappij is aan het verindividualiseren. Je kunt een inwoner niet dwingen als deze niet wil.**

Voor sommige bewoners is het een oplossing om samen in één woning te leven. Dit is niet passend bij de huidige regels van verhuurders en hypotheekverstrekkers. De gemeente moet stimuleren dat anders dan klassieke gezinsbewoning, andere bewoning mogelijk is bij huur- en koopwoningen.

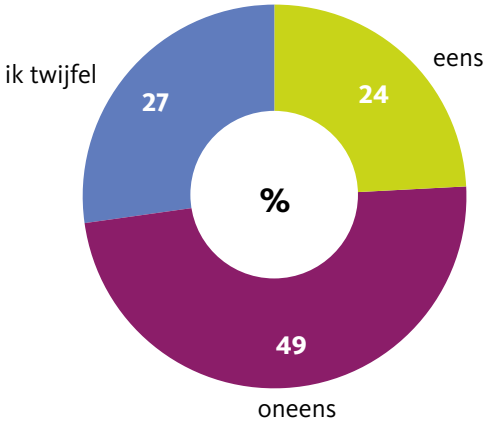

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Dit is wel een uitdaging.**
- **De gemeente kan lokaal een rol spelen om dit te stimuleren, maar het is aan het Rijk om hier op landelijk niveau maatregelen voor te nemen.**
- **Het is toch normaal, dat mensen elkaar opzoeken en samenleven (ondersteunen). Regelgeving kan dit blokkeren. Afspraken hierover moeten duidelijk zijn.**
- **Maar wel met de randvoorwaarde dat er een maximumaantal personen mag wonen, passend bij het aantal kamers bv (om huisjesmelken te voorkomen).**

- **Ja, laten we niet te vast blijven zitten in bestaande structuren.**
- **Ik wil nog verder gaan: ik vind dat de gemeente (en de rijksoverheid) de vermarkting van het wonen moet tegengaan en afbouwen. Een woning moet geen beleggingsobject zijn, het is een primaire levensbehoefte!**
- **Dit kan voor de een werken, terwijl het voor de ander juist averechts werkt. Ik denk dat dit op individueel niveau bekeken moet worden en wat de wensen zijn van inwoners.**
- **Ik denk hierbij aan mantelzorgconstructies, waardoor ouderen langer thuis kunnen wonen, en de mantelzorger (aangrenzend of op het perceel) kan wonen en ondersteunen.**
- **Denk hier aan woongroepen, voor senioren een manier om eenzaamheid tegen te gaan.**
- **Vooral faciliteren door aanpassen wet- en regelgeving; invloed uitoefenen bij woningbouwverenigingen.**
- **Als studenten samen een huis kunnen delen, zou dat fantastisch zijn. Of een 'eenzame' ouder die een student in huis neemt.**
- **Er zal iets moeten veranderen om de problemen in de woningmarkt op te lossen. Ruim denken is belangrijk!**
- **Hoe mooi is het dat je bijvoorbeeld je ouders kunt laten inwonen of in een kangoeroewoning.**
- **Regel dit!**
- **Hier ben ik het helemaal mee eens. Het is wel belangrijk ervoor te zorgen dat er niet te veel mensen in een te kleine woning gaan wonen waardoor de gezondheid in gevaar komt of dat er overlast voor de omgeving veroorzaakt wordt.**

Stelling: Succesvolle inwonersinitiatieven kunnen elkaar ondersteunen, daar is geen hulp voor nodig vanuit partners en de gemeente.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Hoe weten ze elkaar te vinden? Incluzio kan hierin wat betekenen.**
- **Vaak kan en moet de gemeente wel faciliteren en meer niet. Dit hoeft lang niet altijd financieel te zijn.**
- **Het wensdenken is dat er geen hulp nodig is. In de praktijk is het eigenlijk altijd in meerdere of mindere mate nodig.**
- **Soms is het nodig dat er ook juridische ruimte wordt gecreëerd om te kunnen experimenteren.**
- **Het is altijd prettig als mensen steun ervaren vanuit de gemeente. Dan voelen inwoners zich gezien. Zichtbaarheid is hierin van belang.**
- **Partners kunnen leren van deze initiatieven en het elders weer uitrollen. Of faciliteren.**
- **Wél hulp in de zin van bij elkaar brengen, informeren, inspireren.**

- **Succesvolle initiatieven als De Boei kunnen prima naar andere dorpen gekopieerd worden. Daar is hulp van de gemeente en partners bij nodig.**
- **Dat kan soms maar willen de betrokken inwoners dit ook? Of zijn ze gemotiveerd om een bepaald probleem aan te pakken en hebben ze minder affiniteit met andere initiatieven? Ook voelen sommige inwoners die al actief zijn, zich overbelast of overvraagd. Niet alles kan op dezelfde schouders belanden.**
- **Ik mis dan het samenwerken tussen gemeente en inwoners. Misschien is er geen actieve rol nodig, maar wel ondersteuning.**
- **Ieder inwonersinitiatief is anders. De één heeft geen hulp nodig, de ander heeft baat bij een beetje ondersteuning. Sluit aan bij de vraag, maar neem niet over.**
- **Alleen al het verspreiden van de succesverhalen is interessant.**
- **In principe ben ik het hiermee eens maar het moet niet zo zijn dat als de inwonersinitiatieven succesvol zijn de gemeente en partners ervoor altijd hun handen van aftrekken. Als er door omstandigheden wel even ondersteuning nodig blijkt, dan moet dat mogelijk zijn.**
- **Wanneer inwoners dit zelf willen oppakken, dan is hier geen hulp vanuit iemand anders voor nodig.**
- **Soms is een zetje geven heel cruciaal.**

8

Waar zou de focus moeten liggen in het sociaal domein en wat zou de gemeente kunnen loslaten? Daarnaast legden we hier enkele stellingen voor over verantwoordelijkheden verleggen naar inwoners.

Resultaten
Hoe kunnen we focussen?

U heeft 10.000 euro te verdelen. Waar moet het geld naartoe? U kunt maximaal twee voorkeuren geven.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **10.000 euro is voor sommige projecten een te klein bedrag om structureel veranderingen te weeg te brengen.**
- **Wanneer je basisvaardigheden niet op orde zijn kun je als inwoner slecht of helemaal niet meekomen in de huidige maatschappij. Gezond leven is wat mij betreft ook een basis-vaardigheid.**
- **Gaat mij om preventief te werken. Zonder basisvaardigheden blijven de problemen in stand.**
- **Zoals ik al eerder aangaf: iedereen moet mee kunnen doen**

in de samenleving en moet toegang krijgen tot elementaire zaken om dat te kunnen doen. Taal, digitale vaardigheden en hulp bij mensen met geldproblemen zijn daarin heel belangrijk.

- **Richt je op de jeugd en de eigen kracht van mensen, met professionele hulp bij wie het echt nodig is.**
- **Gezond leven is de basis voor het functioneren van het individu. Schulden kunnen mensen in hun bestaanszekerheid raken. Met alle gevolgen van dien. Waar mogelijk moet perspectief geboden worden aan mensen met schuldproblematiek.**
- **Met 'maar' 10.000 euro kan je veel doen als het aanvullend is op eigen initiatieven (zie de 'ik buurt mee'-cheques).**
- **Het opgroeien in een digitale wereld vraagt een hele andere denkwijze over opgroei- en opvoedvraagstukken. Bewustwording van gevolgen van een digitale wereld moet tot uiting gebracht worden, visueel informatief, uitleg voordelen, maar ook de valkuilen!**
- **Investeer maximaal in de jeugd/jongeren en hun ouders die vaak "maar wat doen" en geen grip meer hebben op hun kinderen met alle toekomstige problemen van dien.**
- **Een goede basis in de wijk kan veel narigheid en onnodige hulp- en zorgvragen voorkomen.**
- **Vaak gaat er aandacht en geld uit naar jongeren (lees jongens) die overlast veroorzaken. Maar juist investeren in meiden heeft de toekomst. Hen weerbaar maken, zorgen dat ze een opleiding hebben, financieel onafhankelijk worden en voorbereid zijn op mogelijke zwangerschap.**
- **Ik vind het een stomme vraag. Ik zie behoefte van alleengaanden om samen te koken en te eten. Dat kan in ons dorp niet. De sportclub wil dit faciliteren maar moet de ouderwet-**

se keuken aanpassen. Dan zou een bedrag heel welkom zijn om dit te doen naast het eigen geld en een deel zou kunnen gaan naar een persoon die dit 3 jaar lang gaat opzetten. En dat we een carpet curling set kunnen huren bij peter Oversteegen zodat ze ook samen bewegen. Hierdoor ontstaat een groep die eens per week een leuke middag heeft, gezond eet, extra beweegt en geniet.

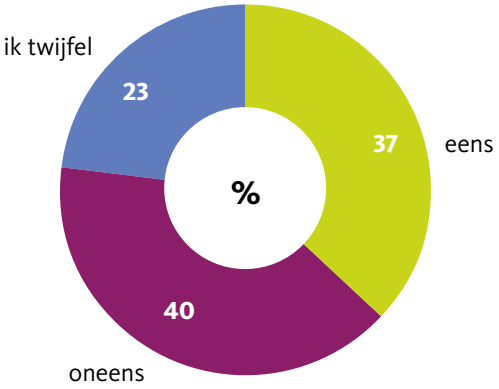
- **Als mensen fijn wonen waarbij er goed naar elkaar wordt omgekeken kun je al heel veel kleine hulpvragen in de wijk oplossen. Ik zie in ons werk dat financiële problemen heel veel voorkomen waarbij het feit dat alles gedigitaliseerd is voor veel inwoners, en niet per se ouderen, een heel groot probleem is.**
- **Ik denk dat door gezond te leven veel problemen te voorkomen zijn, bijvoorbeeld sporten kan eenzaamheid voorkomen. Veel mantelzorg leidt ook weer tot problemen bij mantelzorgers, die zouden meer ondersteund moeten worden (maar hoe daar heb ik geen antwoord op).**
- **Fijne wijken zijn een groot voorbeeld en stimulans. En komen in de media. Ondersteuning van vrijwilligers is een must.**
- **Het liefst zou ik ze allemaal aankruisen.**

Wat kan de gemeente volgens u loslaten?

- **Ik zou het niet weten. Mensen hebben meer houvast bij de gemeente als bij het Rijk. Als gemeente heb je veel beter inzicht wat nodig is.**
- **De rigide manier van werken volgens de regeltjes. Laat los dat alles moet, maar ga uit van de menselijke maat en laat de burger keuzes maken.**
- **Betuttelen.**

- **Dit vind ik lastig te beoordelen.**
- **Veel ingewikkelde regeltjes die oplossingen juist ingewikkelder maken.**
- **Geef vertrouwen aan partners in de sociale basis. Vraag om zo min mogelijk verantwoording en zorg dat de tijd zo veel mogelijk aan de inwoner wordt besteed. Sommige dingen kunnen ook regionaal worden geregeld.**
- **Dat de uitkomst van het proces en de opgave waar we voor staan precies vast moet komen te staan. Hou ruimte en flexibiliteit zodat het een proces is waar we gelijkwaardig met elkaar zoeken naar oplossingen voor de vele uitdagingen. En dat er ruimte is om met elkaar te leren. Zie ook https://www.andersdenkendoenorganiseren.nl/.**
- **Bepalen wat goed is voor een ander.**
- **Niets. Gemeente dient meer aan de voorkant te komen van situatie. Escalatie van vragen leiden immers in alle gevallen tot 'meerwerk'.**
- **De strikte controle in kader van de participatiewet.**
- **Inhuren externe adviseurs.**
- **Altijd vanuit geld praten. Er is vaak geen behoefte aan geld maar aan hulp of een toestemming of duidelijkheid.**
- **Minder controle en meer vertrouwen in inwoners en professionals.**

Stelling: De focus van de gemeente moet verschuiven naar het faciliteren van kracht, energie en mogelijkheden van inwoners in de sociale basis en het voorkomen van problemen. Dit betekent minder inzet op geïndiceerde hulp en ondersteuning.

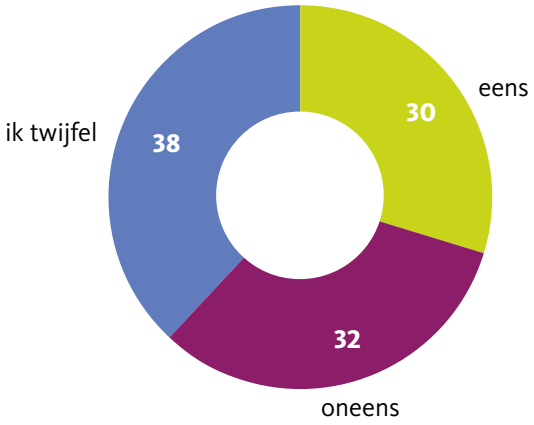

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Zoals het nu gaat met geïndiceerde hulp gaat 50 procent naar de bureaucratie.**
- **Er moet op beide worden geïnvesteerd: op de sociale kracht én op de geïndiceerde hulp. Er blijven altijd inwoners die geïndiceerde hulp nodig hebben. Dit kun je als gemeente niet zomaar afschaffen. Het is te makkelijk om alles in de maatschappij te gooien. Wanneer je een gebroken been hebt wordt ook niet gezegd dat je het maar op eigen kracht moeten oplossen.**
- **Hulp en ondersteuning is nog steeds belangrijk voor kwetsbaren, maar het faciliteren van bewonersinitiatieven is minstens zo belangrijk.**
- **De ervaring leert dat het ene het andere niet uitsluit. In beide gevallen is het belangrijk om te doen, het is maatwerk en wat de bewoner nodig heeft staat voorop.**

- **Het een sluit het ander niet uit.**
- **Het is niet zo eenvoudig want geïndiceerde hulp is soms geboden. Je moet oppassen om niet alles van een etiket te willen voorzien.**
- **Maar problemen voorkom je nooit helemaal. Probeer 'winst' te halen door vereenvoudiging van het indicatieproces en beperking van bureaucratie.**
- **Als er lichte specialistische kennis in die sociale basis en in de preventie komt te zitten, dan ben ik voor.**
- **Er wordt geregeld te veel bij de inwoners zelf gelegd.**
- **Het zou beiden moeten. Wij zitten in een overgangsperiode. Er zijn altijd mensen die dit niet kunnen. De babyboomers die in de verzorgingsstaat zijn opgegroeid weten inmiddels wel dat je jezelf zoveel mogelijk moet bedruipen.**
- **Inzet van de gemeente zal nodig blijven. Wel op basis van behoefte.**
- **Als we meer gaan normaliseren wordt de geïndiceerde hulp en ondersteuning al anders. Echter moet je wel faciliteren en investeren in de nieuwe focus.**
- **Incluzio houdt zich onder meer bezig met het faciliteren van kracht, energie en mogelijkheden van inwoners in de sociale basis en het daardoor voorkomen van problemen. Daarnaast blijft geïndiceerde hulp en ondersteuning via de gemeente voor sommige inwoners ook altijd nodig.**

Stelling: De kosten in het sociale domein lopen komende jaren verder op. Deze kosten mogen gecompenseerd worden door minder in te zetten op andere terreinen (bijvoorbeeld openbare ruimte, recreatie en toerisme).

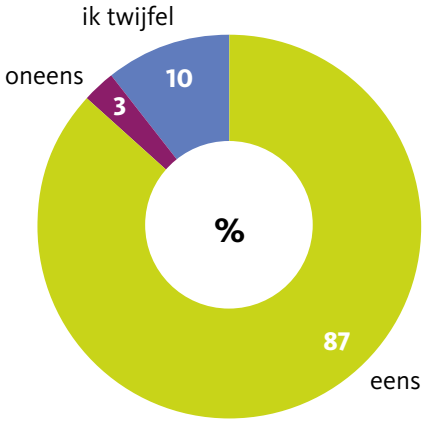
TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Recreatie en toerisme levert de gemeente ook geld op. Openbare ruimte die op peil is zorgt dat je je prettig voelt in je woonomgeving. Daar zou ik niet op willen bezuinigen.**
- **Er is ook een derde mogelijkheid: de inwoners een hogere belasting laten betalen. Vaak worden in de sociaal gezondere buurten grote lasten neergelegd, terwijl in minder gezonde buurten de grootste problemen ontstaan. Meer naar het principe: de vervuiler betaalt.**
- **Je gaat het probleem verschuiven, waardoor er meer problemen ontstaan.**
- **Toerisme is een commerciële bedrijfstak die zichzelf zou moeten bedruipen. Ik zie niet zo goed in waarom de gemeente daaraan moet bijdragen?**
- **Nee, kosten zouden (over een aantal jaren) bespaard moeten worden door preventief te werken. Je moet dus accepteren dat het nu meer kost (investeren). Daarnaast moet het aan-**

tal zzp'ers bij overheden en binnen de zorg en welzijn teruggebracht worden. We worden inhuur-ziek.

- **Toerisme maakt te veel stuk en leidt te veel tot overlast**
- **Niet bezuinigen op openbare ruimte. Wel op recreatie en toerisme.**
- **Compensatie vanuit het Rijk, kan dat nog een oplossing zijn?**
- **Ik zou in plaats van compenseren kijken naar besparen bij de andere domeinen, door ze slimmer in te zetten. Zoals bij openbare ruimte: zet scholen in en mensen met een taakstraf. Toerisme is ook een verdienmodel voor de gemeente. Hier zou veel meer geld uit te halen zijn.**
- **Beide terreinen hebben met elkaar te maken. Een afweging moet met de inwoners gedaan worden.**
- **Juist inzetten op gezondheid! Dan voorkom je die hoge kosten in het sociale domein. Creëer sociale cohesie en probeer ervoor te zorgen dat mensen lekker in hun vel zitten.**

Ruimtelijke kwaliteit is belangrijk voor het 'prettig wonen' van inwoners. Stelling: Inwoners van de wijk moeten een grote stem hebben in hoe hun wijk wordt ingericht (waarbij het gaat over sociaal, groen, en 'stenen').

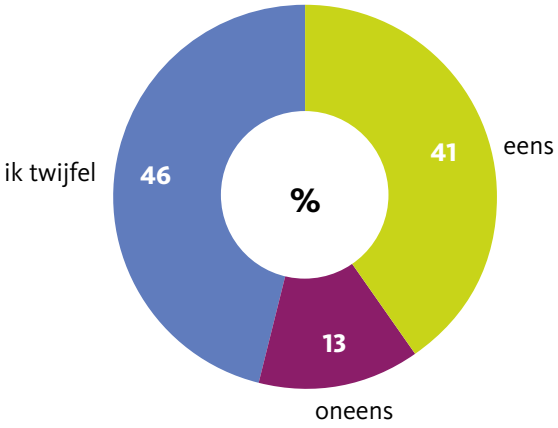

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Inwoners zouden wel als klankbord gehoord moeten worden.**
- **Mensen erbij betrekken is van belang. Zo wordt het hun wijk en creëer je meer een 'wij' gevoel en ervaren mensen wellicht zelf het belang van goed onderhoud van hun wijk.**
- **Groen moet je zo veel mogelijk stimuleren!**
- **Pas dan is er draagvlak voor onderhoud en inrichting.**
- **Inspraak van de bewoners leidt tot meer betrokkenheid en zorgvuldig omgaan met hun wijk en leefomgeving.**
- **Tot op zekere hoogte, er moet wel degelijk worden gekeken naar de verhouding groen en stenen. Kijk alleen maar naar de enorme toename van regen en groen kan ook praktisch zijn, ook al vergt dat voor gemeente meer onderhoud.**
- **Juist het betrekken van inwoners is belangrijk voor sociale cohesie.**

- **Bewoners zouden hierin wel een stem moeten krijgen, maar geen grote stem.**
- **Met de kanttekening dat de gemeente een faciliterende rol moet spelen, zeker in sociaal zwakke wijken.**
- **Inspraak prima, maar dan de uitvoering...**
- **In samenwerking, men mag ook iets van de buurt verwachten.**

Stelling: Geef inwoners van een wijk een budget en ze kunnen prima zelf bepalen en organiseren wat nodig is in hun wijk.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **In sommige wijken kan dat goed gaan, in andere wijken niet.**
- **Onder begeleiding van de gemeente.**
- **Zolang het naar een door gemeente of Incluzio geaccordeerde buurtorganisatie is.**
- **Begeleid het wel zonder te betuttelen.**
- **Spannend experiment, misschien gewoon een keer proberen?**
- **Niet bij alles, maar wel bij bepaalde activiteiten.**

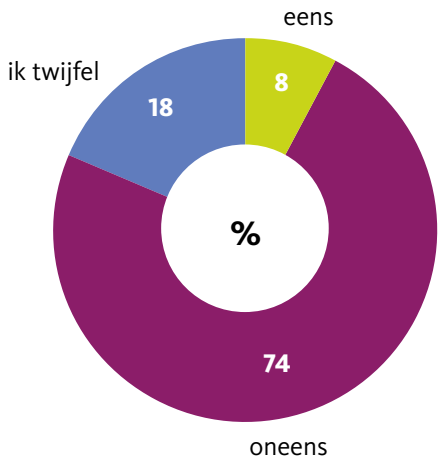
- **Het gaat niet altijd om geld, maar ook om vergunningen en luisteren naar de zorgen van bewoners.**
- **Ik denk dat het goed is om dit samen met de wijk te doen, maar wel met een eindverantwoordelijke zodat het budget ook daadwerkelijk goed besteed wordt. Daarnaast ook zodat de ene wijkbewoner niet belangrijker wordt gezien als de andere.**
- **Dit verschilt per wijk en is soms lastig te voorkomen dat er spanningen tussen buren ontstaan vanwege meningsverschillen.**
- **Als er consensus is over, hoe een wijk ingericht moet worden, kan het.**
- **Enige kaders vanuit gemeente/overheid blijven nodig (zoals verkeersveiligheid).**
- **Ja, maar let wel op dat niet altijd dezelfde mensen alles bepalen. Ik denk aan een afvaardiging - zeker ook om inbreng van mensen in kwetsbare positie mee te laten wegen. En zorg dat dit ondersteund wordt want die processen gaan niet vanzelf.**
- **Dit is een goed idee in de wijken waar bewoners al goed contact met elkaar hebben. In de wijken waar dat nog niet zo is zal er eerst voor sociale cohesie gezorgd moeten worden. Zo'n wijkbudget kan daar dan wel een hele positieve draai aan geven maar dan moet het budget in eerste instantie nog via een professional lopen. De twijfel zit hem in het feit dat niet iedere wijk dit prima zelf zou kunnen doen maar dat het wel het eerste uitgangspunt kan zijn.**

9

Met stellingen over de druk op de zorg en een open vraag over innovaties peilen we hoe netwerkpartners kijken naar ontwikkelingen in de zorg.

Resultaten
Druk op de zorg

Stelling: Het is acceptabel om met harde budgetplafonds te werken, om zo de toename in zorgkosten te beperken. Is het budget op, dan komt een inwoner op de wachtlijst voor volgend jaar.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

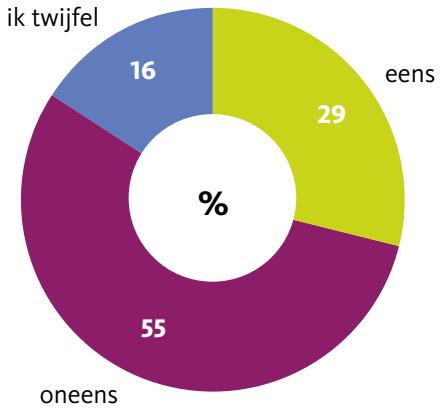
- **Uitzondering op de regel moet er zijn bij een crisis.**
- **Wachtlijsten moet je voorkomen. Werk eventueel in gradaties. Ernstige problematiek moet je snel op handelen!**
- **Sommige mensen kun je niet laten wachten. Op deze manier komen inwoners met een grote mond en minder angst om tegen te spreken, eerder aan de beurt en dat is unfair.**
- **Zorg kun je niet sturen, wel managen.**
- **Veel zorgkosten zijn te vermijden als er meer aandacht is voor een gezondere leefstijl en als er minder marktwerking is in de zorg**

- **Dit kan inwoners juist meer in de problemen helpen. Het is van belang om preventief te werken, als je snel ingrijpt kan het probleem juist aangepakt worden en wellicht de-escalerend.**
- **Mensen zijn geen nummertjes. Zo zijn er dan wellicht in het begin van het jaar mensen geholpen die het minder hard nodig hadden dan de mensen die aan het eind van het jaar moeten wachten. Het is mensenwerk en kan niet alleen maar om geld gaan.**
- **De stelling is onacceptabel en druis in tegen fundamentele rechten van ieder mens.**
- **Een erg rigide benadering. Belangrijk is om te kijken hoe bepaalde zorgvragen wellicht voorkómen kunnen worden.**
- **Nee, er moet ruimte blijven voor doen wat echt nodig is. En dan de afweging maken voor wat is goede en duurzame oplossing voor deze inwoner en zijn of haar netwerk. Dat kan betekenen dat sommigen moeten wachten en/of dat een andere oplossing wellicht passend is. Anderen moeten juist zo snel mogelijk geholpen worden.**
- **Dat kan echt niet. Als iemand hulp nodig heeft en er is geen geld dan kan je ook de mensen die al hulp krijgen vragen of zij even een pas op de plaats willen maken omdat het geld op is en er nu mensen zijn die niet geholpen kunnen worden.**
- **Geen situatie wie het eerst komt, wie het eerst maalt. Passende oplossingen werken beter.**
- **Je hebt altijd uitzonderingen waar je wel gelijk wat mee moet. Maar vaak kan er prima gewacht worden.**
- **Dit is onnodig bij een stelsel dat stuurt op samenhang. Visie op regie is hierbij wel nodig.**
- **Je kunt niet aan de hand van een budgetplafond bepalen hoe**

hoog de nood van een inwoner is. En als een inwoner te lang moet wachten op passende ondersteuning worden de kosten vaak alleen maar hoger.

- **Je krijgt toename van excessen en juist zwaardere hulpvragen (langere trajecten). Dit is wegkijken van het probleem van nu en met als mogelijk gevolg een zwaardere hulpvraag, of leidend tot gevaarlijke situaties.**
- **Ik weet niet of een wachtlijst de oplossing is, maar een vorm van collectieve budgetplafonds zijn wellicht wel noodzakelijk.**
- **Je kunt je geld maar een keer uitgeven.**
- **We moeten zorgcowboys mijden. Personeel fatsoenlijk betalen, dan komen er minder Zzp'ers die extra duur zijn.**

Stelling: Alleen zware zorgvragen moeten worden ondersteund door professionals.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Wat voor de een zwaar is, hoeft voor de ander niet zo te zijn.**
- **Ik vind de vraag te generiek. Dat betekent dat je nog meer**

druk legt op de inzet van vrijwilligers, in dit geval meestal mantelzorgers.

- **Er moet voldoende kennis aanwezig zijn.**
- **Ik weet niet waar 'zwaar' is. Maar soms kan het juist helpen om iets 'lichts' tijdig te signaleren zodat het niet zwaar wordt.**
- **Professionals zijn belangrijk op meerdere terreinen, er moet alleen veel beter worden samengewerkt.**
- **Alle zorg is even belangrijk. Het is van belang om te kijken wat de bewoners nodig hebben.**
- **Veel zorgvragen zijn ook zwaar. Instanties zijn zelf verantwoordelijk voor het adequaat inzetten van de middelen en het snel afsluiten van casussen die een simpelere zorgvraag hebben.**
- **Dat zou leiden naar nog minder beschikbare zorg, dan nu al het geval is.**
- **Als mensen geen sociaal vangnet hebben moeten ook kleine zorgvragen ondersteund worden door professionals.**
- **Nee, want uit ondersteuning van lichte zorgvragen kan veel voorkomen. Wel uitgaande van wat kan er in het netwerk georganiseerd worden of wat kan collectief of wat kan deze inwoner juist zelf bijdragen aan de maatschappij. Laat het aan de professionals om hier per persoon een passend traject te bieden met de insteek zo veel mogelijk vanuit de sociale basis maar wel opschalen als dat nodig is. Eigenlijk meer flexibiliteit als het gaat om op en afschalen van zorg - daar zie ik kansen.**
- **Ook bij lichtere zorgvragen kan de ondersteuning van professionals nodig zijn. Echter de frequentie waarop een professional bij iemand betrokken is zal heel veel minder zijn. Je kunt niet alles van vrijwilligers verwachten. Mensen moeten**

bepaalde competenties hebben om met zorgvragen om te kunnen gaan en je kunt ook niet te veel verantwoordelijkheid van een vrijwilliger eisen.

- Wat zijn 'zware' zorgvragen? Hier zit een aanname achter. Welke? Wat zijn lichte zorgvragen? Wie zou je deze willen laten oppakken? Risico is wildgroei in niet opgeleide professionals die denken dat ze het wel kunnen oplossen.

Het zorgstelsel staat onder druk. Welke goede ontwikkelingen of innovaties ziet u die de schaarste in personeel en de financiële druk kunnen oplossen?

- Mantelzorg. Er zijn veel activiteiten in Velp, onder andere in buurtcentra. Iedereen kan daar terecht, ook om te eten.
- Geen rol voor de gemeente. Maar in zijn algemeenheid: meer creativiteit in de zoektocht naar personeel
- Zelfregulering en verantwoording.
- Preventie Digitalisering (e-consults).
- In Noord-Brabant besloten scholen om gezamenlijk niet meer zzp'er voor de klas te zetten, omdat het te veel geld kost. Ik zou graag zien dat overheden de externe inhuur beperken en dat we zzp-schap binnen zorg en welzijn aangepakt worden. Daarmee kun je financiële druk verlagen. Dat kun je alleen niet als gemeente Rheden. Dat zou je binnen de GMR kunnen doen. Meer preventief werken is ook een oplossing om op termijn de financiële druk te verlagen. Qua innovaties, zou ik persoonlijk contact vooropzetten. Dat is geen innovatie, maar we merken dat mensen als mens aangesproken willen worden. Je kan wel digitale consults geven via de webcam (de dokter bijvoorbeeld). Ik zou dat zelf wel fijn vinden. Zo zijn er meer zaken te bedenken.

- **Meer preventie, minder zaken overlaten aan de markt, zorgen voor een omgeving die uitnodigt om meer te bewegen.**
- **Meer sociale verbinding zoeken. Bijvoorbeeld door mensen met een migratie-achtergrond te betrekken in de samenleving door betaald werk te verkrijgen en de zin van hun bestaan te stimuleren. Maar zo ook op krachten van inwoners gaan zitten en dit samen bundelen in de gemeente.**
- **Het werk aantrekkelijker maken zodat er meer goede mensen komen werken die de druk van de ketel kunnen halen. Daarbij prioriteiten stellen in budget.**
- **Het zorgstelsel moet helemaal op de schop vanwege personeelstekorten. Het werken in de zorg moet weer aantrekkelijk worden en in aanzien stijgen.**
- **Tip: MEE is samen met onder andere ervaringsdeskundige onderzoekers en onderzoekers van RadboudUMC en Universiteit Tilburg en private partijen bezig met de ontwikkeling van een sensitieve virtuele assistent (https://sensitievevirtueleassistent.nl). De tool kan mensen helpen zelfredzamer te zijn en ontlast professionals.**
- **Het voorkomen van onnodige zorgvragen door problematieken op welzijnsniveau eerder te signaleren en aan te pakken. Meer inzet op preventie.**
- **Dat mensen in het land aan het experimenteren zijn met ontkokering van wetten (WLZ/ ZVW/WMO), aandacht voor herstelacademies, blended care werken, meer aandacht voor groepswerk en community building.**
- **Natuurlijk digitalisering en robotisering, deze moet je zeker inzetten. Misschien dat er ook ingezet kan worden op vrijwilligers met een vrijwilligersvergoeding. Altijd maar alles voor niets doen past niet meer in deze tijd. Als je veel doet mag**

je best een vergoeding daarvoor krijgen. Nu is het betaald of vrijwillig. Creëer iets daar tussenin.

- **Ik vind dat de wijze waarop de gemeente en Incluzio nu samenwerken al een goede stap vooruit is. Wel zie ik in mijn team dat de samenwerking nog niet optimaal is en zijn de wachtlijsten bij de gemeente vaak nog langer dan je zou willen. Voor Incluzio blijft het belangrijk om ervoor te zorgen dat de ondersteuning dicht bij de inwoner en zoveel mogelijk collectief geboden wordt. Verder kan er nóg meer nadruk gelegd worden op blended care en AI. Echter deze innovaties hebben een langere tijd nodig voordat mensen dit als positief gaan zien.**
- **Betere samenwerking sociaal domein en eerstelijnszorg. Goede afstemming met betrekking tot jeugdzorg. Inwoners betrekken bij het maken van keuzes rond een afnemend zorgaanbod. Het verbeteren van gezondheidsvaardigheden van inwoners.**

10

We bevroegen netwerkpartners over de zeven leidende principes waarop de gemeente Rheden nieuw beleid in het sociaal domein baseert. Dat zijn deze richtinggevende uitgangspunten.

Resultaten
Leidende principes

Richtinggevende uitgangspunten:

1. De inwoner staat centraal, de gemeente sluit aan bij wat inwoners nodig hebben
2. Ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving en inwoners zelf
3. Inwoners voelen zich fijn in hun woonomgeving
4. Voorkomen is beter dan genezen, de gemeente zet stevig in op preventie en gezonde keuzes
5. Hulp is laagdrempelig en dichtbij
6. Inwoners kunnen rekenen op passende ondersteuning
7. Rheden investeert in innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden

In hoeverre werkt u al op deze manier?

- **Wij werken op deze manier, maar ik wil ook een opmerking bij het eerste item maken: dat is prima, zolang de gemeente zich niet terugtrekt omdat het geld oplevert en zodoende nog meer druk op een relatief kleine groep vrijwilligers legt.**
- **Dit is de juiste werkwijze, mits met de juiste medewerkers.**
- **Voor een deel wel, voor een deel nog niet. Die beweging willen we wel meer maken.**
- **Past goed bij hoe wij werken als stichting.**
- **Wij werken vanuit onze pijlers die haaks staan op bovenstaande.**

- **Heel veel. Preventief is belangrijk. Al komen mensen vaak bij ons als het daar al ver voorbij is. Het is dan van belang om te stabiliseren, ook voor in de toekomst.**
- **Vanuit stichting STOER richten we ons op de thuiswonende ouderen. Dit doen we met vrijwilligers uit (met name) deze gemeente. We werken vanuit de bovengenoemde leidende principes; in ieder thema herkennen wij ons.**
- **In mijn werk staat de cursist centraal. Ik reik middelen aan om te werken aan fysiek en mentaal welzijn.**
- **Dit sluit erg aan bij de missie en visie van Incluzio dus ik werk al zo.**
- **Bij 'Ons Raadhuis' is het hele beleid gericht op: actief onder eigen regie met steun (van onze professionals) waar nodig, met als doelstelling in beweging en onder de mensen blijven.**
- **Punt 3 doen we sowieso, punt 5 zou kunnen. Maar ik denk dat hulp vragen voor mensen, ook al is die laagdrempelig, in veel gevallen niet zal worden gevraagd. Door schaamte of eer. Punt 4 vind ik erg belangrijk, maar hier moet nog hard aan worden gewerkt.**
- **De ondersteuning vanuit MEE sluit aan bij alle 7 punten.**
- **Wij zijn een te kleine organisatie om daadwerkelijk hiermee aan de slag te gaan. Omzien naar elkaar doen we wel.**
- **Ik begeleid inwoners van Velp bij het maken van gezonde (voedsel)keuzes en toewerpen naar een gezonde leefstijl.**
- **Dit sluit zeker goed aan bij hoe ik al werk. Alleen kom ik wel tijd tekort om dit allemaal even goed te doen. Er zijn nog stappen te zetten maar mogelijkheden (collega's, tijd en middelen zijn beperkt).**
- **Veel van deze punten hebben wij al. Sociale participatie voor onze leden maar ook voor het dorp. Voor mensen met finan-**

ciële problemen is er een hulplijn en wij werken veel samen met al onze verenigingen op de zuidflank.

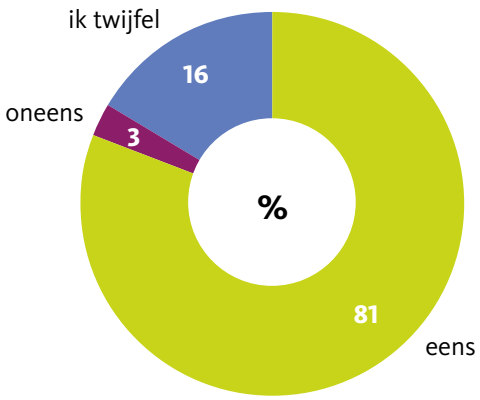
- **Volledig. Wel aandacht voor bestaande samenwerkingsverbanden blijven houden.**
- **Voor onze sportvereniging is dit niet echt relevant.**
- **Wij werken al veel op deze manier, wij zijn een vrijwilligersorganisatie en gaan uit van gelijkwaardigheid en eigen regie.**
- **Vluchtelingenwerk is het meest gericht op de uitgangspunten 1,3,5 en 6.**
- **Wij werken al zo, maar hebben de gemeente nodig voor onderhoudstaken.**

11

Via enkele stellingen over samenwerking in de sociale basis spreken netwerkpartners zich uit over integraliteit.

Resultaten
Hoe kunnen we focussen?

Stelling: Als de gemeente nieuwe contracten afsluit met zorgverleners, moet hierin worden vastgelegd hoe ze gaan samenwerken met de sociale basis

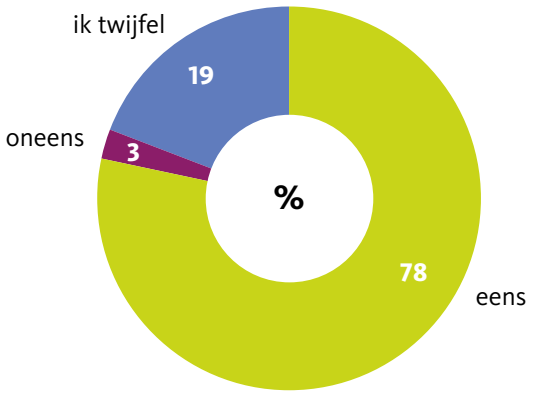
TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **De gemeente heeft de regie. Er zijn veel te veel zorgaanbieders. Beperkt het.**
- **Kan ik niet zo stellen. Soms zal dat handig zijn, soms zal het ook niet nodig zijn.**
- **Hierin is belangrijk bij wat de inwoner nodig heeft. Minder bureaucratie meer zorg op maat.**
- **In grote lijnen wel, uitzonderingen daargelaten. Belangrijk dat die ruimte er ook is.**
- **Samenwerking is een basisvoorwaarde.**
- **Ja, want dit gaat dus niet vanzelf. Als ze de indicatie hebben dan bied ik vaak aan om samen nog eens te kijken naar de**

mogelijkheden voor de sociale basis. Alleen merk ik dat ze dan erg overgaan op het 1 op 1 begeleiden. Ik denk dat het goed is om te kijken wat de meerwaarde en motivatie is voor gespecialiseerde begeleiding om met de sociale basis samen te werken. Als het gaat om soort concurrentie financieel en over het voortbestaan van jouw organisatie dan is er wellicht weinig wil om het anders te gaan doen. Vanuit Sociale basis heb ik wel de motivatie om samen te werken, ook omdat wij niet per indicatie betaald krijgen.

- **Wat hebben de inwoners nodig, niet: wat heeft de zorgverlener nodig.**
- **Het kennen van elkaar vergroot de mogelijkheden van de inwoner.**
- **Het is superbelangrijk dat de zorgverleners de sociale basis kennen. Meerdere malen ben ik in mijn werk tegengekomen dat er door zorgverleners zaken werden opgepakt die al lang in de sociale basis opgepakt konden worden. Een voorbeeld is de formulierenhulp van Humanitas. Dit is zonde van de tijd en kosten die de inzet van de zorgverlener met zich meebrengt. Bovendien wordt de eigen kracht van de hulpvrager in dit geval niet versterkt. Daarbij is het ook belangrijk dat er goed naar het netwerk van de hulpvrager gekeken wordt en dat deze waar nodig versterkt wordt.**
- **Dit is opleggen en niet vanuit samenwerkingsgedachte gedacht.**
- **Wel graag in overleg en graag ook vice versa: in het contract met Incluzio/sociaal domein partner ook opnemen hoe samengewerkt wordt met zorgverleners.**
- **Dan moet je wel zorgen dat de zorgverleners weten wat er aan sociale basis is.**

Stelling: Zorgverleners zijn onderdeel van het totale netwerk om een inwoner heen en stemmen hun hulp en ondersteuning hierop af.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- **Niet te veel zorgverleners op dezelfde persoon.**
- **Dit doen zorgverleners momenteel nog te weinig.**
- **Het is van belang dat inwoners weten waar zij terecht kunnen maar uiteindelijk is een zorgverlener een passant en is het van belang dat de inwoner in zijn kracht wordt gezet. Samenwerking is van belang.**
- **Dat is een hele belangrijke basis voor een duurzame hulpverlening.**
- **Volgens mij gaat dat ver en het lijkt mij ook niet haalbaar.**
- **Goede samenwerking en 'de juiste hulp op de juiste plek'.**
- **Dat lijkt me meer dan logisch. De inwoner staat centraal, niet de zorgverlener.**
- **Ondersteuning van een zorgverlener moet een toevoeging zijn op dat wat er al is. En er moet voorkomen worden dat iets wat in de sociale basis opgepakt kan worden door de zorgverlener wordt overgenomen!**

12

Aan het eind van de vragenlijst kregen netwerkpartners gelegenheid om een laatste opmerking of hartekreet achter te laten, of om nog een accent te leggen.

Resultaten
Wat wilt u ons nog meegeven?

- **Ik vond de informatieavond zeer geslaagd en verrassend hoeveel organisaties er waren. Je zou dat vaker moeten doen en dat per afzonderlijke plaats.**
- **Maak het laagdrempelig met wel de noodzakelijke uitdaging voort overheid en cliënt. Het slechtste is dat er geen uitzicht (toekomst) voor cliënten zijn.**
- **Durf te investeren in preventie, ook al loont het zichzelf niet direct. Kijk bij innovatie, of als je landelijk de boekhoudregels kunt aanpassen, dat je kosten die je maakt voor preventie kunt afschrijven over een periode van 40 jaar, net zoals je een investering in een gebouw over 40 jaar kan afschrijven. Dan ontstaat er ruimte in budget. Vermoedelijk moet dan wel eerst de fiscale regels aangepast worden in Nederland. Maar dat zal elke gemeente helpen. En verder denk ik graag mee over programma's gericht op waar mensen zelfvertrouwen kunnen opbouwen door middel van het organiseren van culturele activiteiten.**
- **Complimenten voor de start van hoe de gemeente de aansluiting zoekt bij de bewoners. Wij zijn er nog niet, het is belangrijk om dicht bij de bewoner staan, uniek behandelen en minder bureaucratie. Wat nodig is nodig om mensen in hun kracht te zetten. Bedankt voor jullie inzet, maakt ons werk prettiger.**
- **Heel erg fijn dat dit gedaan wordt en dat er input gevraagd wordt! Hopelijk kunnen jullie er iets mee.**
- **Ik vind het sowieso positief, dat Gemeente Rheden steeds meer haar inwoners betrekt bij beleid. Ga zo door!**

- **Focus op kansen en mogelijkheden, eerder dan op problemen en controle.**
- **Probeer beleid eenvoudig te houden. Zorg dat het voor iedereen toegankelijk is door praktische handvaten te geven. Geef ze niet het gevoel dat ze nog meer moeten doen! Het is uw baan, maar wij doen dit vrijwillig (naast onze vaak fulltime-baan). En blijf groen en sociaal als gemeente.**
- **Als er vragen zijn naar aanleiding van mijn antwoorden hoor ik dat graag. Wil graag positieve bijdrage leveren aan dit geheel. En heb een prachtig boek als aanbeveling: https://www.democratieinuitvoering.nl/beleidsbubbel**
- **Blijf een sociale gemeente. Zeker in deze tijden. Als er geen geld is dan oplossingen zoeken in andere verbindingen.**
- **Betrek zoveel als mogelijk inwoners erbij. Niet alleen instanties.**
- **Een opdracht voor de gemeente: laat iedereen zich welkom voelen in en bij de gemeente Rheden. Investeer op draagkracht!**
- **Neem regie! Zoek afstemming met buurgemeenten. Zoek eenheid in ICT, in afspraken en in regelgeving.**
- **Maak een systeem waarin inspraak van bewoners geborgd wordt. Maak van de gemeente een klantgerichte organisatie en bewaak of dit ook gebeurt.**
- **Onze sportvereniging is goed op weg en kan en wil meer doen voor de twee dorpen. We merken dat Ellecom steeds meer doet maar dat De Steeg achterblijft. Daarnaast zouden we meer voor en met ouderen kunnen en willen doen.**
- **Ik vind het heel erg positief dat erop deze wijze aan de koers in het sociaal domein van de gemeente gewerkt wordt. Input van de mensen 'on the ground' zoals inwoners, zorgverle-**

ners, sleutelfiguren is hierbij heel erg belangrijk. Ik vond de avond erg interessant maar had graag wel wat meer tijd aan de tafels gehad. Verder is deze vragenlijst een goede aanvulling op de avond maar ik kan mij voorstellen dat hij wel erg moeilijk en lang is voor een vrijwilliger van bijvoorbeeld de voetbalvereniging. Moeilijk, omdat het over specifieke zaken gaat waar niet iedereen kennis van of ervaring in heeft.

- **Het lijkt me wenselijk dat het programma Samen Gezond Velp/Rozendaal 2030 geïntegreerd wordt in het koersdocument, waarbij de gezondheidsparagraaf van het koersdocument, volledig kan samenvallen met de ambities van project SGVR2030. Verder zou ik apart aandacht besteden aan de verantwoording om gezondheidsverschillen tussen wijken bestrijden met een wijkgerichte aanpak.**

We blikken nog even terug

20 september zijn wij door Jan Latten meegenomen in de trends & ontwikkelingen in Nederland en specifiek in de gemeente Rheden.

Een korte weergave van de trends en ontwikkelingen van Jan Latten

- Steeds meer mensen hebben een turbulente levensloop, zowel in de privésfeer als in hun werkzame leven. Inwoners met een **minder bestaanszekere uitgangspositie** zijn vaak zzp'er of hebben een flexbaan. Zij hebben vaak relatief hoge vaste lasten ten opzichte van hun inkomen. De kans dat schulden opgebouwd worden is dan groter.
- We zien een groei aan **scheidingen en eenoudergezinnen** in de privésfeer. De kansenongelijkheid tussen de verschillende bevolkingsgroepen neemt daardoor toe. De impact van scheidingen op gezinnen en kinderen is groot. Een heel groot deel van kinderen die hulp vanuit jeugdzorg hebben, komt voort uit scheidingen.
- Er zijn steeds meer inwoners die 'alleen achter de voordeur zijn' waardoor de kans op **eenzaamheid** toeneemt. Dat betekent ook dat er niet automatisch een mantelzorger aanwezig is om de eerste ondersteuning te verlenen als dat nodig is.
- Er worden minder kinderen geboren, waardoor **vrienden en buren steeds belangrijker worden**
- Naast de groeiende kloof in het kader van bestaanszekerheid **groeit ook de gezondheidskloof** tussen inwoners met een hoge en lage SES (sociaaleconomische status). Mentale en fysieke problemen, zoals obesitas, nemen toe bij mensen van alle leeftijden. Tegelijkertijd zien we wel dat inwoners de eigen gezondheid als goed ervaren en dat het welbevinden van jongeren nog steeds hoog is.
- We zien dat de **verschillen in de wijken toenemen**. De veerkracht staat daar onder druk en daardoor ook de behoefte aan professionele ondersteuning .
- De **ondersteuning vanuit de Wmo en jeugdwet** ligt in Rheden hoger dan het landelijk gemiddelde en daardoor ook de uitgaven. Tegelijkertijd zien we dat het **personeelstekort in deze sectoren** toeneemt.

Adviezen van Jan Latten

Over de rol van gemeente geeft Jan Latten aan dat ze meer een coachende rol moeten gaan vervullen. Hierbij worden inwoners bijgestaan en geadviseerd bij hun (turbulente) levensloop, tegenslagen in het leven zullen er immers altijd zijn en horen erbij.
Enkele adviezen die hij ook gaf, waren:

- Zorg als gemeente dat vroegtijdig ondersteuning geboden kan worden bij (dreiging van) echtscheiding.
- Kijk of je met elkaar een verschuiving van focus van Ik naar solidariteit kan bewerkstelligen. We moeten het samen doen (inwoners, vrijwilligers, professionals en overheid) in de context van de wijk. Andere woonvormen kunnen daarbij een oplossing bieden.

Opbrengst Wereld cafés

Tijdens het tweede deel van de avond hebben we via een wereld café gesproken over de trends en ontwikkelingen en de opgaven voor de komende jaren. Hieruit hebben we de volgende 'rode draden' gehaald.

1. We kunnen uit de gesprekken concluderen dat de trends en ontwikkelingen worden herkend, maar dat ze wel erg negatief werden geframed. Gesproken werd over 'uitgaan van kansen en mogelijkheden die deze trends en ontwikkelingen bieden'. Want mensen zijn ook

flexibel en zoeken ook zelf naar nieuwe mogelijkheden. Houd als partners wel oog voor de inwoners in kwetsbare posities, want niet iedereen kan zich aanpassen aan alle trends en ontwikkelingen.

2. Ga en vooral blijf met elkaar in gesprek en zorg (continu) voor verbinding. Luister naar de inwoners en andere partijen, vraag wat ze kunnen betekenen voor zichzelf en elkaar en sluit daar (als gemeente) op aan. Maak gebruik van ideeën en energie in de samenleving. En durf daarbij ook vaste structuren los te laten, of regelruimte te organiseren. En doe dit in de gemeente, in de wijken en ook met individuele inwoners. Regel voldoende tijd en ruimte om het gesprek te kunnen voeren.
3. Organiseer met elkaar (inwoners, partijen en gemeente) laagdrempelige voorzieningen voor inwoners en dan met name de inwoners in kwetsbare posities. En faciliteer ook ontmoeting in bredere zin via activiteiten, sport, cultuur etc..
4. Wees proactief in het benaderen van inwoners om iets voor elkaar te doen en om inwoners in kwetsbare posities te bereiken (financieel, gezondheid, eenzaamheid).
5. Basisvaardigheden zijn een rode draad die bij alle thema's aan bod komt. Geletterdheid, mentaal, fysiek, sociaal, financieel, digitaal en online.
6. Investeer in de kracht/energie/ mogelijkheden en vaardigheden van de inwoners en wijken, in plaats van de gevolgen van problemen te compenseren met voorzieningen. Dit mag ook ongelijk (meer investeren in de inwoners in kwetsbare positie).
7. De volgende specifieke onderwerpen werden benoemd:
    a. Passende woningen
    b. Inzetten op ontwikkeling pedagogische vaardigheden van ouders
    c. Mentale gezondheid
    d. Inclusiviteit, iedereen mag meedoen
    e. Heb ook oog voor bepaalde groepen:
        i. Inwoners met beperking
        ii. Inwoners met verschillende culturele achtergronden
        iii. Maar met name in zijn algemeenheid inwoners in kwetsbare positie
8. De opgaven mogen concreter → waar werken we naar toe?

Naast deze lijnen zijn er veel ideeën voor de uitvoeringsagenda genoemd. Deze ideeën zijn voor ons een waardevolle start voor de uitvoeringsagenda waarmee we, na vaststelling van het Koersdocument door de gemeenteraad begin 2024, graag met elkaar aan de slag gaan.

Waarmee moeten we ook rekening houden?

Naast de trends en ontwikkelingen, en de uitdagingen waarover wij met elkaar spraken, zijn er ook financiële ontwikkelingen binnen de gemeente Rheden zelf. De gemeente Rheden komt net uit een periode van financieel herstel, terwijl de volgende **periode van financiële krapte alweer voor de deur staat voor nu en de komende jaren**. Daarnaast neemt de **schaarste op de arbeidsmarkt** ook toe.

Het koersdocument moet dan ook leiden tot keuzes over met welke opgaven we de komende jaren aan de slag gaan.
Waar zetten we samen de schouders onder? En waar zetten we onze schaarse middelen op in?
Welke gemeente willen we zijn, maar vooral ook kunnen we zijn?

Moventum

Rapportage Koersdocument sociaal domein

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Rapportage *Koersdocument sociaal domein*

Gemeente Rheden

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Rapportage *Koersdocument sociaal domein*

Gemeente Rheden

Concept 1
21 november 2023
Projectnummer: 21564

Auteurs:
Hannemarie Hardeman, Onderzoeker
Bas Wesselink, Onderzoeker
Michel Hartemink, Onderzoeker

Moventem BV
T 0575 84 3738
E info@moventem.nl
W www.moventem.nl

Moventem werkt conform de Gedragscode voor Onderzoek & Statistiek van de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA) en mag het Fair Data Keurmerk voeren, waarmee wordt aangetoond dat op verantwoorde wijze met data en persoonsgegevens wordt omgaan. Tevens is Moventem aangesloten bij de Europese Vereniging voor Marktonderzoek (ESOMAR) en wordt voldaan aan de Internationale Code voor Markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie fout en/of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

MOA Center for Information Based Decision Making & Marketing Research
ESOMAR WORLD RESEARCH ESOMAR MEMBER

Management Samenvatting **Pagina 4**

1 Inleiding **Pagina 6**
1.1 Onderzoeksopzet Pagina 7

2 Resultaten **Pagina 8**
2.1 Beeld van de woonomgeving Pagina 9
2.2 Gezondheid en vitaliteit Pagina 13
2.3 Hulp en ondersteuning Pagina 17

3 Bijlagen **Pagina 21**
Bijlage I Achtergrondvariabelen Pagina 22
Bijlage II Onderzoeksverantwoording Pagina 23

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Management Samenvatting

Beeld van de woonomgeving

Circa 80% voelt zich thuis in de buurt. Ook vindt het merendeel dat de mensen in de buurt op een prettige manier met elkaar omgaan, dat de mensen er een prettige buurt van maken en dat het in de buurt normaal is om naar elkaar om te zien.

Ook vindt ruim twee derde het normaal dat de buurt omziet naar hulpbehoevenden. Ongeveer drie kwart vindt dat de inwoners meer invloed moeten hebben op de inrichting van de buurt en 83% vindt het logisch dat de gemeente meer investeert in wijken waar dat nodig is.

Gezondheid en vitaliteit

De helft vindt het belangrijk dat de gemeente inwoners helpt bij het maken van gezonde keuzes. Hierbij wordt door 79% genoemd dat dit door het geven van voorlichting kan. Ook geeft meer dan de helft aan dat dit door aanmoedigen en financiële ondersteuning kan.

Twee derde geeft aan dat het soms best wat minder goed met iemand mag gaan en dat een mindere periode niet direct reden tot professionele hulp en zorg zijn. 57% geeft aan dat tegenslagen bij het leven horen en dat mensen mogen vertrouwen op hun eigen veerkracht. Met name sociaal contact (54%), gezonde leefstijl (42%) en beschikbaarheid van professionele zorg (39%) vindt men helpen om mentale gezondheidsklachten zoveel mogelijk te voorkomen.

Hulp en ondersteuning

Drie kwart vindt dat de gemeente kwetsbare ouders extra moet ondersteunen. 28% vindt dat de gemeente mensen alleen moet helpen om betaald werk te vinden en niet om een zinvolle besteding van de dag te vinden, zoals vrijwilligerswerk. 47% is het hier mee oneens. 16% vindt dat de inwoners zelf verantwoordelijk zijn voor hun inkomen om rond te komen en mee te kunnen doen, 65% is het daar niet mee eens.

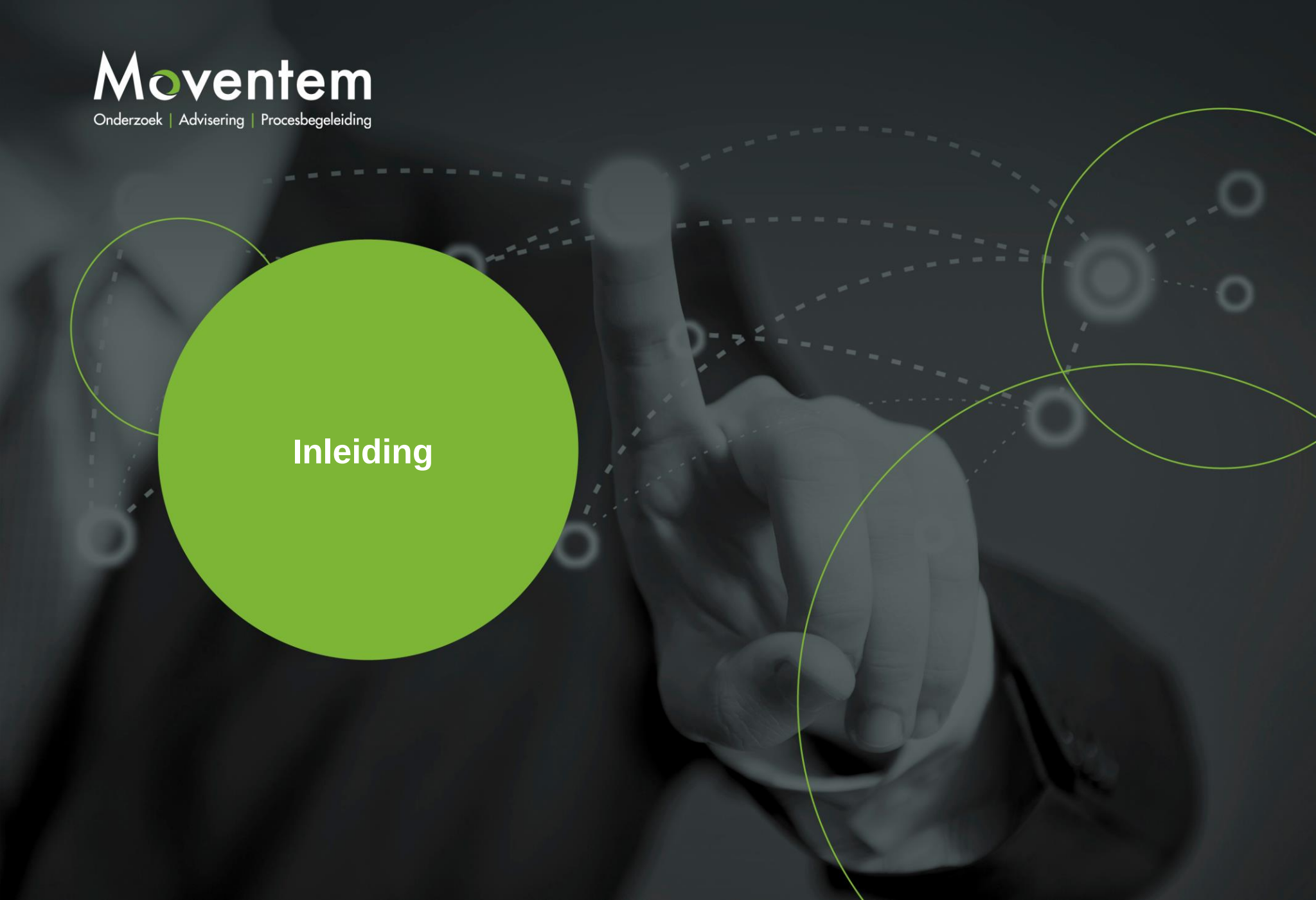
Inzetten op betaald werk voor inwoners die niet betaald werken wordt door ruim een derde als belangrijkste actiepunt genoemd voor het versterken van bestaanszekerheid. Bijna een kwart noemt hier het ondersteunen van mensen met een laag inkomen om mee te kunnen doen.

Ruim twee derde vindt dat de focus van de gemeente moet liggen op het verbeteren van eigen kracht, energie en mogelijkheden van inwoners zelf. 55% vindt dat voor lichtere klachten en problematiek het aan de sociale basis is om hiervoor hulp en ondersteuning te organiseren (burenhulp, verenigingen en welzijnswerk).

Als men 10.000 euro te verdelen zou hebben zou 45% dit uitgeven aan de ontwikkeling van basisvaardigheden. Daarnaast zou 38% geld uitgeven aan het ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers.

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Inleiding

Benaderen doelgroep

In opdracht van gemeente Rheden heeft Moventem een onderzoek over de te varen koers van het sociale domein van de gemeente uitgevoerd onder de 1.513 leden van Renkum Spreekt. De panelleden hebben de mogelijkheid gehad om de vragenlijst in te vullen tussen 24 oktober en 12 november 2023. Er is 1 keer een reminder verstuurd, aan iedereen waarvan nog geen ingevulde vragenlijst was ontvangen. Daarnaast is door de gemeente een open link verspreid via diverse kanalen.

Deelnemers

In totaal hebben 525 panelleden de vragenlijst volledig ingevuld. Een respons-rate van 35%. Via de open link hebben 38 inwoners meegedaan.

Met het aantal respondenten (563) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 4,10% uitspraken worden gedaan over de populatie.

Resultaten weergave

De resultaten van dit onderzoek worden in het voorliggende document beschreven middels diagrammen en tabellen.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten (‘n’) de betreffende vraag hebben beantwoord. Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Het totale percentage komt dan hoger dan 100% te liggen.

In bijlage 1 van deze rapportage staan de achtergrondgegevens van de respondenten weergegeven. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

In bijlage 2 van deze rapportage wordt nader ingegaan op de betrouwbaarheid, nauwkeurigheid en representativiteit van de resultaten. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

Er is een aantal open vragen gesteld aan de respondenten. Alle open antwoorden worden getoond in ‘Bijlagenboek bij Rapportage Koersdocument Sociaal Domein Rheden’.

Moventem

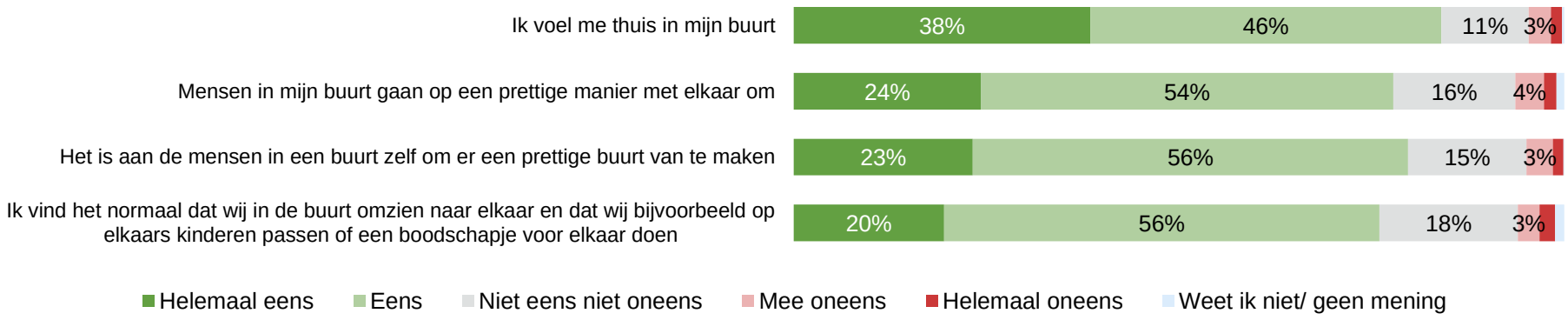
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Resultaten

Het merendeel is tevreden over de woonomgeving. Eveneens vindt het merendeel dat dit afhankelijk is van de bewoners

Wat vindt u van de stellingen? (n=563)

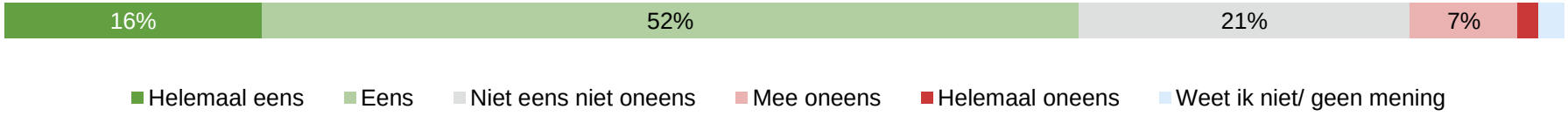

Toelichtingen bij de stellingen lopen erg uiteen. Veel bewoners geven aan dat er aardige en gezellige mensen in de buurt zijn. Buurtapps en koffie-uren worden genoemd als manieren om contact te houden en elkaar te helpen. Sommigen vinden dat de overheid meer moet doen op het gebied van handhaving, diversiteit en zorg, terwijl anderen vinden dat bewoners zelf meer verantwoordelijkheid moeten nemen.

68% vindt het normaal dat de buurt omziet naar hulpbehoevenden, 8% vindt dit niet

Gemeente Rheden Moventem Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Wat vindt u van de stelling? Ik vind het normaal dat wij in de buurt omzien naar buren die wat extra hulp en ondersteuning nodig hebben zoals inwoners met dementie of verward gedrag. (n=563)

Inwoners die het (helemaal) eens zijn met de stelling, geven als toelichting dat zij dit een morele plicht vinden. Wel geven sommigen aan dat het handig zou zijn als de gemeente ondersteunt hierin door middel van een communicatieplatform. Ook vinden velen dat het wel binnen de mogelijkheden moet passen, en dat professionele hulp mogelijk moet zijn indien nodig.

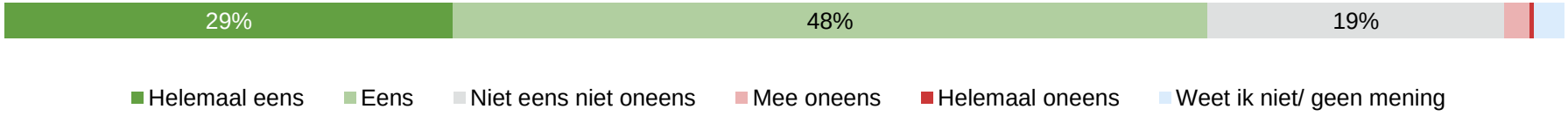
Inwoners die het (helemaal) oneens zijn met de stelling, geven als toelichting veelal dat zij vinden dat dit specialistische hulp behoeft, mede omdat je niet weet hoe zo'n persoon reageert. Ook vinden zij dit de verantwoordelijkheid van het zorgstelsel.

Ongeveer drie kwart vindt dat de inwoners meer invloed moeten hebben op de inrichting van de buurt

Gemeente Rheden

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Wat vindt u van de stelling? Inwoners moeten meer invloed hebben op de inrichting van de buurt (n=563)

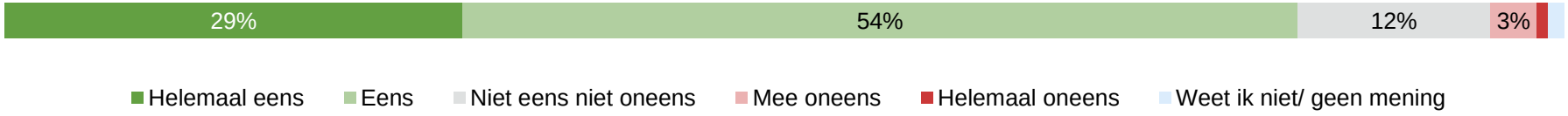

Inwoners die het (helemaal) eens zijn met de stelling, geven onder andere als toelichting dat inwoners meer gemotiveerd worden om ook om te kijken naar de inrichting als zij zelf inspraak hebben in de aanleg ervan. Wel geven sommigen als kanttekening dat je dan een goede afspiegeling van de samenleving moet hebben bij deze inspraak om te voorkomen dat een select clubje bepaald hoe de omgeving eruit komt te zien.

83% vindt het logisch dat de gemeente selectief investeert in bepaalde wijken

Gemeente Rheden Moventem Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Wat vindt u van de stelling? Ik vind het logisch dat de gemeente meer investeert in wijken waar dat nodig is (n=563)

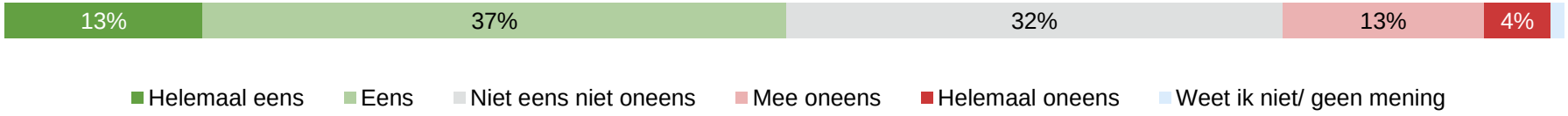
Inwoners die het (helemaal) eens zijn met de stelling, geven onder andere als toelichting dat de gemeente daar heen gaat waar het nodig is/ waar men het zelf niet redt. Ook vinden velen dat dit gedaan moet worden om te voorkomen dat die plekken verder afzakken.

Men is verdeeld over het belang van hulp vanuit de gemeente bij het maken van gezonde keuzes

Gemeente Rheden

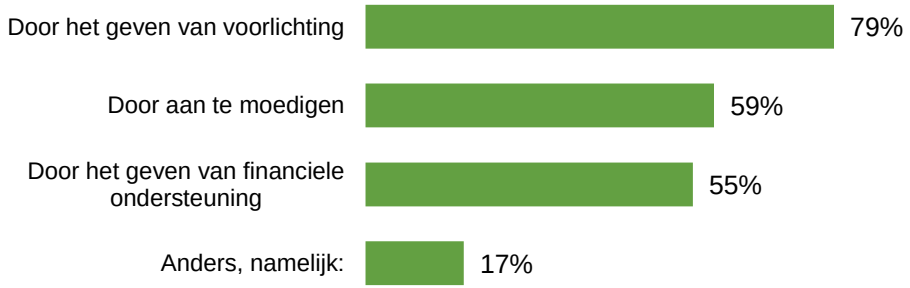
Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Wat vindt u van de stelling? Het is belangrijk dat de gemeente inwoners helpt bij het maken van gezonde keuzes (n=563)

Hoe moet de gemeente dat volgens u doen? (n=278) *U kunt meer antwoorden geven*

Alleen beantwoord door inwoners die het (helemaal) eens zijn met de stelling

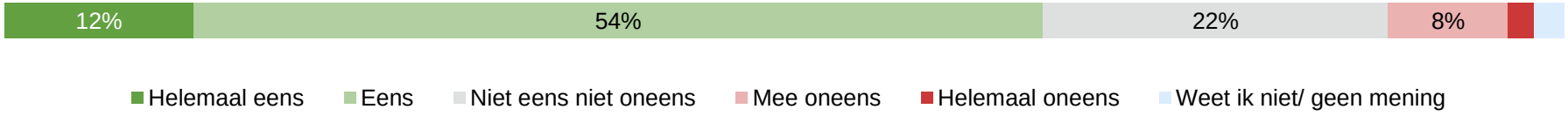

Inwoners die het (helemaal) eens zijn met de stelling, dragen veelal kleine/lichte maatregelen aan, zoals wandelactiviteiten organiseren, gemeenschappelijke groentetuinen promoten. Het niet zozeer opdringen, maar meer faciliteren.

Inwoners die het (helemaal) oneens zijn met de stelling, geven vooral aan dat dit een individuele keuze moet zijn.

66% vindt dat het soms best wat slechter met iemand mag gaan

Wat vindt u van de stelling? Het mag soms best wat minder goed gaan met iemand. Mindere periodes zijn niet direct reden tot professionele hulp en zorg (n=563)

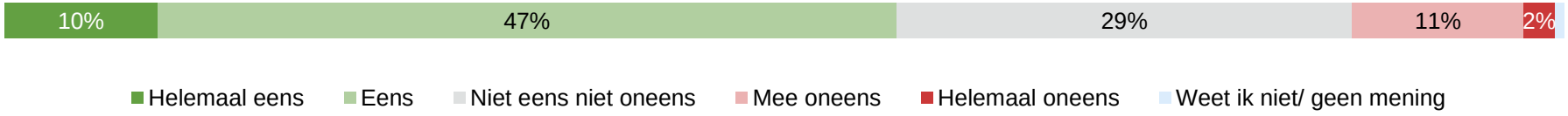

Respondenten die het (helemaal) eens zijn met de stelling, geven aan dat veerkracht belangrijk is, en dat iedereen hier mee te doen heeft. Wel nuanceren sommigen dit door aan te geven dat het verschilt per persoon in hoeverre diegene in staat is om hier mee om te kunnen gaan.

Respondenten die het (helemaal) oneens zijn met de stelling, geven aan dat voorkomen beter is dan genezen, en dat de stelling erg afhangt van hoe je deze definieert (‘soms’, ‘wat minder’).

Iets meer dan de helft vindt dat tegenslagen bij het leven horen en daarom niet direct externe hulp vereisen

Wat vindt u van de stelling? Tegenslagen horen bij het leven en mensen mogen hierbij vertrouwen op hun eigen veerkracht (n=563)

Inwoners die het (helemaal) eens zijn met de stelling, geven onder andere aan dat door pampering weerstand/veerkracht afneemt, waardoor een vicieuze cirkel ontstaat.

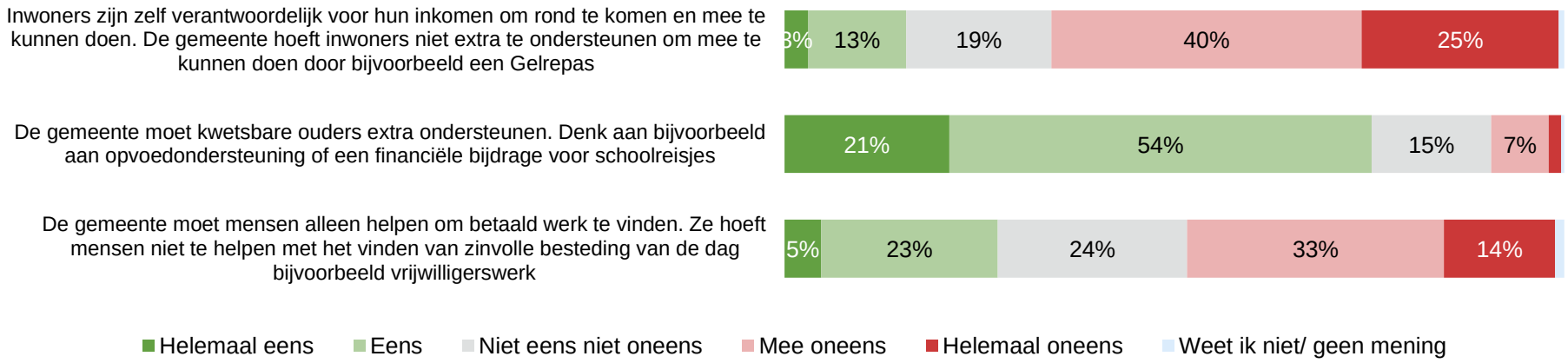
Inwoners die het (helemaal) oneens zijn met de stelling, geven aan dat het niet voor iedereen mogelijk is om veerkrachtig te leven. Toenemende prestatiedruk maakt dit des te lastiger.

Hoe kunnen volgens u mentale gezondheidsklachten zoveel mogelijk voorkomen worden? Door vooral aandacht te hebben voor: (n=563)
U kunt maximaal twee antwoorden geven

Merendeel vindt dat de gemeente moet helpen als inwoners moeite hebben met rondkomen. Over hulp bij het vinden van werk is men verdeeld

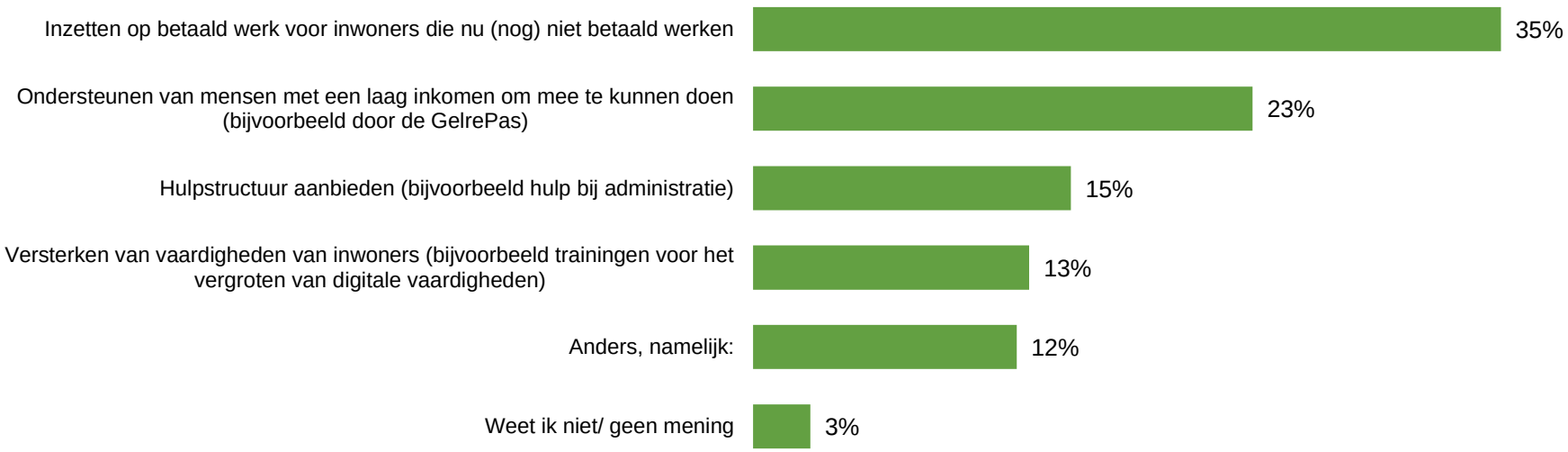
Wat vindt u van deze stellingen? (n=563)

Meest belangrijke maatregel om bestaanszekerheid te versterken vindt men het meer inzetten op betaald werk

Gemeente Rheden
Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Wat is volgens u het belangrijkst voor de gemeente om actie op te ondernemen voor het versterken van de bestaanszekerheid? (n=563)

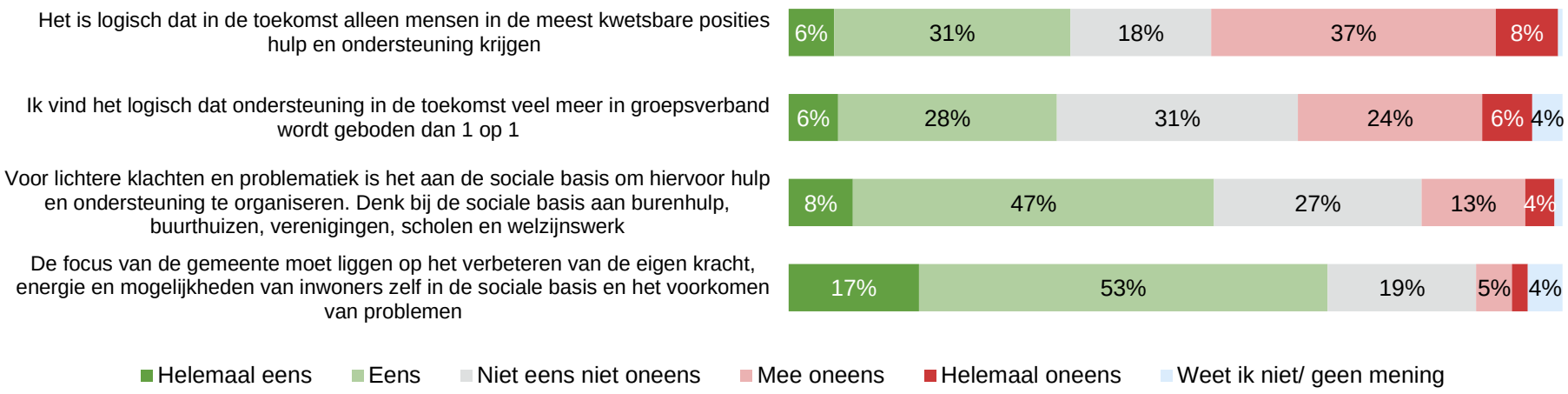

Men is het met name eens over dat de focus van de gemeente moet liggen op het verbeteren van eigen kracht van inwoners

Gemeente Rheden

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Wat vindt u van deze stellingen? (n=563)

Men vindt dat met name geld uitgegeven zou moeten worden aan de ontwikkeling van basisvaardigheden

Gemeente Rheden
Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Stel, u heeft 10.000 euro te verdelen. Waar zou u het geld aan uitgeven? (n=563*)*
U kunt maximaal drie antwoorden geven.

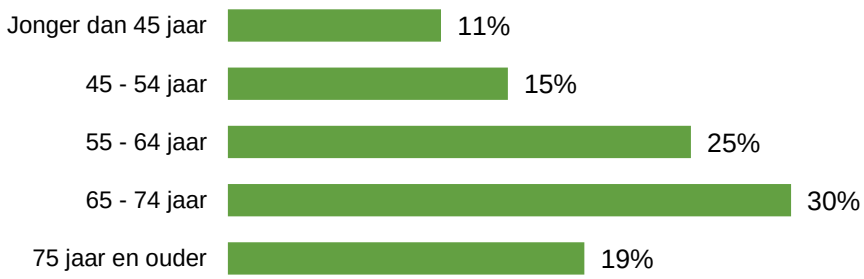

Als toelichting wordt onder andere genoemd dat het lastig kiezen is, omdat alle aspecten belangrijk zijn.

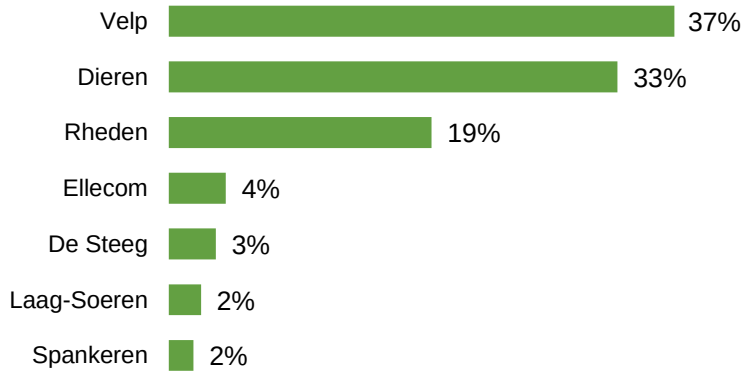
Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Bijlagen

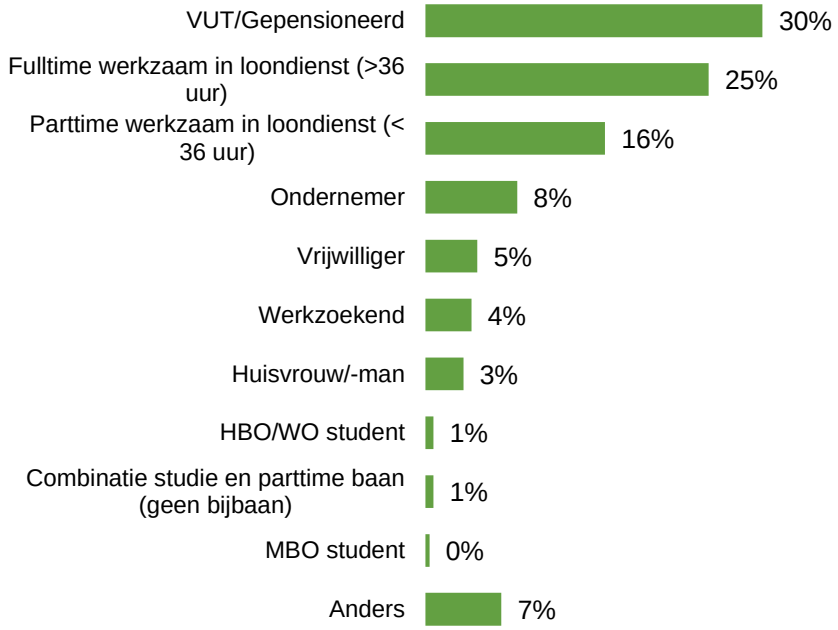
Leeftijd (n=563)

Woonplaats (n=556)

Dagelijks leven (n=563)

Binnen dit panelonderzoek zijn de resultaten gewogen naar leeftijd en plaats. Hiermee zijn de resultaten gecorrigeerd om de mogelijke invloed van de niet geheel representatieve steekproef weg te nemen. Op deze pagina staan ongewogen resultaten. De rest van de rapportage zal gewogen resultaten bevatten. Meer informatie over de weging staat in bijlage 2 weergegeven.

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Elke steekproef geeft afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid, maar de uitkomsten moeten een zo goed mogelijk beeld geven van de populatie. In kwantitatief onderzoek is het gebruikelijk om te spreken van een statistisch betrouwbaar verschil, als de afwijking zo groot is dat deze niet door toeval wordt veroorzaakt. Het betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 1 (100%) minus het significantieniveau. Het is gangbaar uit te gaan van een significantieniveau van 5%. Dan is er sprake van een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dat wil zeggen dat, als het onderzoek op dezelfde wijze en op hetzelfde moment zou worden herhaald, de uitkomsten in 95% van de gevallen hetzelfde beeld zouden geven.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan, waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Een foutmarge van bijvoorbeeld 5%, betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie 5% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef. Concreet: indien een onderzoeksuitkomst van de steekproef aangeeft dat 50% van de respondenten een rapportcijfer 8 geeft voor een bepaald aspect, dan ligt dit percentage in werkelijkheid maximaal 5% boven of 5% onder deze 50%, ofwel tussen de 45% en 55%. Een foutmarge van 5% is gangbaar en algemeen geaccepteerd bij (statistisch) kwantitatief onderzoek.

Met het omvangrijke aantal respondenten dat heeft deelgenomen (563) kunnen met 95% betrouwbaarheid en 4,10% nauwkeurigheid uitspraken worden gedaan op een algemeen niveau. De hoge betrouwbaarheid en nauwkeurigheid maken de data geschikt voor verdere analyses.

Weging

Binnen dit panelonderzoek zijn de resultaten gewogen naar leeftijd en plaats. Hiermee zijn de resultaten gecorrigeerd om de mogelijke invloed van de niet geheel representatieve steekproef weg te nemen. Dit is een gangbare werkwijze in statistisch kwantitatief onderzoek. Personen in ondervertegenwoordigde groepen krijgen een gewicht groter dan 1 en tellen relatief zwaarder mee in het totaalresultaat, personen in groepen met een oververtegenwoordiging krijgen een gewicht kleiner dan 1.

Vanwege de ondervertegenwoordiging van respondenten jonger dan 45 jaar uit De Steeg, krijgt een respondent uit deze groep bijvoorbeeld weegfactor 2,55 en een respondent tussen de 40 en 54 jaar uit Rheden (die oververtegenwoordigd is) weegfactor 0,65. Weegfactoren mogen niet te groot zijn (een groep in een steekproef met een aandeel van bijvoorbeeld 5%, kan niet worden ‘opgeblazen’ tot 50%). Doorgaans wordt een maximale weegfactor van 3 en een minimale weegfactor van 0,4 gehanteerd. Indien gewenst kan de tabel met alle gehanteerde weegfactoren opgevraagd worden.

Door de weging zijn de resultaten representatief over leeftijd en woonplaats.